

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra anglistiky

TÉMA ODCIZENÍ A NEDOROZUMĚNÍ V PORTRÉTECH
HRDINEK JEAN RHYSOVÉ

Diplomová práce

Autor: Jana Bendová
Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.
Studijní kombinace: ČJ-AJ/ZŠ

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci „Téma odcizení a nedorozumění v portrétech hrdinek Jean Rhysové,“ jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

Podpis studentky:.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní PhDr. Vránkové, Ph.D. za laskavý přístup ve vedení diplomové práce.

Anotace

Náplní diplomové práce bude seznámení se spisovatelkou Jean Rhysovou a s jejími pěti romány. Práce se zaměří zejména na charaktery hrdinek a na úlohu prostředí v utváření jejich osudů. Dozvíme se, že hlavní postavy pociťují samotu, trpí pocitem odcizení a neustále se snaží nalézt ztracenou identitu. Diplomová práce bude též hledat souvislosti mezi životem Jean Rhysové a jejími hrdinkami.

Abstract

The main content of my diploma thesis will be to introduce a famous writer Jean Rhys and her five novels. The work will mainly focus on the characters of the heroines and the task of the surroundings, which develops their fate as well as the feeling of loneliness of the main characters. The heroines suffer from alienation and they try to find out their lost identity all the time. The diploma thesis will also look for the connection between the life of Jean Rhys and her heroines.

Obsah

Úvod	1
1 Karibská literatura	2
1.1 <i>Rané písemnictví</i>	2
1.2 <i>Počátky domácí literární tradice</i>	3
1.3 <i>Rozvoj domácí umělecké tvorby</i>	3
2 Život	7
3 Romány Jean Rhysové.....	20
3.1 <i>Quartet (Kvartet)</i>	22
3.1.1 Obsah	22
3.1.2 Rozbor.....	23
3.2 <i>After Leaving Mr Mackenzie (Po odchodu pana Mackenzieho)</i>	40
3.2.1 Obsah	40
3.2.2 Rozbor.....	41
3.3 <i>Voyage in the Dark</i>	57
3.3.1 Obsah	57
3.3.2 Rozbor.....	59
3.4 <i>Good Morning, Midnight (Dobré ráno, půlnoci)</i>	75
3.4.1 Obsah	75
3.4.2 Rozbor.....	77
3.5 <i>Wide Sargasso Sea (Širé Sargasové moře)</i>	93
3.5.1 Obsah	93
3.5.2 Rozbor.....	96
4 Závěr	115
5 Summary.....	118

6	Bibliografie	120
7	Seznam příloh.....	123

Úvod

Toto téma jsem si vybrala z důvodu svého osobního zájmu, jelikož četba románů patří mezi mé oblíbené činnosti. Pro české čtenáře není Jean Rhysová příliš známou spisovatelkou, a proto jsem se pokusila vytvořit ucelený náhled na její způsob psaní. Dokonce ani v českých knihovnách nenalezneme mnoho děl od Jean Rhysové.

Diplomová práce je rozdělena do několika hlavních kapitol, kde se nejprve dozvídáme obecně o karibské literatuře, která se dělí do třech období. Poté následuje životopis spisovatelky, v němž můžeme najít mnoho zajímavých událostí. Další stránky této práce obsahují kompletní rozbor pěti románů v pořadí, v jakém se dostaly na veřejnost. Jean Rhysová začala s dílem *Quartet*, a poté to byl *After Leaving Mr Mackenzie*, *Voyage in the Dark*, *Good Morning*, *Midnight* a *Wide Sargasso Sea*, o němž se pojednává nejvíce, jelikož se řadí mezi světově uznávaná díla a navazuje na *Janu Eyrovou* od známé spisovatelky Charlotty Brontëové.

Vždy na počátku kapitoly je naznačen obsah románu, aby si ti, co neznají toto dílo, dokázali vytvořit určitý náhled a rozuměli následujícímu rozboru. V něm přichází na řadu nejdůležitější část diplomové práce, kdy se informujeme o motivech, způsobu psaní a konkrétních otázkách a problémech, jimiž se Jean Rhysová zabývá.

Cíl práce bychom mohli spatřovat ve snaze podat zprávu o způsobu psaní Jean Rhysové, o jejím vnímání okolního světa a převedení svého života do příběhů hrdinek, které nedokázaly splynout s danou společností. Práce se zabývá hledáním příčin veškerých problémů postav a snaží se postihnout vnitřní pocity každého charakteru za účelem pochopení jeho jednání. V románech se objevuje velmi úzké propojení autorčina života s jejími hrdinkami, neboť i v životopise Jean Rhysové můžeme nalézt pocit samoty a odcizení od okolního světa. Snahou práce je analyzovat charaktery a vztahy mezi nimi.

1 Karibská literatura

Pod pojem karibská literatura v anglickém jazyce řadíme taková literární díla, jejichž autoři pocházejí z karibských anglofonních ostrovů a jihoamerického státu Guyany a popisují ve svých dílech nejrůznější aspekty života lidí této geografické oblasti. Vývoj karibské literatury lze rozdělit na tři základní období: rané písemnictví převážně cizí provenience, počátky domácí literární tradice a rozvoj domácí umělecké tvorby. Informace o historii a rozdělení karibské literatury jsou čerpány z díla *Slovník spisovatelů*.¹

1.1 Rané písemnictví

Rané písemnictví, objevující se v 17. až 19. století, tvoří převážně deníky, cestopisy a práce zachycující historické události, v nichž se s námi cizinci dělí o zážitky a zkušenosti z cest a pobytů v karibské oblasti a zaznamenávají a vyslovují názory na život v koloniích (např. Američanka Maria Nugentová, 1771 – 1834, a Angličané A. Trollope a Ch. Kingsley). Přestože tyto práce nepředstavují v pravém slova smyslu součást karibské literatury, významně se podílely na jejím dalším vývoji, neboť se pro mnohé domácí spisovatele staly důležitým informativním a inspiračním zdrojem. Vedle těchto próz se nám dochovaly i práce domorodců. Nejstarší je *Zajímavé vyprávění o Olaudahovi Equianovi neboli o vlastním životě Afričana Gustava Vassy*, autobiografie Olaudaha Equiana, bývalého otroka, který nejprve knihu publikoval a následně mu posloužila u britského parlamentu jako protest proti otroctví. Druhým významným dílem je polemika *Froudacity* (1889), v níž černý Trinidadčan J. J. Thomas vyvrací imperialistické a etnocentrické názory anglického historika Jamese Anthonyho Frouda (1818 – 1894), vyjádřené v cestopise *Angličané v Západní Indii (The English in the West Indies, 1888)*.

Podíváme-li se na rané karibské básnictví, jeho počátky můžeme sledovat již od druhé poloviny 18. století. Také se spojuje především se jmény cizinců (např. Angličana Jamese Graingera, 1721 – 1767). Nejvýznamnějším představitelem domácí tvorby je Francis Williams (1700 – 1770), svobodný jamajský černoch, kterému bylo umožněno studovat na univerzitě v Cambridgi. Jeho jedinou básní, která se dochovala,

---

¹PROCHÁZKA, M.; STRÍBRNÝ, Z. a kol. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 1996, p. 67 - 70.

je latinská óda věnovaná Georgeovi Haldaneovi, když nastoupil do úřadu jamajského guvernéra v roce 1759. V 18. a 19. století se básně většinou orientují na nápodobu anglické pastorální romantické a viktoriánské poezie.

1.2 Počátky domácí literární tradice

Počátky domácí literární tradice lze zasadit do první poloviny 20. století. Bývají spojeny se zájmem o lidovou kulturu, který podnítil snahu o národní emancipaci. Hlavním žánrem, s nímž se v tomto období setkáváme, je povídka ze života městské chudiny. O její rozvoj se zasloužily zejména časopisy *Beacon*, *Bim*, *Focus* a *Kyk-over-al*, kolem nichž se ve 30. a ve 40. letech utvářely literární skupiny. K románům, jimž náleží trvalé místo v historii karibské literatury, patří především *Janina kariéra* (*Jane's Career*, 1914) od Jamajčana Herberta George de Lissera (1878 – 1944), v němž ztvárňuje poprvé hlavní postavu černoška. Dále sem například patří *Banánové údolí* (*Banana Bottom*, 1933), poslední román Jamajčana Clauda McKaye (1889 – 1948), který je považován za první karibskou prózu, *Mátová ulička* (*Minty Alley*, 1936) od C. L. R. Jamese, první významný román ze života městské chudiny, a dva rané romány od E. Mittelholzera.

V této etapě je poezie z větší části závislá na anglických vzorech, jak můžeme například spatřit v lyrice „otce literatury“ Jamajčana Toma Redcama nebo rané básně Arthura Jamese Seymoura (1914 – 1989) z Guyany a Barbadosana Franka Appletona Collymorea (1893 – 1980). Důležitým mezníkem a zároveň jedinou výjimkou ve vývoji karibské poezie jsou sbírky básní *Jamajské písně* (*Songs of Jamaica*, 1912) a *Policejní balady* (*Constab Ballads*, 1912), které Claude McKay ještě stihl publikovat na Jamajce krátce předtím, než odešel do USA.

1.3 Rozvoj domácí umělecké tvorby

Dostaneme-li se k druhé polovině 20. století, můžeme spatřit, že ve vývoji karibské literatury dochází k výrazné změně. Na povrch se dostává početně silná a umělecky talentovaná skupina domácích spisovatelů, kteří shledávají zdrojem své inspirace životní osudy krajanů a postupně vytvářejí panoramatický obraz historie a současnosti karibské literatury.

Po ojedinělých pokusech o historickou prózu (například V. S. Reid: *Nový den – New Day*, 1949), se dostal na přední místo v poválečné umělecké tvorbě vesnický román líčící zkušenosti ze spisovatelova dětství (G. Lamming: *V hradu mé kůže – In the Castle of My Skin*, 1953), život a útrapy chudého zemědělského dělníka (S. Selvon: *Jasnější slunce – Brighter Sun*, 1952; *Zpátky, Tygře! – Turn Again Tiger*, 1958), řemeslníka na venkově (R. Mais: *Černý blesk – Black Lightning*, 1955) nebo rolníka jako oběti mágů (A. Salkey: *Výbuch násilnosti – A Quality of Violence*, 1959), politických kariéristů (V. S. Naipaul: *Volby v Elviře – The Suffrage of Elvira*, 1958), vesnických boháčů (Shiva Naipaul: *Sběrači mušlí – The Chip-Chip Gatherers*, 1973) či šarlatánů (V. S. Naipaul: *Mystický masér – The Mystic Masseur*, 1957). Často jsme svědky odchodu hrdiny z venkova do města, kde se snaží adaptovat s okolím (V. S. Naipaul: *Dům pro pana Biswase – A House for Mr. Biswas*, 1961). Romány z městského prostředí vystihují poměrně málo život chudých lidí, hledajících únik v prostituci a zločinu (R. Mais: *I hory se radovaly – The Hills Were Joyful Together*, 1953), nebo v hnutí Ras Tafariho, jehož velkým cílem je fyzický návrat do Afriky (O. Patterson: *Sisyfovy děti – The Children of Sisyphus*, 1964). Některá díla popisují osudy intelektuálů, kteří se buď snaží bojovat za různé společenské ideály (John Hearne: *Podzimní rovnodennost – The Autumn Equinox*, 1959), nebo se u nich objevují pocity nesounáležitosti (G. St. Omer: *Odstíny šedi – The Shades of Grey*, 1968). S postupným odchodem většiny spisovatelů za hranice se romány částečně nebo naprosto vzdalují od karibské oblasti a vyprávějí o cestě do emigrace (G. Lamming: *Emigranti – The Emigrants*, 1954), o životě vystěhovalce v Evropě (S. Selvon: *Osamělí Londýňané – Lonely Londoners*, 1956), o jeho nezdařilém pokusu vrátit se natrvalo do vlasti (G. Lamming: *O věku a nevinosti – Of Age and Innocence*, 1958) nebo o lidech bez domova vůbec (V. S. Naipaul: *V ohybu řeky – A Bend in the River*, 1979). Od tohoto hlavního směru současného karibského románu se zcela odlišuje umělecká tvorba W. Harrise, který odmítá konvenční pojetí času a románové postavy a využívá složité symboliky s folkloristickými, mytologickými a modernistickými aspekty. Mezi základní leitmotivy jeho rozsáhlé tvorby patří sen, smrt a zmrtnýchvstání.

Od 50. let 20. století nastává zásadní převrat i ve vývoji karibské poezie a dochází k odklonu od napodobování cizích vzorů a k hledání vlastních témat a výrazových prostředků. S touto změnou jsou spojováni jak autoři starší generace, například Jamajčanka Louise Bennettová (*1919), která ve sbírce *Básně v jamajském dialektu* využívá lidovou mluvu a místní folklor, tak i někteří autoři románů, například A. Salkey, G. Lamming nebo W. Harris. Ovšem největší zásluhu na zrodu autentické domácí poezie mají dva vynikající a mezinárodně uznávaní umělci, a to D. Walcott, evropsky orientovaný lyrický básník, který řeší problém jedince a jeho izolace ve společnosti, a E. K. Brathwaite, informující nás o historii a kultuře černého světa jako o zkušenosti celé etnické skupiny. Mezi střední básnickou generaci řadíme tři Jamajčany a jednoho Trinidadžana, kteří publikovali své první sbírky v 70. letech: Anthony McNeill (*Nazdar, hříšniku! – Hello Ungod*, 1971), Mervyn Morris (*Rybník – The Pond*, 1973), Dennis Scott (*Strýček čas – Uncle Time*, 1973) a Wayne Vincent Brown (*Na pobřeží – On the Coast*, 1972).

Jako nejmladší literární druh je představováno karibské drama, jelikož divadelní hry domácí provenience se začaly objevovat v nabídce amatérských divadelních skupin až v 50. letech 20. století. Vznik a rozvoj karibského divadla bývá spojován s divadelní tvorbou a činností D. Walcotta, který v současnosti náleží k nejvýznačnějším karibským dramatikům. Jeho rozsáhlá dramatická tvorba, na jejímž počátku stojí historická tragédie *Henri Christophe* provedená v roce 1950 na ostrově Sv. Lucie, vychází zejména z bohatství lidové kultury, v níž dochází k míšení afrických a domácích prvků.

Do nejmladší generace karibských spisovatelů řadíme Jamaicu Kincaid, spisovatelku z Antiguu, Caryl Phillips ze St. Kitts a Davida Dabydeena z Guyany. I když všichni tři nežijí trvale v Karibiku, neustále se ve své umělecké tvorbě do této oblasti vracejí. J. Kincaid, žijící ve Spojených státech, nalézá především inspiraci ve vzpomínkách na dětství a na mládí (například v románu *Annie John*, 1985). C. Phillips, který žije ve Velké Británii od raného dětství, se v románech (*Konečná cesta – The Final Passage*, 1985) i v jiné umělecké činnosti (například v rozhlasovém dokumentu z roku 1983 věnovaném rodnému ostrovu) zabývá dějinami i současným stavem karibské oblasti a D. Dabydeen, básník a romanopisec, který rovněž žije

ve Velké Británii, se jak v poezii (například *Odysea kuliů – Coolie Odyssey*, 1988), tak v románové tvorbě (například *Účtárna – The Counting House*, 1996) vrací do Guyany i ke svým indickým kořenům.

Literární tvorbu karibských ostrovů a Guyany spojuje vedle obecně platných, všelidských hodnot i řada společných specifických rysů, které jsou dány stejnou geografickou polohou a podobným historickým vývojem. Téměř ve všech dílech nacházíme rasové napětí a současnost se nám ukazuje jako výsledek minulého vývoje. Jedním z hlavních témat je skutečná či imaginární „cesta“ jako trvalá zkušenost všech generací: odchod otroků z Afriky do Nového světa, víra v posmrtný život a následný návrat k předkům a pozdější touha po opravdovém návratu do Afriky, příchod Číňanů a Indů v 19. a 20. století a jejich plánování odchodu domů a konečně masové vystěhovalectví po 2. světové válce, k němuž se postupně přidala i převážná většina karibských umělců, což způsobilo, že anglofonní karibská literatura je zejména dílem emigrantů žijících ve Velké Británii, USA, Kanadě nebo Austrálii.

2 Život

V této kapitole se seznámíme se životem Jean Rhysové, jelikož se velmi těsně pojí s mnoha jejími literárními díly a rozhodně lze říci, že Jeanin životní příběh působí velmi poutavě. Spisovatelka prožila období plná sestupů, ale také vzestupů a patří mezi ty, kteří si svůj život užívali až do poslední minuty. Zdroj informací v této části představuje kniha od Carole Angierové² a nedokončená autobiografie *Smile Please* od Jean Rhysové.³

Jean Rhysová se narodila na Dominice⁴ 24. srpna 1890. Původem se řadila k několika národnostem, neboť ze strany svého otce podědila velšskou krev spojenou s irskou krví své babičky. Ze strany své matky lze vysledovat skotský původ. Nutno podotknout, že Jean, přestože měla bílou pleť, nepatřila čistě k žádné národnosti, a jak se později dočteme, vždy rozuměla lidem černé pleti a soucítila s nimi.

Jean pocházela z pěti dětí a její původní jméno se lišilo od podoby, pod kterou ji známe dnes. Jmenovala se Ella Gwendoline a byla věkově druhá nejmladší ze všech dětí. O něco dříve se narodili William Edward, Owen Lockhart a Minna Sophia, a naopak nejmladší ze sourozenců byla Brenda Clarice, po jejímž narození Jean k sobě dostala chuťv Metu, se kterou ale nevycházela zrovna nejlépe a kterou neměla moc ráda. Meta ji hubovala kvůli každé maličkosti, a dokonce Jean vyhrožovala výpraskem. Jean ji nikdy neviděla usmát se, často ji brala za ramena a třásla s ní. Po odchodu chuťvy se nedokázala zbavit již prožitého strachu. Neustále se jí v mysli vracely vzpomínky na dobu, kdy Meta vyprávěla o vlkodlacích a mrtvolách. Všechny její příběhy končily jedním způsobem:

“So I went to the wedding and they say to me, ‘What you doing here?’ I say, ‘I come to get something to eat and drink.’ He give me one kick and I fly over the sea and come here to tell you this story.” (Rhys, Jean, *Smile Please*, p. 23)

---

²ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990.

³RHYS, JEAN. *Smile Please: Un Unfinished Autobiography*. New York: Harper and Row, 1979.

⁴Jedná se o ostrovní stát, který se nachází v Karibském moři.

Zato Jean zbožňovala svou prarčetu Jane, s níž si velmi rozuměla a milovala ji více než kohokoli jiného. Teta jí vyprávěla pohádky, zpívala Jean na dobrou noc a vyráběla jí také hračky.

“I loved Great-Aunt Jane better than anyone else in the world. Far better than my mother, even better than my father. Yet when the big quarrel came and we stopped going to Geneva I missed her very much at first but then gradually forgot her.” (Smile Please, p. 28)

Jak plynul čas, starší sourozenci se začali postupně stěhovat pryč a Jean zůstala doma pouze se svou mladší sestrou. Z malého děvčátka vyrůstala krásná dívka, která přitahovala pozornost různých lidí. Jean se vyznačovala nejen hezkou tváří, ale zároveň se v ní objevovaly rozporuplné vlastnosti. Každou chvíli se její nálada změnila tak, že byla vyděšená a smutná, anebo zase naopak velice živá a veselá. Milovala jízdu na koni, hudbu a s přibývajícím věkem si získávala stále více přátel. Jean ráda navštěvovala různé večírky a společenské akce, kde působila jako nezkrotná a divoká žena. Díky tomuto chování se začala odcizovat své matce, neboť ta si představovala svou dceru jako slušnou anglickou dívku. Jean se snažila k matce citově přiblížit, ale stále se jí to nedařilo, a dokonce si myslela, že by jí matka měla raději, kdyby se narodila jako tmavé dítě.

“She loved babies, any babies. Once I heard her say that black babies were prettier than white ones. Was this the reason why I prayed so ardently to be black, and would run to the looking glass in the morning to see if the miracle had happened? And though it never had, I tried again. Dear God, let me be black.” (Smile Please, p. 33)

Útočiště nalézala u otce, jelikož ji do ničeho nenutil a zastával názor svobodné volby. Sám hrál karty a golf jak s chudými, tak i s bohatými a choval se stejně k bělochům i k černochem, což někteří bohatší běloši nesli dost nelibě.

Jean ve svém volném čase četla s velkým zájmem anglické knihy a to způsobilo,

že se Anglie stala jejím velkým snem, který se později uskutečnil. Ve chvílích, kdy se cítila sama a odtržená, zkoušela psát poezii, aby tímto způsobem zahнала svůj hluboký smutek. Se svou matkou udržovala i nadále nepřátelský poměr díky tomu, že si matka představovala Jean jako normální dívku, jež nevybočuje z předepsaných norem chování.

Později byla poslána do Anglie, kde žila teta Clarice, sestra jejího otce. S touto tetou si však Jean nikdy zvlášť nerozuměla, slyšela od ní pouze samé zákazy. Dokonce se musela dovolit o několik dní dopředu, zda se smí vykoupat. Ani Jeaniny růžové představy o této zemi se však nenaplnily, byla nešťastná a toužila po domově. Navštěvovala dívčí školu v Cambridge, na kterou ale nevzpomínala v dobrém. Jean se musela řídit příkazy, což od srdce nenáviděla. Na škole si zahrála ve hře „*She Stoops to Conquer*“ a jedna z jejích spolužaček ji podnítila k tomu, aby se stala herečkou. Jean nastoupila na the Royal Academy of Dramatic Art, ale brzy začala zjišťovat, že nedosahuje vysněných úspěchů. Nakonec akademii s obrovským smutkem opustila. Teta Clarice jí poradila, ať zkusí něco napsat. Jean vytvořila krátký příběh, poslala ho do jednoho časopisu, ale bohužel bez odezvy. Po čase vystřídala různá zaměstnání, nejprve hrála v kočovném sboru, později v londýnské pantomimě.

Na jednom ze svých turné potkala lásku svého života. Jmenoval se Lancelot Grey Hugh Smith a byl věkově dvakrát tak starší jak ona. Vedl pohodlný život, působil dost nervózním a nespokojeným dojmem, zároveň se však vyznačoval laskavostí a trpělivou povahou. Jean ho nadevše milovala, a když se s ní rozešel, nemohla se z toho dlouho vzpamatovat. Lancelot pro ni představoval milence, přítele, ale i zemřelého otce. Jean zůstala nějaký čas u své přítelkyně a útěchu začala hledat v alkoholu. Užívala si života plnými doušky a náhle zjistila, že je těhotná. Když se to dozvěděl Lancelot, myslel si, že dítě je jeho. Jean mu zamlčela pravdu, neboť byla ráda, že je opět s ní. Ale štěstí netrvalo dlouho. Lancelot upadl do svých dávných depresí a Jean si uvědomila, že dítě nechce. Odhodlala se jít na potrat. Poté nastaly zlé časy. Jean trávila dlouhé hodiny blouděním po domě a všechno sledovala strnulým pohledem. Přestala projevovat zájem o svůj zevnějšek, pobírala Lancelotovy peníze a spala patnáct hodin denně bezesným spánkem.

Po určité době se vrátila do Bloomsbury, kde si našla byt. Seznámila se tu s jedním francouzským novinářem, Lengletem.

“He told me he was in London on a diplomatic passport. His stay was limited. He was going to Holland lecture, or so I understood. He told me he was half French, half Dutch, and lived in Paris.” (Smile Please, p. 111)

Krátce po seznámení ji Lenglet (říkala mu John) požádal o ruku a ona přes všechna varování od svých známých se sňatkem souhlasila. Odjeli do Holandska a později do Francie. Neměli s sebou žádné peníze, dokonce ani pas, přesto v sobě Jean nosila jeho dítě. Zamilovala si Paříž na první pohled a po určitou dobu pracovala jako učitelka anglického jazyka v jedné rodině. Když dítě přišlo na svět, pojmenovali ho William Owen. Radost ale neměla dlouhého trvání, neboť William po třech týdnech zemřel na zápal plic.

John získal novou práci jako sekretář japonského člena Výboru, se kterým odjel do Vídně, a Jean ho zanedlouho následovala. V tomto období si žili šťastně, oplývali penězi a Jean si mohla dovolit přepychový život. V létě 1921 se Výbor přestěhoval do Budapešti, kde se Jean líbilo ještě daleko více. Znovu otěhotněla a ke štěstí jí nic nechybělo. Krátce nato přišlo období, kdy John dlužil Výboru velkou sumu peněz a chtěl to vyřešit sebevraždou. Jean se však rozhodla pro jiné řešení – útěk. Nakonec se usadili v Belgii, což bylo i místo pro narození jejich dcery Maryvonne. Jelikož se o ni v tuto chvíli nemohli dostatečně postarat, nechali ji na klinice a sami se vrátili do Paříže.

John svou ženu opustil a odjel do Holandska, a tak se Jean nastěhovala k paní Adamové, manželce novináře píšícího pro *The Times* ve Francii. Paní Adamová sama působila jako novinářka a spisovatelka a byla to právě ona, kdo pomohl Jean k literární kariéře.

“I was now a completely different person. It would be stupid to miss the chance of making a little money. I said, ‘Yes, I’ve got a sort of thing I wrote years ago-a diary,

or rather I wrote it in diary form. 'I'd like to see it,' she said, and I promised that she should have it next day." (*Smile Please*, p. 124)

Paní Adamová představila Jean Fordu Madox Fordovi, známému vydavateli *The English Review*, jenž byl proslulý tím, že pomáhal začínajícím spisovatelům v jejich spisovatelské dráze. Jean se Ford zamlouval kvůli své citlivosti a autoritě, ale zejména měl velké pochopení pro ostatní. Jean ho měla ráda a vážila si ho, jelikož se jí věnoval, učil ji a dostala od něho řádnou disciplínu. Psala krátké příběhy, ale když se jí něco nedařilo, dostala za úkol přeložit nějakou práci do francouzštiny. V této době trávili společně mnoho času ve společnosti, kde se seznámila s nejrůznějšími slavnými osobnostmi, jako například s Hemingwayem či Gertrudou Steinovou. Jean konečně směla publikovat a Ford změnil její jméno z Ella Lengletová na Jean Rhysová. Společně žila v domácnosti s Fordem a jeho partnerkou Stellou, která zpočátku netušila, že mezi jejím manželem a Jean vypukla láska. Ford se snažil vše urovnat a poslal Jean k panu Hudnutovi, který chtěl, aby mu dopomohla napsat knihu. Stále zachovávala milostný poměr s Fordem, ale byla pryč od lidí, jež ji pomlouvali a nenáviděli. Ačkoli vydělávala málo, mohla si vše dávat stranou. Pan Hudnut ji bral do společnosti, a dokonce ji občas políbil, čehož si všiml jeho řidič. Jednoho dne přišel dopis od Forda, kde psal, že se Jean cítí vykořisťována, a Hudnutovi se velice rozhněvali. Jean se z toho nemohla vzpamatovat, nic nechápala, pouze tušila, že její štěstí pominulo a ona se musí vrátit k Fordovi. Ten jí našel pokoj v hotelu v Paříži, ale Jean se trápila. Věděla, že vyhlídky na vrácení dcery unikly, Ford už o ni přestal mít zájem a John tu také nebyl. S nezdarem v mnoha ohledech se Jean udržovala alkoholem, který umrtvil její bolest. Dokonce se pokusila spáchat sebevraždu. Přesto se jí snažil Ford stále pomoci a domluvil jí práci na překladu francouzského díla.

Jean začala psát svůj první román *Quartet* a jediným, kdo jí v té době pomáhal, byla Germaine Richelotová. Poskytovala Jean peníze a ještě se dokázala postarat o Maryvonne, aby mohla chodit na placenou školu. Od října 1927 do začátku roku 1928 žila Jean s Johnem a Maryvonne, což bylo poprvé a naposledy, kdy se takto sešli spolu jako celá rodina. Vrátila se k Johnovi zejména kvůli své dceři, přesto ho ale měla ráda

pro jeho slabost. Věděla, že jsou si velmi podobní a cítila k němu jistou lítost. Tato situace však netrvala dlouho, neboť Jean potřebovala muže, o kterého by se mohla opřít.

Druhým Jeaniným manželem se stal Leslie Tilden Smith. Žila s ním do jeho smrti do roku 1945. Působil jako tichý, jemný muž a nikdy nemluvil ani nepsal o životě s Jean. Přesto pro ni udělal mnohem více než kdokoli jiný. Ještě v roce 1927 žila v Hague s Johnem a svou dcerou a psala *Quartet*. Když se dozvěděla, že její matka umírá, vydala se domů. Nikdo ji však neuznával, všichni z rodiny se stavěli proti jejímu psaní. Poté dopsala *Quartet* a vydala se do Anglie hledat vydavatele. Jejím agentem byl Leslie, který vlastnil literární agenturu. Jean neoplývala moc penězi, a tak přebývala u Leslieho. Leslie ji okouznil svým půvabem a milou osobností. Jean se neváhala rozejít s Johnem, aby mohla začít nový život s Lesliem. V září byl *Quartet* vydán pod názvem *Postures* a hned v říjnu se začali objevovat první čtenáři. Oproti tomu Maryvonne se však matky nedočkala, jelikož Jean, přestože už měla nějaké peníze, se chystala začít psát další román, a tak se Maryvonne pohybovala mezi příbuznými a známými, a také trávila nějaký čas s otcem.

Další Jeanino dílo *After Leaving Mr Mackenzie* bylo vydáno v Anglii v únoru 1931 a do Ameriky se dostalo v červnu. Přestože se dočkalo mnohem většího ocenění, zároveň s sebou neslo i daleko více negativních ohlasů. Pro Jean to znamenalo, že se opět dostala do svých depresivních nálad a jisté sebelítosti. Potřebovala kolem sebe mnoho přátel, a proto se seznamovala s několika dalšími lidmi, z nichž za zmínku stojí Peggy Kirkaldy. Obě ženy se spolu neustále o něčem dohadovaly, zároveň však jedna druhou obdivovala. Peggy hrála v Jeanině životě důležitou roli.

Život s dalším mužem neměla Jean jednoduchý, neboť Leslie nebyl nikdy schopný vydělat dost peněz, a dokonce musel zavřít svou agenturu, která vůbec neprosperovala. Důsledkem všech těchto nesnází přicházely další problémy, jako například neustálé stěhování či Jeanina slabost pro alkohol, což způsobilo, že si Jean „vylévala“ svůj vztek na Leslieho. Brzy se stalo, že ostatní lidé včetně Maryvonne začali dávat přednost Lesliemu před Jean, přičemž pro ni tato situace byla nepřijatelná. Nejvíce ji zlobilo, že i přes všechno špatné se Leslie choval klidně a neustále ji podporoval a staral se o domácnost. Když se Jean dostala na samé dno, rozhodla se

k radikálnímu řešení – vydala se za Johnem. Jean dostala svého bývalého manžela opět do oblasti žurnalistiky a vzájemně si vypomohli s překlady a vydáním knih.

Po svatbě s Leslieem se ukázalo, že je vše ještě horší než dříve. Klesli na samé dno chudoby a ani John jim nemohl v této chvíli pomoci, jelikož sám zkrachoval. Jeanin úpadek do chronického alkoholismu a jeho efekt na manželství vytvářely hlavní náplň jejího života mezi *Voyage in the Dark* a *Good Morning, Midnight*. Po nějaké době se zdálo, že se stav mírně zlepšil, dostali se trochu z chudoby a navázali přátelství s Johnem a jeho novou ženou Henriette. Jean se rozhodla, že společně s manželem navštíví svou rodnou Dominiku, do které se plavili přes Sargasové moře. Návrat do rodného kraje nebyl takový, jak si Jean představovala. Mnoho lidí zemřelo a ani prostředí se jí nelíbilo tak jako dříve, proto s radostí přijala nabídku usadit se po dobu svého pobytu v Hampsteadu, na druhé straně ostrova.

Po návratu domů se vše vrátilo k dřívějším časům. Jean se stávala čím dál více paranoidní a nebylo výjimkou, když zranila Leslieho, nebo alespoň vyhodila psací stroj z okna. Po dokončení *Good Morning, Midnight* si Jean přečetla knihu *Jana Eyrová* a následkem toho napsala napůl dokončený román *Le Revenant*, což bylo bráno jako první verze *Wide Sargasso Sea*.

Přišla 2. světová válka a Maryvonne se musela rozhodnout, zda se vrátí ke své matce, nebo bude se svým otcem. Podruhé ve svém životě zvolila útočiště u otce, čímž zapříčinila, že svou matku uvidí až po šesti letech, kdy válka skončila. Tato volba jasně ukázala, že si je Maryvonne bližší s otcem, který se o ni alespoň občas staral. Nicméně Jean měla jiné starosti, takže se jí ulevilo, když se nemusela o svou dceru starat. Leslie vstoupil do RAF a ona zůstala po nějakou dobu sama. Jednoho dne klesla opět tak hluboko, že byla zatčena za opilost a nepořádek. Není proto divu, že se celý život snažila bojovat sama se sebou, se svou spletitou povahou. Cítila, že je zčásti akceptována, ale na druhé straně zároveň zavrhována. Jean často unikala do minulosti ke vzpomínkám na Vídeň a na Dominiku. Lidé ji nenáviděli, přisuzovali jí ty nejhorší vlastnosti a mysleli si, že je to čarodějnice, blázen či německý zvěd. Jean na tyto negativní přístupy nereagovala, seděla doma a psala svá díla, v nichž vyjadřovala pocity a nenávist vůči ženám a Anglii.

Psaní knih působilo jako náhrada společenských kontaktů a jako citová zpověď pouze určitou dobu, po které nastalo úplné vyčerpání, a Jean neměla daleko ke skutečnému šílenství, z něhož vznikly autorčiny podivuhodné hrdinky jako Teresa, Laura a Antoinette. Jean se cítila velice osamělá, což ji přivedlo k návštěvě psychiatra. Další ránu, kterou jí osud uštědřil, byla smrt Lancelota.

Jean se však kupodivu ve svých 51 letech vyznačovala stále ještě atraktivitou, přestože zešedivěla. Největším problémem se neustále jevil alkohol, neboť nevěděla, kdy přestat. Všem lidem okolo tvrdila, že už se k psaní nevrátí. Nenáviděla toto období, a když válka ustala, Jean se snažila přestat pít. Maryvonne jí poslala dopis, ve kterém píše, že potkala muže svého života. Také se zmiňuje o incidentu, kdy byla zatčena se svým otcem. John byl poslán do blázince, a to ho zachránilo od nástupu do vězení. Po určité době se rozvedl a vzal si ženu z Polska, nicméně byl starý, chudý a nemocný, proto mezi ním a Jean už neprobíhala téměř žádná komunikace.

Leslie se rozhodl, že vezme Jean na dovolenou, ale během pobytu prodělal jednu ze svých srdečních slabostí, která se od ostatních lišila svou silou, a na následky ve svých šedesáti letech zemřel. Jean se sama vrátila do Londýna, kde pokračovala v psaní knih.

Do popředí se dostal Leslieho bratranec, který za 2. světové války vstoupil do námořnictva. Jmenoval se George Victor Max Hamer a vyznačoval se velkou citlivostí a zranitelností. Po válce se vrátil zpět domů, kde se rozvedl a vzal si Jean. Ani toto manželství se neobešlo bez problémů, a to zejména po finanční stránce. Max se neustále hádal se svými pracovními partnery, až ho to přimělo opustit práci. Tato situace ho přivedla do stavu, kdy se začal oddávat alkoholu stejně jako jeho manželka, neustále někde sháněl peníze, ale zároveň se dopouštěl chyb v tom, že bezmezně důvěřoval lidem a byl naivní. Jean se chtěla nechat rozvést, ale Max prohlásil, že není v jeho silách vrátit jí peníze, tudíž přiměl Jean změnit rozhodnutí o rozvodu. Snažila se žít spokojeně, přestože moc dobře věděla, že ke štěstí jí chybí skutečně daleko. Příliš nepila a nejedla, neustále se cítila unavená. Při jedné hádce se svými sousedy se Jean uchýlila k radikálnímu řešení a udeřila jednoho z nich pěstí do obličeje. Po následném vyšetření u psychiatra se dozvěděla, že je pouze „hysterická.“

Jednoho dne se v novinách objevil inzerát, ve kterém ji hledala herečka Selma vaz Diasová.

“Jean Rhys (Mrs Tilden Smith) author of Voyage in the Dark, After Leaving Mr Mackenzie, Good Morning, Midnight, etc. Will anyone knowing her whereabouts kindly communicate with Dr H.W. Egli, 3 Chesterfield Gardens, N.W.3.” (Angier, Carole, *Jean Rhys. Life and Work*, p. 448-449)

Jean tušila, že to pro ni může znamenat velkou šanci a bez váhání na inzerát odpověděla. Selma chtěla upravit román *Good Morning, Midnight* do dramatického monologu pro rádiové vysílání a k tomu potřebovala Jeanin souhlas. Obě ženy se sešly a dohodly se na vzájemné spolupráci.

Ani po této pozitivní události však nepřišel obrat k lepšímu, neboť Jean se opět pohádala s nájemníkem a měla zaplatit pokutu. Mnohem horší rána ale přišla později, kdy se dozvěděla, že Max byl se svým společníkem zatčen a že má strávit několik let za mřížemi. Byl odsouzen na tři roky a jeho rodina Jean nenáviděla, protože se všichni domnívali, že za to může ona. Jean se však nezhroutila, jak se předpokládalo, ale začala žít od začátku. Psala a četla, chodila na procházky a navštěvovala Maxe ve vězení. Zdálo se, že je na tom lépe než předtím. Po propuštění z vězení bylo Maxovi 70 let a nemohl vykonávat žádnou profesi, neboť neoplýval dobrým zdravím. Po návratu do Londýna se Jean vrátila ke svým starým pořádkům a začala čím dál více propadat deziluzi, kterou utápěla v alkoholu. Setkala se s Maryvonne, ale moc se nevyznamenal. Napila se na kuráž, čehož si její dcera samozřejmě všimla, takže se návštěva nijak zvlášť nevydařila.

Prvního června 1957 Jean podepsala smlouvu s André Deutschem ohledně napsání úplného *Wide Sargasso Sea*. Přestože měla celý příběh sestavený ve svých myšlenkách, nedařilo se jí ho zachytit do písemné formy. Myslela rychleji, než psala, což se jevilo jako velký problém. Nadcházející období nepřineslo nic pěkného, neboť Peggy zemřela na rakovinu a Jeanin bratr Owen, kterého měla ze všech sourozenců nejraději, zemřel také. Mnohá setkání s Maryvonne se nedařila, a aby toho nebylo málo,

Selma a vydavatelé jí psali, jak pokročila s prací. Rádio German vysílalo *Good Morning, Midnight* v dramatické verzi. Jean se také pokoušela zpeněžit své povídky.

Podíváme-li se na Maxe, ten byl v této době již dost starý a nemohoucí, pouze ležel na posteli a Jean se snažila o něho starat. Velice ji vyčerpávalo, že se stále nachází mezi rozepsanou knihou a nemocným manželem, a přivádělo ji to k šílenství. Většina času z roku 1960 se zdála být pro psaní knihy ztracená. Do Cornwallu přijel Jeanin bratr Edward se svou ženou Gertrude, a když spatřil, v jakých podmínkách jeho sestra žije, koupil Jean a Maxovi chatu, aby nemuseli platit nájem. Ti se brzy přestěhovali do Cheriton Fitzpaine, kde se stal jediným jejím podpůrným bodem pan Woodart, jenž se snažil o to, aby Jean dokončila své dílo. Díky němu se Max dostal do nemocnice a Jean pomáhal svou nesmírnou trpělivostí a podporou.

V roce 1961 zemřel Lenglet a Maxův stav se zhoršil. Jean nechala mnohokrát svého muže neumytého a bez pomoci, někdy ho dokonce uhodila a Max předstíral, jako by se nic nestalo. Rok 1963 znamenal velký krok v pokračování na knize, ale byla to i doba Jeanina zhroucení. Navštívit ji přijela Selma, která Jean opila, a poté jí předložila smlouvu na vysílací práva *Voyage in the Dark*, *Good Morning, Midnight* a *The First Mrs Rochester*. Jean ji podepsala, jelikož si myslela, že Selma žertuje. Ale nebyl to vtíp a Jean se tímto zavázala, že Selma dostane 50% ze zisku. Jean nikdy nespojovala peníze se psáním, protože jí připadalo, že by tím zaprodala svou duši. Spisovatelčin zdravotní stav nebyl zrovna nejlepší a nedokázala proti takovéto zradě bojovat. *Wide Sargasso Sea* se blížilo k závěru, ale ještě stále chybělo úplné zakončení.

Co se týče Jeaniných mezilidských vztahů, žila stále stejným způsobem jako dříve. Lidé ji neměli rádi, odsuzovali její podivné způsoby a nevhodné chování. Jean se cítila osamělá a nedokázala se ani pořádně postarat o Maxe. Oporu nacházela pouze u pana Woodarta a v psaní básní, neboť prózu brala jako svou práci. Jedna z básní se jmenovala *Obeah Night* a Jean v ní mluví hlasem Edwarda Rochesterera.

Během dubna a května 1964 byla Jean zabrána do psaní a dokončila přepis druhé části *Wide Sargasso Sea*. Na své 74. narozeniny se vrátila do Cheriton Fitzpaine, což jí nezabránilo v pití alkoholu a ubývání sil. Poté se vydala do Londýna, kde se po sedmi letech setkala s Dianou. Zde ji zastihl infarkt a po delší rekonvalescenci se opět vrátila

domů k Maxovi, jenž brzy zemřel. Přestože byli manželé téměř dvacet let, nikde se o něm mnoho nedozvídáme.

“Max died in hospital. I was left completely alone. I spent my time walking up and down the passage in the cottage, afraid of the spiders and the mice, and all the people in the village.” (Smile Please, p. 142)

V březnu 1966 se Jeanin život začal ubírat jiným směrem. Pan Woodard už ji moc nenavštěvoval, jelikož ho bylo třeba jinde. Maryvonne zůstala raději s dětmi a manželem, než aby utěšovala svou opuštěnou, podivínskou matku. Jeanin bratr Edward přišel o manželku a začal nabízet své sestře peníze. Jean se dokonce spřátelila s novými lidmi, mezi něž patřila Sonia Orwellová, která jí posílala různé dárečky. Jean ji za to milovala a důvěřovala více než komukoli jinému. Autorka dosáhla knihou *Wide Sargasso Sea* vrcholu ve své kariéře, přesto si Sonia myslela, že Jean psát musí, protože jen tak může být šťastná. A tak spisovatelka přepracovávala své starší příběhy a vymýšlela nové, i když dosáhla 85 let. Jean se rozhodla, že napíše románovou autobiografii. Předtím se však vyskytl problém se Selmou, která se dozvěděla, že ji BBC obchází a spolupracuje přímo s Jean. Pro klid všech se nakonec rozhodlo, že bude Selma zmíněna v dalším vydání *Good Morning, Midnight*.

Wide Saragasso Sea získalo **the W.H. Smith Literary Award** a **Heinemann Award of the Royal Society of Literature** a Jean náhle zbohatla, s čímž souvisela i vlna zájmu u novinářů, což spisovatelka nesla dost nelibě. Své životní osudy nepřímo zachycovala v knihách a nechtělo se jí zveřejňovat nic ze svého soukromí. V té době vyšly povídky *Tigers Are Better-Looking* a do konce roku 1968 koupil Penguin *Wide Sargasso Sea*, *Good Morning, Midnight* a *Voyage in the Dark*. První dva z uvedených románů byly přeloženy do francouzštiny. Přesto však Jean neprožívala radostné období kvůli strachu, který ji sužoval. Maryvonne jí začala vyčítat, že se o ni Jean nikdy pořádně nestarala, ale nejhorší na tom byla skutečnost, že její dcera měla pravdu. I když lidé posílali mnoho dopisů a svěřovali se Jean se svými trápeními, pro ni to znamenalo břemeno

Na podzim roku 1970 onemocněla, tak raději pracovala, aby nemusela myslet na stáří a na smrt, jež ji všude obklopovala. Nejprve zemřel Jeanin bratr Edward, poté sestra Brenda. Spisovatelčina rozmrzelost vycházela ze skutečnosti, že sláva a úspěch přišly až na sklonku jejího života, že už nemá dost času si všeho pořádně užívat.

V posledních třech letech života už nedokázala vést běžný život, stávala se čím dál více vázaná na domov. Přesto její koncentrace dokázala ohromit nejednoho člověka, Jean oplývala vynikající pamětí a dokázala psát až do konce. Jediná nevýhoda stáří se projevovala tím, že nedokázala udržet pero a potřebovala pomoc v podobě převedení autobiografie do psané formy. Člověk, jenž dokázal s Jean Rhysovou spolupracovat, se jmenoval David Plante. Tomuto muži vděčí Jean za část *Smile Please*, neboť ze všeho nejhorší se zdálo poskládat jednotlivé úseky spisovatelčina života do smysluplného celku. David rozstříhal její život na části a dával je k sobě podle souvislostí. Na podzim roku 1978 byla dokončena první část pojednávající o dětství na Dominice, a ihned se chystala k vydání, díky čemuž mohla Jean v klidu pracovat na další části, kde se popisoval příjezd do Anglie v době, kdy bylo Jean 16 let. Všichni už ale věděli, že tuto část Jean nedokončí. V poslední etapě života se u ní extrémně střídaly nálady, prožívala stavy agrese a zdála se nebezpečnou pro své okolí. Její posluhovačka se bála a nevěděla, jak se má k Jean chovat, když se občas dostala do svých nálad. Jean vystřídala ještě řadu míst, kde chtěla strávit zbytek života, ale pro její zlostnou povahu s ní nikdo dlouho nevydržel. Na jaře dalšího roku Jean upadla a nevyhnula se operaci, která byla následována sérií menších srdečních slabostí, po nichž zemřela. V posledních okamžicích svého života nebyla s to rozeznat nikoho blízkého.

Tak skončily životní osudy slavné spisovatelky, ženy s životem plných zvratů a změn, jejíž silná osobnost dokázala snést výhry a prohry. Neustále bojovala s alkoholem a se změnami nálad, čímž od sebe odradila mnoho přátel. V roce 1978 získala spisovatelka ocenění **the CBE** (Commander of the Order of the British Empire) pro své služby v literatuře nejen díky svým knihám, ale také proto, že přeložila dvě díla z francouzštiny. První z nich se jmenovalo *Perversity*, kde byl autorem Francis Carco. Vydavatel uvedl jako překladatele Forda, což Jean nesla zpočátku dost nelibě, ale po nějaké době se s tím smířila. Druhou knihu napsal Edward de Neve (Jean Lenglet) a

jmenovala se *Barred*. Tento román společně s *Quartetem* je založen na stejných událostech. Nicméně následující stránky podávají informace o jejích nejlepších dílech.

3 Romány Jean Rhysové

Na následujících stránkách se budeme zabývat pěti romány od Jean Rhysové, kam patří *Quartet* (1928), *After Leaving Mr Mackenzie* (1930), *Voyage in the Dark* (1934), *Good Morning, Midnight* (1939) a světově nejproslulejší *Wide Sargasso Sea* (1967). Jean Rhysová patřila k autorům s dvojí identitou, jelikož čtyři z jejích románů jsou zasazeny do evropského kontextu, kde prožila většinu života, a do Západní Indie, ve které se narodila a psala o ní zejména ve *Wide Sargasso Sea*. Na počátku kapitoly se seznámíme s obsahem každé knihy, a poté následuje celkový rozbor. V rozboru děl pracuji zejména s knihou od Carole Angierové.⁵

Pro knihy této autorky platí jistá vzájemná podobnost, neboť v každém románu ztělesňuje hlavní postavu žena, o níž a o jejímž neradostném životě se dozvídáme prostřednictvím jí samé nebo vyprávěním nějakých jiných osob. Jak vystihuje McDowell, hrdinky Jean Rhysové jsou posedlé zrcadly a potřebou názorů ostatních. Všechny patří mezi outsidersy evropského společenství, které je žene dopředu, a každá z nich je závislá na finanční a psychické podpoře mužů, většinou mnohem starších než ony samy.⁶ Hrdinky žijí převážně v Londýně nebo v Paříži a svůj čas tráví vysedáváním po kavárnách.⁷ Mužští hrdinové také vykazují společné rysy, vycházející z povahy Angličanů. Zdají se být chladní, obezřetní, kritičtí a bez smyslu pro humor. Tito muži ovládají své milenky, podporují jejich závislost, ale zásadně odmítají jakoukoli zodpovědnost vůči jejich osudu. Hrdinové postrádají sebemenší zájem o cokoli mimo jejich zemi. Od emocí žen se liší jistou rezervovaností a hrdinky považují za hysterické a napůl bláznivé osoby.

Každý z románů představuje do jisté míry odlišný pohled na hrdinčiny problémy. V románu *Quartet* se dočítáme o Maryi, která je po uvěznění manžela nucená žít s Heidlerovými a stává se Heidlerovou milenkou. Marya připomíná zvíře v kleci, odkud není úniku. V *After Leaving Mr Mackenzie* se setkáváme s hrdinkou Julií a její

---

⁵ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990.

⁶McDOWELL, R. E., ed. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978, p. 329.

⁷*Members of an International Literature class. Rhys [online]*. [cit. 2009-04-04]. <[http://www. eng.fju.edu.tw/worldlit/caribbean/rhys.htm](http://www.eng.fju.edu.tw/worldlit/caribbean/rhys.htm)>

sestrou Norah, jež se stará o nemocnou matku. Na Julii se pohlíží jako na cizinku, přestože pochází z Anglie. V románu *Voyage in the Dark* představuje hlavní postavu žena jménem Anna. Jejím problémem je nemožnost přijetí jak ze strany západoindického kreolského prostředí, tak ze strany anglické společnosti. *Good Morning, Midnight* nás informuje o anglické hrdince Sashe, která vypráví o minulosti a sděluje své zážitky z přítomnosti. Nejznámější román *Wide Sargasso Sea* vystihuje nešťastné manželství Rochesterera, hrdiny Charlotty Brontëové, a jeho první ženy Antoinette a my zde shledáváme jasné znaky problematiky koloniální země. Antoinette na nás působí dojmem zavřeného zvířete, o němž si všichni myslí, že je nebezpečné. Již od dětství se setkává s nenávisť ze strany černochů, ale i bělochů. Tento román je založen na rozdílnosti dvou kultur, nemožnosti změny a porozumění.

Podle Harrisona nás chce Jean Rhysová ve svých dílech přesvědčit, že mnohdy nezáleží na tom, co je vyřčeno, ale že se dozvídáme více informací ze způsobu vykreslení skutečnosti. Symbolické vyjádření reality působí na čtenáře efektivněji, než když autorka skutečnost přímo pojmenovává.⁸

---

⁸HARRISON, N. R.. *Jean Rhys and the Novel as Women's Text*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1990, p. 224.

3.1 *Quartet (Kvartet)*

3.1.1 *Obsah*

Hlavní postavou této knihy je Marya Zelliová. Hrdinka není šťastná, jelikož jí chybí skutečné zázemí, a proto se často ocitá v depresi, kterou řeší alkoholem. Marya nám představuje manžela Stephana, o němž přesně ani neví, kde pracuje. Náhle dochází k velkému obratu, jelikož je Stephan zničehonic zatčen. Marya si uvědomuje svou tíživou situaci, neustále trpí únavou a téměř celý den proleží v posteli, jako kdyby onemocněla. Nakonec musí prodat i své šaty, aby se na nějakou dobu uživila. Stephan je odsouzen na jeden rok a po propuštění má být vyhoštěn za hranice.

Marya se seznamuje s manželi Heidlerovými, kteří jí nabízejí ubytování a hrdinka, ač se zprvu zdráhá, přijme jejich velkorysou nabídku, neboť ví moc dobře, v jak špatné je situaci. Jedné noci jí Heidler vyzná lásku a Marya po určité době jeho svodům podlehně. Román se posouvá do doby, kdy chce Marya odejít z jejich domu, neboť se už veřejně ví, že je milenkou Heidlera. Vůči Lois Heidlerové pociťuje obrovské výčitky svědomí, přesto je to Heidlerova manželka sama, kdo ji přesvědčuje, aby nikam neodcházela. I když Marya u nich prozatím zůstává, ocitá se čím dál více v napjatější atmosféře. Heidler ji utvrzuje, že žije s manželkou volnějším životem a že to Lois nevdává.

Po určité době se Marya stěhuje do hotelu, ale již se nachází na okraji propasti. Cítí se jako loutka, se kterou je manipulováno. Do děje se opět dostává Stephan, nicméně Heidler si nepřeje, aby se k němu Marya vrátila. Stephan si plánuje cestu do Amsterdamu, kde by vydělal nějaké peníze, a poté by se vrátil do Paříže za svou ženou. Marya se opět setkává se Stephanem, kterému se nevede tak, jak si myslel. Stephan chce odjet do Genoy a manželka ho prosí, aby ji neopouštěl. Cítí se nešťastná a nedokáže nadále Stephanovi zapírat svůj vztah s Heidlerem. Prozrazuje mu, jak se věci mají, a on chce Heidlera zabít. Ale Marya mu tvrdí, že Heidlera miluje. Román končí v momentě, kdy Marya nešťastně upadne, zůstane ležet a Stephan bez sebemenšího zaváhání opouští místnost. Po cestě potkává Mademoiselle Chardin, se kterou odchází.

3.1.2 Rozbor

První název pro tento román nesl název *Quartet*, ale pro své první vydání v roce 1928 byl změněn na *Postures*. Tato změna se týkala pouze Anglie, v Americe zůstal název zachován. Při dalším vydání v roce 1969 se opět začal používat původní název *Quartet*.⁹

Na tuto knihu reagovalo mnoho kritiků, někteří ji chválili, ale našli se i tací, kteří ji naprosto odmítali. Každý z nich se k ní stavěl po svém, ačkoli se setkáváme i s reakcemi typickými pro svou dobu. Ve dvacátých letech dvacátého století můžeme nalézt mnoho nových směrů patřících pod avantgardu,¹⁰ jež nastoupila v souvislosti s duchem modernismu. Dokonce i Jean Rhysová se svým dílem přidala k moderním stylům, jelikož veřejně ukázala na problémy ve společnosti. Zcela bez zábran popisovala kriminalitu, násilí, alkohol a chudobu, čímž vyvolala vlnu nevole. Čtenáři nebyli připraveni na takovou přímou a čtení *Quartetu* je pobuřovalo a šokovalo současně. Autorka ve svém díle zmiňuje též problematiku peněz a sexu, z čehož vyplývají nesčetné kritiky na tuto knihu. Jean přesně vystihuje morálku své doby, jak jsou chudí utlačováni bohatými. Přitom zde neexistuje žádná spravedlnost, aby k těmto špatným věcem nedocházelo.

Autorka se rovněž zabývá otázkou pouhého zdání a reality, kdy se pod povrchem skrývá úplně odlišná skutečnost, než kterou vidíme na první pohled. Mnoho lidí se přetvařuje, dělají se lepšími, než jací skutečně jsou. Poté nastávají momenty, kdy dochází k poznání jejich pravé povahy, neboť se ocitají v mezních situacích a už se ani neobtěžují skrývat svůj záměr. Přesto v době Jean Rhysové psalo nesčetné množství autorů o těchto problémech a nikdo se na ně nedíval tak

---

⁹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 177.

¹⁰**Avantgarda** je kulturní a umělecké hnutí 1. poloviny 20. stol. Jedná se o umělecký směr, který je založen na novátorských prvcích a snaží se vytvářet nový způsob umění. Do tohoto umění lze zařadit například futurismus, expresionismus, konstruktivismus, surrealismus aj. Avantgarda může být předválečná básnická, divadelní, výtvarná či filmová. (KRAUS, JIŘÍ a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2007, p. 90.)

pohoršujícím pohledem. U Jean Rhysové je tomu však jinak, jelikož se jedná o ženu, u které se neočekává psaní v takovém duchu. Mnoho čtenářů se shoduje, že Jean Rhysová píše velmi depresivním tónem, což se lidem moc nelíbí. Zároveň se snaží neustále stát na straně utlačovaných. Vždy se dočteme, že otrok, černoch, či chudák je lepší než běloch a bohatý člověk. Za toto rozdělení byla Jean též velmi kritizována. Nicméně způsob, jakým píše, naplňuje mnohé čtenáře strhujícím vzrušením a mnozí soucítí s hrdinkou. Není důležité, že Jean Rhysová vypráví o nepříjemných věcech, neboť nejpodstatnější zůstává styl popisu. V románu se objevují určité části, které se nezdají být až tak důležité pro naše vnímání děje, převážně si je přečteme bez dalšího uvažování, a naopak jiné úseky tvoří základní rámec románu. V těchto částech se děj vyvíjí nečekaně rychle a autorka vytváří velký zvrat, aby posunula děj úplně odlišným směrem. Zároveň však můžeme mnohý převrat určit sami, jelikož se v díle vyskytují místa, kde se nacházejí jisté náznaky toho, jak vše bude pokračovat.

POSTAVY

Marya

Hlavní postavou je Marya, od níž se dozvídáme převážně celé vyprávění, i když v textu můžeme nalézt úryvky z úst někoho jiného. Nicméně převažuje její pohled na všechny lidi kolem, čímž si vytváří větší sympatie u čtenářů. Nelze však vyloučit, že se najdou i takové typy čtenářů, kteří Maryi zatracují za její chování a odsuzují ji za pasivní způsob života. Dokonce i na konci románu jsou někteří z nich přesvědčeni o nevyhnutelnosti jejího osudu.

Marya se cítí stále sama, ačkoli má manžela. Otázkou zůstává, proč se nachází v tak pochmurné atmosféře, proč má málo přátel a co způsobuje její neustálé deprese. Vše nasvědčuje skutečnosti, že se hrdinka trápí naprosto zbytečně, neboť zde záleží zejména na jejím vnímání světa. Marya patří mezi jedince s negativním viděním okolí, tudíž trápí i sama sebe. Poté, co se dostane Stephan do vězení, se ještě více uzavírá před okolním světem a není schopná postavit se nepřízni osudu čelem. Raději nic neřeší a nechává vše náhodě. Lidé se jí snaží pomoci, nabízejí jí práci, ale ona se raději utápí v depresi a ke všemu se staví s velkou mírou lhostejnosti. I z tohoto důvodu se nemusí

setkávat se zcela kladnými ohlasy ze strany čtenáře. Každý člověk má jistou možnost postavit se nepříznivým okolnostem a změnit je k lepšímu. Zde ale vidíme problém lidské pasivity vyčkávání, jak co dopadne. Přestože se hrdinka snaží být psychicky silná, vždy podléhá svodům muže, jenž jí vyzná lásku. Tímto způsobem se dala dohromady se Stephanem, a později s Heidlerem. Marya přiznává, že ji pronásleduje strach již od dětství, což vypovídá o její psychicky labilnější povaze. V následující ukázce se můžeme přesvědčit o obavách, provázejících hrdinku po celý život. Marya neví, jak tomuto strachu vzdorovat.

“It was a vague and shadowy fear of something cruel and stupid that had caught her and would never let her go. She had always known that it was there – hidden under the more or less pleasant surface of things. Always. Ever since she was a child.”
(Rhys, Jean, *Quartet*, p. 151)

Marya řeší svůj komplex pitím alkoholu, s čímž se můžeme setkat i u ostatních hrdinek románů Jean Rhysové. Přesto se z jejího vyprávění nedozvídáme, co tento strach způsobilo. Marya popisuje svou minulost, jak zpívala ve sboru, a také se doslýcháme o její rodině, která byla chudá, a proto se musela Marya postarat sama o sebe, aby se užívala. Hrdinka též zmiňuje, že od devatenácti let, kdy se začala starat o sebe, se o ni její rodina přestala zajímat. Nicméně z jejího vyprávění nejsme stále schopni vyvodit, jaký byl pravý důvod, že ji od dětství pronásleduje taková šířavá úzkost.

Čím více je Marya pohlcena svým neštěstím, tím méně vzbuzuje u čtenáře lítost. Vše, co se v knize děje, nám může připadat jako naprosto absurdní a my se nedíváme na hrdinku jako na oběť ostatních, ale jí samé. Marya není nucena, aby musela setrvat celou dobu u Heidlerových a aby byla vystavena konfrontaci s Lois. V jejím chování spatřujeme jisté odhodlání nechat jiné, ať se o ni postarají. Je pravda, že Marya neměla dostatek peněz a se svým uvězněným mužem ztratila i společnost, přesto však záleželo pouze na ní, jak se zachová vůči Heidlerovým. Často nás napadá otázka, zda se hrdinka zbytečně nenechala zaplést do vztahu s Heidlerem, i když jí muselo být jasné, že se

chová naprosto nevhodným způsobem. Z tohoto hlediska už nesdílíme s Maryí tak velké sympatie, jako na počátku románu. Již ze svazku se Stephanem sledujeme hrdinku jako dítě, které potřebuje někoho, kdo by se o něho staral. Když se jí nedostává péče od vlastního manžela, nachází jiného, jenž se k ní chová též jako k dítěti. I když Stephan nebyl moc sdílný a nerad si s Maryí povídal, cítila se dobře, neboť byla zabezpečená. Po odchodu této opory zjistila, že je nablízku nová pomoc, a proto ani dlouho neváhala. Dokonce i ze slov ostatních se přesvědčujeme o tom, že ji považovali za dítě. Lidé ji oslovovali i tímto způsobem a ona neměla žádné námitky. Možná byla tato situace způsobena brzkým opuštěním rodiny, jež se o ni nezajímala, tudíž Marya potřebovala cítit pocit bezpečí.

Jean Rhysová se snažila vystihnout zejména dvě stránky lidské osobnosti, a to dobrou a špatnou. Tu dobrou, bezbrannou podobu nesla Marya, a ta špatná, krutá tvář patřila Heidlerovi. Jedná se však pouze o zdánlivý kontrast, neboť Marya je mnohem více zodpovědná za své neštěstí, než si Jean Rhysová uvědomila.

Jak už bylo řečeno, Marya od dětství trpěla chorobným strachem, aniž bychom věděli přesnou příčinu. Paradoxně se však bála takové situace, do jaké se dostala s Heidlerem. Hrdinka měla obavu ze zrady, ačkoli právě sama zradila Stephana.¹¹ Problematika zrady svého bližního se objevuje v mnoha dílech, jakožto i v románu Jean Rhysové. Hrdinové nedokážou pochopit, co vede ostatní lidi k tak sobeckému jednání. Nabízí se tu několik variant, jednou z nichž je skutečnost, že se takoví jedinci snaží prostřednictvím utlačování jiného zvýšit svou sílu a bezpečnost. Přesto bychom ani nemuseli uvažovat o předchozí variantě, jelikož se nám nabízí jednodušší vysvětlení, které podává odpověď na toto chování pouze tak, že téměř každý může jednat jako vykořisťovatel, pokud dostane šanci. Tudíž by měl jedinec pečlivě zvažovat, zdali někomu jinému neposkytuje šanci, aby ho dotyčný zradil a ublížil mu.

Marya svým způsobem představuje ženu, která potřebuje cítit určitou dávku podřadnosti vůči mužskému pohlaví. Zprvu měla ráda Stephana, neboť byl sebevědomý a Marya se v jeho přítomnosti nebála. Když však nastoupil do vězení,

---

¹¹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 190.

ze silného muže se Stephan rázem přeměnil ve slabého jedince, v němž se ukrývá veliký strach. Proto si Marya našla náhradu v Heidlerovi, jelikož musela být s člověkem silnějším, než byla ona sama. Prostřednictvím Heidlera nachází Marya znovu klid a vnitřní vyrovnanost. Samozřejmě pouze do doby, kdy si plně uvědomí, jak se tento milovaný muž vzdaluje jejímu ideálu a stále ji trápí. Těžko říci, do jaké míry je hrdinka sama vinna svým neštěstím, ale většinou si každý z nás můžeme svůj život alespoň trochu vybrat. Marya si také zvolila určitou cestu, ačkoli její volba nebyla zrovna šťastná.

Naše hrdinka často vzbuzuje soucit, když se k ní Heidler nechová moc hezky, nicméně bychom si měli uvědomit, že ani ona se nechová čestně vůči svému manželovi. Pokrytecky mu tvrdí, jak ho miluje, ale hned při první příležitosti se od něho odvrací a dává se dohromady s Heidlerem.

Z knihy se dozvídáme též negativní vlastnosti Stephana, přesto na nás tento muž nepůsobí až tak špatným dojmem, aby si zasloužil, jak se k němu Marya zachovala. Můžeme si položit otázku, co se skrývá za podvodem ze strany Marye, ale žádný důvod není dostatečný pro její zradu. Stephan se zasloužil o Maryino hezké mládí a naučil ji laskavosti a radosti. I proto hrdinka vyjadřuje alespoň soucit s manželem, i když ho nemiluje. Stephan je zklamaný, že ho žena ve vězení nenavštěvuje, a ona se snaží ospravedlnit se v jeho očích.

“‘Last Sunday,’ he said, ‘when you didn’t come I felt awful. Of course, I didn’t get your letter in time and I was waiting for them to call out my number when visiting-time came. Every number that was called out I thought was mine. And it never was. And then I thought, ‘She’s late today. And then I thought, ‘She’s never as late as this. She must be ill. She’s not coming.’” (Quartet, p. 199)

Marya přesvědčuje Stephana, že se nemusí bát, ale když odchází, přemýšlí, proč na ni vězení působí mnohem strašlivěji než kdy dříve. Tím důvodem byl Heidler, jelikož stál mezi ní a vězením. Kdykoli řekl, že ji miluje a že se nemusí bát, Marya se alespoň částečně cítila lépe. Vězení se Stephanem ji nesmírně svazovalo, a i

přes veškerou snahu ubránit se děsivému pocitu, nedokázala Marya překonat svůj odstup od všeho s tím spojeným. Sám Stephan prožíval veliký strach z budoucnosti, přitom jeho žena rozhodně nestála po jeho boku v nejtěžších chvílích.

Autorka zde tedy zachycuje nejen krutost Heidlera, ale kritice se neubrání ani Marya kvůli své sobecké povaze. Zde se nám naskytuje pohled na jednání hrdinky v situaci, kdy jí nějaký člověk z okolí není schopen zajistit pomoc a bezpečí. V okamžiku se na něho zapomíná a pro Maryi přestane zpodobňovat pro ni důležitou osobu. I v ději se s takovým člověkem setkáváme pouze okrajově. Jako příklad bychom mohli uvést například Miss De Sollu, Cairna či samotného Stephana. Když se Stephan nachází ve vězení, Marya za ním přijde pouze občas a neví, o čem by si s ním povídala. Jakmile se její manžel ocitne na svobodě, hrdinka od něho žádá pomoc, i přes jeho mnohé problémy, s nimiž se musí potýkat. Stephan si začíná pomalu uvědomovat, že ho Marya přestala milovat, neboť se vyhýbá jakémukoli kontaktu s ním. Tato situace ho přivádí ke strachu ze ztráty své ženy přesně tak, jako se bojí Lois, že by mohla přijít o Heidlera. Přesto zde vidíme rozdíl, a to v Maryině neochotě se vrátit ke Stephanovi, zatímco Heidler svou ženu neopouští.

Po návratu z vězení Marya neskrývá smíšené pocity, které ji naplňují. Vůči manželovi se nechová moc taktně a zabývá se pouze vlastními potřebami. I v tomto příkladě tedy sledujeme jistou sobeckost, s níž Marya vystupuje. Jak dokládá následující ukáзка Marya, považuje svého manžela za cizího člověka.

“He looked like some frail and shrunken apostle, his beard and hair flowed. When he took her in his arms she felt his thin body tremble. It was as if a stranger were touching her. She said: ‘Hello, my dear. Well, couldn’t you find a coiffeur’s shop open after all?’ He explained that he had been kept at the Palais de Justice for several hours.” (Quartet, p. 214)

Z tohoto úryvku se dozvídáme, jak se Marya zachovala po návratu svého manžela. Místo toho, aby ho objala a byla vděčná, že se vrátil, prohlíží si nespokojeně manželův vzhled a s určitou dávkou ironie mu dává najevo, jak hrozně vypadá. Marya

se stará pouze o svoji bolest a na Stephana není schopna shlížet vroucněji. V jejich vzájemném rozhovoru se ukazuje hrdinčina skutečná tvář, neboť se ke Stephanovi chová velice špatně. Dokonce mu řekne, že se těšila, až se vrátí z vězení, neboť si myslela, jak to pro ni bude dobré. Ale vůbec nic se nezměnilo a jeho příchod jí nepomohl, takže o něho ani nestojí. Připadá hrdince odporný, když se jí chce dotknout a políbit ji. Slovně na něho útočí, protože jí neposkytl to, co si představovala. Myslela, jak jí bude Stephan ochraňovat a jak jí pomůže, ale on potřeboval vyřešit nejprve sám sebe, a poté se zabývat svou ženou. Když se Marya svěřila Stephanovi, že ho po celou dobu podváděla s Heidlerem, stále si představovala, jak jí manžel pochopí a bude se jí snažit pomoci. Není však divu, jak Stephan reagoval, a zloba se žárlivostí pohltily jeho mysl. Marya na něho hysterickým způsobem křičela a vyčítala mu, že to byl vlastně on, kdo jí dostal do takové pozice. Stephan se chystal Heidlera zabít, ale Marya začala svého milence bránit a neustále manželovi opakovala, jak Heidlera miluje a jeho nenávidí. Následně Stephan chytil svou ženu za ramena a třásl s ní takovou silou, že spadla na hranu stolu a rozbila si hlavu. Přestože zůstala ležet, Stephan jí nepomohl a odešel.

“He straightened his tie carefully, put on his hat and went out of the room without looking behind him. He felt dazed and at the same time extraordinarily relieved. As he went down the stairs he was thinking: ‘The concierge; I must be careful of the concierge.’” (Quartet, p. 247)

Ukázka nám dokazuje, jakou úlevu pocítil Stephan, když bylo po všem. Jako by se za ním uzavřela jedna dlouhá, nepříjemná kapitola a on se cítil daleko volnější než dříve. S Maryí odešla veškerá nenávist a utrpení, s nimiž se poslední dobou setkával.

Přestože se závěr knihy tak náhle zvrátil v ději, nepřekvapuje nás, že román neskončil šťastně. Marya již od počátku působila jako jedinec bez možnosti změnit své jednání a smýšlení. Obviňovala druhé z lhostejnosti, krutosti a zrady, přestože ona samotná nesla rysy těchto špatných vlastností. Svým způsobem ubližovala lidem v okolí, zejména Stephanovi, ale též Lois a v neposlední řadě i Cairnovi, s kterým se

přestala stýkat z nařízení Heidlera. Jean Rhysová dokázala zmást čtenáře, když postavila Maryi do role chudé ženy, s níž si každý zahrává. Proto také může způsobit ukončení knihy pro čtenáře velký šok, když tato bezbranná dívka zakončí svůj příběh nešťastnou náhodou. Nicméně vnímavější čtení knihy bere v úvahu též špatné chování hrdinky a sobeckost, kterou po celou dobu vypravování dává najevo.

Stephan

Jean Rhysová se ve své knize nezabývá nijak detailněji popisem Stephanova smýšlení, ale pouze nás seznamuje s názory hlavní hrdinky, což vede určité čtenáře k soucítění s Maryí, zejména na konci, kdy ji Stephan zraní (nabízí se zde i možnost neúmyslného zabití). Proto převážná část čtenářů stojí na straně hrdinky, neboť nevědí, jaký Stephan ve skutečnosti je. Tento muž se nám představuje pouze v určitých situacích, ale my nejsme schopni plně určit jeho vlastnosti, snad jen to, že má svou ženu rád a trpí jejím nezájmem.

Lois Heidlerová

Ztvárněním Heidlerovy ženy Lois se v románu vyskytuje jisté napětí, kdy čtenář nedokáže určit, jak se Lois zachová v následujících momentech. I když se tato žena od počátku snaží Maryi podpořit, nikdo si nemůže být jistý, co se děje uvnitř v její hlavě, jak přemýšlí, a k čemu se chystá. Autorka nás neustále nechává na pochybách a my musíme čekat na další pokračování. U Lois si často klademe otázku, zda se chová primitivně, anebo naopak vychytrale. Tímto problémem se Marya stále zabývala, a dokonce se ptala na názor Stephana.

“Primitive people follow their instinct and sometimes that’s the cleverest thing one can do. Why do you ask me? Madame Heidler is a woman who could be cruel, I think, and very hypocritical, but I saw her squeeze your hand under the table, so I can only suppose that she likes you very much.” (Quartet, p. 220)

V ukázce se dozvídáme, že Lois působí pokryteckým dojmem, avšak nikdo nedokáže určit její pravou povahu. Mohli bychom si myslet, že se snaží mít vše pod kontrolou, a proto se neustále stará o Maryi. Kdyby ji vyhodila, mohla by přijít i o manžela, tudíž se snaží zachovat navenek lhostejnost vůči milence svého manžela. V nitru se trápí pro svou lásku k manželovi, nicméně nechce dát najevo, že jí celá aféra vadí. Raději upřednostňuje rozum, než by podlehla citům. Její jednání tudíž vyvolává u čtenářů rozporuplné pocity, neboť stejně jako Marya nevědí, co se v Lois skrývá.

Heidler

Když se podíváme na postavu Heidlera, ani zde se nám nenaskytne přímý pohled na jeho povahu. Přesto se v románu chová spíše jako záporný charakter. Slibuje Maryi lásku, ale zachází s ní majetnický. Dokonce jí nařizuje, aby se přestala scházet s Cairnem, a později se svým manželem. Marya se do Heidlera velmi rychle zamilovala, i když se jí zprvu nelíbil. Myslela si, že díky Heidlerovi získá pocit bezpečí, ale Heidler ji využíval, což zakrýval vysvětlením, že ji miluje a chce ji chránit. Každopádně každému čtenáři je naprosto jasný jeho záměr. Heidler si užíval a věděl, že jeho žena proti tomu nemohla nic dělat. Svým chováním dával nepokrytě najevo, jak mu na Maryi nezáleží, a občas před ní dokonce bránil Lois, když se ji Marya snažila pomlouvat. Pokaždé, když se o něm dozvídáme, vidíme Heidlera jako chladného a hrubého muže, který pochází z Anglie. Je zvláštní, že ač by lidé stejné národnosti měli v cizí zemi držet pospolu, zde tomu tak není. Marya si je svým způsobem vědoma, že s ní Heidler hraje nečestnou hru, přesto ho miluje, což se zdá být nepochopitelné. Nicméně nám může připadat podivné, proč se Heidler snaží o Maryi, když mnohdy dává jasně najevo, že pro něho není sex podstatný, a dokonce ho považuje za něco hrozného a marnivého.

“He wasn’t a good lover, of course. He didn’t really like women. She had known that as soon as he touched her. His hands were inexpert, clumsy at caresses; his mouth was hard when he kissed. No, not a lover of women, he could say what he liked. He despised love. He thought of it grossly, to amuse himself, and then with ferocious contempt.” (Quartet, p. 204)

V románu nám autorka neobjasňuje Heidlerův pravý záměr, a proto nezbývá nic jiného než pouhé domněnky. Na první pohled se zdá, jako by chtěl tento muž stále někoho ovládat, a Marya pro něho představuje snadnou kořist. Heidler nemiluje svou ženu a ani Maryi, ale nechce přijít o žádnou z nich. Na druhé straně by se předpokládalo, že bude šťastný, přesto tomu tak není. Heidler sám prožívá deprese a vede nevyrovnaný život. Zkrátka se po určité stránce podobá Maryi, ač má vše, nač si vzpomene. I přes tyto okolnosti s Heidlerem zdaleka nesoucítíme, jelikož se mu nestalo nic zlého, aby ubližoval lidem okolo. Připadá si jako člověk, který vlastní právo rozhodovat nad ostatními a řídí jejich životy.

Vykreslením Heidlerovy povahy ukazuje Jean Rhysová na špatné vlastnosti člověka, s jakým Marya navázala kontakt. Zdá se až neuvěřitelné, jak se hrdinka dokázala zamilovat do muže jako Heidler, i když jí muselo být na první pohled jasné, že Heidlerovi nejde o její lásku. Heidler se snaží za každou cenu získat Maryi, přičemž od chvíle, kdy ji získal, ztrácí o ni čím dál více zájem, až se dostává na pomezí lhostejnosti. Jeho cílem se stává podrobení si někoho, kdo ho bude respektovat a shlížet na něho jako na vlivného jedince.

Jean Rhysová nám chce ukázat velkou krutost, s níž se denně setkáváme. Obecně se dá říci, že život poskytuje mnohé potíže u lidí, kteří nejsou nikým chráněni. Na světě se vždy nacházejí ti, kteří mají vše, na co si vzpomenu, a lidé poznamenaní nepříjemnými zážitky. Z tohoto hlediska už záleží pouze na každém jedinci, jestli ho zlé posílí a on se stane silnou osobností, anebo se v opačném případě dostane až na samé dno, odkud nevede cesta zpátky k normálnímu životu.

Otázkou zůstává, co je tou příčinou, která způsobuje poklesnutí jedince až na samotný práh přežití. Jean Rhysová nám nabízí pohled na řadu postav, s nimiž prožíváme určité období v jejich životě, kdy nejsou schopny pozměnit své jednání. Všichni tito lidé mají společné to, že patří mezi slabé, nechráněné jedince, se kterými ostatní zacházejí, jak se jim líbí. Bohužel, i takové situace však patří k životu, neboť většinou přežije ten silnější. Člověk si nemůže vybrat svůj osud, ale je schopen si vytyčit cestu, jakou půjde. Marya stejně jako další hrdinky románů Jean Rhysové postrádají sebemenší náznak vůle změnit svůj život k lepšímu. Mnohem snadnější je,

když si řeknou, že neštěstí nemohou zvrátit, a pouze následují svůj „osud“ až do chvíle, která je zcela zničí. Autorka se snaží ukázat, jak může být život krutý. Ze své zkušenosti cítila určitou zášť vůči některým lidem a tímto dílem vyjadřuje pocity, které ji samotnou pronásledovaly celý život. Proto také Marya soucítí s mnoha lidmi, k nimž se osud nezachoval nejlépe a kteří spadli na samé dno jako ona. Tito jedinci nemají dostatek peněz a síly, aby se dostali ven z víru kolotoče.

TÉMA

Morální citění

V románu se objevuje téma morální volby, kdy dochází k neustálému rozporu, co je přípustné a co není. Jean se vysmívá tradičním názorům na tzv. morální chování. Vše se točí kolem peněz a morální citění nacházíme výjimečně. Lidem je většinou jedno, zda někomu ublížili, neboť se ohlížejí na své zájmy, což rozhodně nelze brát jako morální chování. Autorka si je vědoma, že morálka představuje pouze slovo bez zjevné důležitosti. Dokonce i Lois neustále opakuje Maryi, že jejím největším problémem je její čestnost, jelikož jí zabraňuje v lepším způsobu života.¹² Proto není divu, že Heidlerovi patří k nejmocnějším lidem, i když svou povahou dokazují, že jim chybí smysl pro mravnost. V průběhu vyprávění se setkáváme již i u Marye se snižující se potřebou čestnosti, zejména v chování vůči svému manželovi. Marya přestává rozlišovat, co je správné a co je špatné, a řídí se svými touhami, které ji nakonec zahubí.

Přesto zde nalzáme několik situací, kdy hrdinka zpytuje své svědomí a alespoň vyjádří soucit s těmi, jimž ublížila. Otázku morálky u ní sledujeme při projevení lítosti vůči Lois, a také u Stephana, když jí vypráví, jak se ve vězení cítí osamocený. Z tohoto hlediska se Marya s manželem zdají být mnohem čestnější než Heidlerovi. I přes svou chudobu se u nich vyskytuje alespoň na okamžik morální citění, a ve chvílích nečestného jednání pro ně jejich nelehká finanční situace představuje částečnou omluvu.

---

¹²ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 189.

Zato Heidlerovi, ač bohatí a uznávaní, nesoucí s ostatními a starají se pouze o své zájmy.

Přetvářka

Jean se též zabývá problematikou přetvářky. Lidé touží, aby si o nich ostatní mysleli jen to nejlepší, velmi často tedy předstírají a zároveň skrývají pravou povahu. V románu není těžké určit, kdo předstírá a kdo se chová naprosto otevřeně. Manželé Heidlerovi upřednostňují svou pověst, což se odráží v jejich chování k Maryi. Když zmiňujeme přetvářku, nesmíme opomenout též Maryi, neboť i ona zpočátku předstírala, jak jí záleží na manželovi, třebaže se bála spíše o sebe. Žijeme ve světě, kde téměř každý, aby se ukázal v co nejlepším světle, předstírá nejlepší úmysly, zatímco jeho pravá motivace leží zcela jinde. U Heidlera dochází též k přebytku emocí, které musí ze sebe dostat ven. I Marya předstírá před okolním světem, že ji nic nezlomí, ačkoli pak přijde chvíle, kdy už nedokáže potlačit vnitřní pocity. I přes veškerou vyčerpanost, s níž je hrdinka dennodenně nucena se vyrovnávat, se snaží nedávat zcela najevo, jak na tom skutečně je, jelikož si uvědomuje svou slabost a zranitelnost. Marya velmi dobře ví, že kdyby ukázala jakýkoli náznak nemohoucnosti, svět ji ještě více pohltí. Touto technikou se pouze brání, aby se k ní nikdo nemohl dostat a dozvědět se skutečnost.

Krutost a pomsta

S problematikou krutosti a pomsty se setkáváme v mnoha částech románu, a to nejen u záporných postav. Za nositelku pomsty lze označit Maryi, jež uvažuje o svých nepřátelích jako o někom, kdo zasluhuje kruté potrestání. Hrdinka se netají tím, že by nejraději zabila Lois. Dokonce uhodí i Heidlera, svou velkou lásku. Avšak v neposlední řadě bychom si měli povšimnout, jak neustále křičí na Stephana a vyčítá mu, že za vše špatné může on. Z tohoto pohledu se *Quartet* velice podobá *Wide Sargasso Sea*, kde se hlavní hrdinka Antoinette stává nebezpečnou pro své okolí. Přesto mezi hrdinkami nacházíme rozdíl. S Antoinette jsme společně prožili její dětství, a ač se nesnaží své chování ospravedlnit jako Marya, sympatizujeme s ní mnohem více. Antoinette končí svůj život zapálením Rochesterova domu, a také v románu *Quartet* se Maryi téměř

podají zapálit Heidlerovým dům, i když ne úmyslně. Jelikož *Quartet* byl napsán jako první a *Wide Sargasso Sea* jako poslední román Jean Rhysové, zdá se, že Antoinette měla svou předchůdkyni v Maryi.

S prvním románem se objevily prvky nihilismu a pesimismu, s nimiž se setkáváme i v dalších dílech Jean Rhysové. Příběh naprosto přesně vypovídá o způsobech jednání ve vyšších kruzích, objasňuje nám život jednotlivců podle toho, do jaké společenské vrstvy patří, a detailně vykresluje skutečnou realitu, skrytou pod povrchem.

Podobnost s Jean Rhysovou

Marya ztělesňuje Jean Rhysovou. Nesmíme rovněž opomenout postavu Heidlera, spojenou s reálnou postavou Jeanina života, s Ford Madox Fordem. Již od začátku si čtenář snadno všimne podobnosti mezi těmito dvěma muži. Ford Madox Ford vzal Jean k sobě domů a stali se milenci, přestože byl ženatý. Po nějaké době se Jean musela přestěhovat, přičemž se o ni stále staral, a když došlo k rozchodu, Jean se s tím nemohla dlouho smířit. Proto se můžeme snadno domnívat, že veškerá zloba vůči Fordovi byla přenesena na postavu Heidlera. Stejně tak spatřujeme podobnost Lois Heidlerové se Stellou Bowenovou, která žila s Fordem několik let. Jean Rhys se snažila zachytit v románu svůj život a svou bolest a s nepřímým popisem jejího života se setkáváme i v dalších dílech, kde marně řeší problém s alkoholem.

TECHNIKA PSANÍ A MOTIVY

Autorka používá zvláštní způsob vyprávění, kdy se dozvídáme pouze část skutečnosti a zbytek si musíme domýšlet.¹³ V malém rozmezí jsme informováni o minulosti a jiných záležitostech týkajících se hrdinů, čímž dochází ke zrychlení v ději. Můžeme pouze odhadovat, co všechno se stalo během Maryina pobytu ve Francii a v Anglii. Na pár řádcích se děj náhle zvrátí a my jsme nuceni velmi rychle přijmout tyto

---

¹³ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 198.

změny a pracovat s nimi v našem vědomí. Jean Rhysová využívá detaily, které popisují nálady a vzniklé situace, aniž by nás seznámila se souvislostmi, díky nimž bychom snadněji pochopili návaznosti. Přesto je nám již na začátku umožněno, abychom určili Heidlera jako muže, s nímž bude Marya v užším kontaktu. K tomu posloužila scéna, kde Heidler pokládá svou ruku na Maryino koleno, čímž začíná hlavní děj knihy. Stejně tak Marya předpokládá, jak se budou věci nadále vyvíjet, ale nechce si přiznat, že půjdou opačným směrem, než by si přála. Díky nejistotě, s níž se stále setkává, ji pronásleduje permanentní strach a tušení něčeho zlého.

Jiná technika, jakou zde nacházíme, se skrývá ve využívání obrazů, s nimiž autorka pracuje. Prostřednictvím tohoto způsobu práce s dějem si dokážeme mnohé věci lépe vysvětlit a jsou nám bližší. Jean Rhysová připodobňuje život ke hře, kterou však neumějí hrát všichni. Heidler určuje pravidla hry tak, aby byla výhodná pro něho, a Marya se musí pouze podřizovat a jeho hru přijmout. K životu však nepatří jen hra, ale také láska a nenávist. Jean Rhysová zřetelně vymezuje role a my zde nacházíme jak ty, kteří ve hře vedou a následně vítězí, tak i ty jedince, kteří se jí pouze pasivně zúčastnili, nemohou hru opustit a jsou nuceni dodržovat pravidla jiných.

Kromě tématu hry v románu spatřujeme neustálé střídání smutku, vzrušení a naděje. Maryi zastihujeme v depresivní náladě, najednou se však rozhodne, že už nadále nechce být smutná. S touto změnou nálad bychom mohli spojit motiv kolotoče, neboť vše se děje stále dokola. Kolotoč v románu připomíná hrdince její bezstarostné dětství a vyvolává v ní pocity radosti a uvolnění. Stejně tak Lois navrhuje, aby šli po večeri do lunaparku, neboť zábavné atrakce přivádějí lidi do dětských let, kdy ještě nepociťovali své problémy.

“Let’s go to Luna-park after dinner,” she said. “We’ll put Mado on the joy wheel, and watch her being banged about a bit. Well, she ought to amuse us sometimes; she ought to sing for her supper; that’s what she’s here for, isn’t it?” (Quartet, p. 183)

Představa kolotoče již nezbuzuje zábavu jako předtím, ale pro Maryi se mění na obraz vězení.

Dále bychom mohli zmínit popisy ulic, jimiž Marya ustavičně bloudí. Všechny jsou stejně tmavé a poskytují útočiště od veškerých starostí. S tímto motivem se spojuje symbolický obraz řeky, neboť ta představuje skutečné vysvobození. Kdyby bylo nejhůře, Marya by do ní skočila a zbavila se všech problémů.

Román též využívá motivu písně k navození hrdinčiných pocitů, čímž dokresluje atmosféru. Autorka rovněž upozorňuje na význam dopisů, které jsou jí pomůckou pro prohloubení charakteristiky postav. S touto metodou se setkáváme i v jejích dalších románech. Jean Rhysová nepopisuje skutečnost přímo, ale ve vyprávění se objevují vnitřní emoce a symboly, které mají za úkol zobrazit skutečný stav. I nesčetné věci dokreslují nálady hrdinů, například Heidlerův klobouk, díky němuž odkrýváme jeho vnitřní pocity v různých situacích. Heidlerovo oblečení znázorňuje jasné ztělesnění chladného Angličana.

Představením jiných postav, které v románu nezabírají velké místo, se autorka dostává ke svému záměru, kdy téměř zrcadlově ukazuje hlavní hrdinku. S jedním takovým zobrazením se setkáváme v době, kdy je Stephan zatčen.

“Opposite her a pale, long-faced girl sat in front of an untouched drink, watching the door. She was waiting for the gentleman with whom she had spent the preceding night to come along and pay for it, and naturally she was waiting in vain. Her mouth drooped, her eyes were desolate and humble.” (Quartet, p. 151)

Tato ukázka nám připomíná Maryi v budoucnu. Druhá dívka, s níž se Marya ztotožňuje, sedí na kolotoči. V tomto případě jde však o obraz Maryiny přítomnosti. Obě dívky jsou chudé a zrazené láskou. V díle se setkáváme i s jinými ženami, které se velmi podobají Maryi svým nelítostným osudem, ale na rozdíl od ní se mu nepoddávají, jelikož z nich vyzařuje síla. Marya tyto ženy respektuje a soucítí s nimi, přesto se bojí, že s nimi bude muset sdílet jejich neblahý osud navždy. Při setkání s bohatými ženami se Marya nedokáže ubránit jednorázovému odsouzení jejich povahy. Smýšlí o nich jako o někom, kdo se vzdaluje lidskosti a kdo má srdce z kamene.

Zobrazením postav jako zvířat vyjadřuje autorka vlastnosti hrdinů, jak je vnímá Marya. Heidlera považuje za nadřazeného vůči ostatním a připodobňuje ho k pavoukovi, který je silný a čeká na svou kořist. I Lois se mnohdy tváří jako zvíře a záleží na situaci, ve které je zachycena. Při rozhovoru se svým manželem se tváří jako zraněné zvíře, ale když se chová k Maryi zdvořile, neboť je to v jejím zájmu, vypadá jako dobře vycvičené zvíře domácí. U Stephana a jeho ženy se také dočítáme o podobnosti se zvířaty, ať už se jedná o kladné hodnocení či záporné. Když se Marya cítí šťastná se svým manželem, připodobňuje ho k živému zvířeti, ale v záporném slova smyslu lze o podobnosti se zvířaty hovořit v důsledku jejich nevýhodného postavení ve společnosti. Vězení představuje klec, v níž se Stephan ocitá. I pro Maryi nalzáme podobné srovnání se zvířetem, většinou však v horším kontextu. Neustále se z vyprávění doslýcháme, jak se Marya podobá zvláštnímu zvířeti, vykazujícím znaky nebezpečí. Tímto hodnocením se zdůvodňuje veškeré špatné zacházení s hrdinkou. Nicméně z nebezpečného zvířete se hodně rychle stává zvíře udržované v kleci, odkud se nemůže dostat na svobodu, a tím sdílí podobný osud se Stephanem. Z potulující se kočky bez domova se stává liška, která bývá lovena.

V díle se též vypráví o jistém muži, na jehož jméno si Marya nedokáže přesně vzpomenout. Spatřuje ho v době, kdy se s ní Heidler rozchází, a tento muž je se zvědavostí sleduje.

“The odd thing was that sitting on a café bench opposite was a little man whom she had met when she first came to Paris five years before, little yellow, wizened man and his name was – she couldn’t remember – something like Monferrat, Monlisson, Mon. It seemed to her enormously important that she should remember the name of the little man who, starring at her, was obviously also thinking: ‘Who is she, where have I met her?’” (Quartet, p. 224)

I když se zdá, jako by Marya znala tohoto muže, nelze přesně určit, jestli se nenachází pouze v jejím podvědomí.

Quartet představoval pro Jean Rhysovou odrazový můstek pro následnou tvorbu. I když autorka později napsala kvalitnější díla, nelze jí zde upřít zajímavý pohled na realitu. V následujících knihách se vyskytuje obdobný problém, kde hlavní postavu ztvárňuje opět hrdinka.

3.2 *After Leaving Mr Mackenzie (Po odchodu pana Mackenzieho)*

3.2.1 *Obsah*

Kniha začíná scénou, kdy hlavní postava Julia Martinová opouští pana Mackenzieho (bývalého manžela) a jde spát do levného hotelu v Paříži. Její pokoj neoplývá přepychem, ale Julia si vypomáhá alkoholem v překonání mučivých chvil.

Panu Mackenziemu je 48 let a patří mezi bohatší vrstvy. Neustále si vyčítá, proč s Julií strávil několik nocí, neboť tak vše začalo. Dokonce připouští, že ji vlastně nikdy neměl rád. Připadá mu hezká, ale obtěžují ho Juliiny špatné vlastnosti, jako například nespolehlivost a nadměrná hysteričnost.

Do děje se dostává další postava, již představuje George Horsfield. Stejně jako Julia se vyznačuje osamocností, avšak on se s tím dokáže vyrovnat. Horsfieldovi připadá tato žena nešťastná a je mu jí líto. Věnuje Julií peníze a zároveň si všimne, že jí nedělá potíže vzít si je automaticky bez náznaku překvapení či sebemenšího protestu. Hrdinka mu vypráví, že poté, co potkala Mackenzieho, se jí svět od základů změnil.

Julia se vrací do Londýna navštívit svou sestru Norah, která se stará o nemocnou matku. Julia už dávno ví, že je matka invalida, upoutaná na lůžko. Když se Julia zeptá, zda by mohla pár dní bydlet s Norah a se svou matkou, sestra ji odmítne, neboť už je u nich ubytovaná slečna Wyattová, která pomáhá Norah starat se o matku. Zároveň si Norah myslí, že ji Julia přišla žádat o pomoc. Julia ještě v Londýně zůstává a setkává se zde s Horsfioldem. Snaží se použít svůj šarm, o němž ví, že přitahuje muže, aby jí opět půjčil nějaké peníze. Horsfield se v Juliině společnosti necítí moc dobře a nudí se. Zároveň zjišťuje, že je jí naprosto lhostejný.

Matka Norah a Julie umírá a Norah po pohřbu vyslovuje přání, že odjede se slečnou Wyattovou z Londýna. Poté mezi Julií a její sestrou dochází k hádce, při níž si vyměňují názory na sebe navzájem. Julia se opět setkává s panem Horsfioldem, ale nenastává mezi nimi žádná výrazná změně. Horsfield nepocítuje vůči této ženě lásku, pouze mu jí je líto a chce nějak pomoci. Juliino vědomí se nachází ve stavu prázdnoty.

Kniha končí v době, kdy se Julia opět setkává s panem Mackenziem, avšak v poklidu si povídají a Julia ho nakonec žádá o peníze. Následně se loučí.

3.2.2 Rozbor

Román *After Leaving Mr Mackenzie* byl po dlouhou dobu podceňován kvůli svému pesimismu. Ostatní díla se liší v tom, že se hrdinové alespoň snaží bojovat, přestože nakonec prohrávají. Oproti tomu Julia se chová po celou dobu stejným způsobem, nesnaží se změnit, pouze snáší svůj osud, který jí byl určen. Z tohoto důvodu může být čtenář zklamán neměnností knihy, jelikož zde nedochází k žádnému výraznému posunu v chování hrdinky.

Jean Rhysová se v tomto románu snažila zachytit okolnosti neštěstí hlavní postavy. Spisovatelka zkoumá možné příčiny Juliina nezdaru a částečně se s ní ztotožňuje. Ptá se, co Julii vede k uzavřenosti před světem, který jí připadá nepřátelský. Sama Julia pokládá za zásadní životní zlom setkání s panem Mackenziem a s jeho právníkem.

“As far as he could make out she had a fixed idea that her affair with him and her encounter with Maitre Legros had been the turning-point in her life. They had destroyed some necessary illusions about herself which had enabled her to live her curious existence with a certain amount of courage and audacity.” (Rhys, Jean, *After Leaving Mr Mackenzie*, p. 31)

Předtím z Julie vyjadřovala sebejistota, díky níž se jí dařilo svádět muže a žít z jejich peněz. Poté ale nastal okamžik, kdy se dostala až na samé dno a již na něm zůstala. A to je důvodem, proč jsou romány Jean Rhysové tak oblíbené. Nepřivádějí nás do světa iluzí, pouze nestranně popisují čistou realitu. Čtenáři očekávají dobrý konec, který ovšem nepřichází a my společně s hrdiny sledujeme jejich životní problémy.

POSTAVY

Julia

Knihy *After Leaving Mr Mackenzie* se přece jenom trochu odlišuje od ostatních svou bezútěšnou prázdnotou. Od počátku do konce sledujeme Julii osamocenou,

neschopnou se vzepřít nepřízni osudu a vybojovat si své místo zpět. Kolem hrdinky se rozprostírá hluboká temnota a vždy, když stačí jediný krok, aby změnila svůj život k lepšímu, není schopná rozumně jednat a veškerou pomoc lhostejně odmítá. Julia je odloučena od své rodiny, od bývalého manžela, ale i od možných budoucích partnerů. Každý ovšem vidí, že si tuto nepříjemnou situaci zapříčinila sama a nedokáže udělat nic pro obrát k lepšímu. Tento román překračuje hranice toho, kam až vede samota. Juliina situace se v průběhu děje vůbec nemění, zůstává na stejném bodě. Na počátku je osamocená a na konci také. Již v první kapitole vzdává jakýkoli boj o zapojení se do běžného života. V následující kapitole můžeme sledovat mírný obrát v Juliině chování, kdy se snaží opět proniknout do společnosti a hledá někoho, komu by se vyzpovídala a kdo by ji utěšil, aby se necítila tak opuštěná. Zároveň ale odmítá lásku. Když se v ději objevuje pan Horsfield, čtenáře jistě napadne, zda s Julií utvoří milenecký pár. Problém nastává v tom, že Julia požaduje od Horsfielda pouze peníze a jeho společnost, neboť se děsí samoty. Zároveň ho ale nebere jako partnera, nýbrž jako ochránce. Jakmile dochází k odloučení, ihned na něho zapomíná, a když jsou spolu, nevěří v jeho skutečnost. Julia se snaží nalézt sama sebe, pravdu o světě a o všem, co ji obklopuje.

Jestliže se zaměříme na hrdičiny vztahy k jiným lidem, dojdeme k názoru, že Julia není schopna nalézt člověka, který by ji po psychické stránce uspokojil a se kterým by si rozuměla. Všude kolem ní se vyskytuje nenávisť a zloba a ona se trápí, že na světě nemá nikoho, komu by se svěřila. Se svou sestrou si též nerozumí, obě mají rozdílné názory a jedna nechápe život té druhé. Ani slečna Wyattová ji nemá v oblibě a chová se k Julii jako k vetřelkyni, narušující domácnost. Celkově vychází hrdinka hůře s ženami než s muži. Žádná žena v knize se nesnaží s Julií navázat přátelství, všechny se chovají nepřátelsky. Přesto Julii neubližují, jelikož jsou samy dost slabé a nacházejí se v podobných situacích jako ona. Zato muži představují silné jedince, kteří o své nadvládě vědí. Při pohledu na nejrůznější detaily v románu docházíme k názoru, že Rhysová vyzdvihovala muže nad ženy. Veškeré okolí se dívalo na ženy jako na něco slabšího a podřadnějšího. Toto zjištění se potvrzuje v mnoha případech.

“After the comedy she saw young men running races and some of them collapsing exhausted. And then – strange anti-climax – young women ran races and also collapsed exhausted, at which the audience rocked with laughter.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 117-118)

V ukázce můžeme vidět, jak publikum rozdílně reagovalo, když se na scéně objevili muži, a poté ženy. U mužů se nepředpokládalo, že by se někdo bavil jejich nemohoucností, zatímco ženám se celý sál hlasitě smál. Již tato situace vypovídá o rozdílnosti ve vážnosti obou pohlaví.

Podíváme-li se na nemožnost začlenění se do společnosti z druhé strany, nejeden čtenář se nediví, že Julia nenachází společnou cestu s ostatními lidmi. Hrdinka se často chová velice podivně a ani u ní nenalzáme žádnou snahu, jak překonat pomyslnou bariéru mezi ní a ostatními. Stále se uzavírá před světem a odmítá začít znovu, když k ní přichází nová šance v podobě pana Horsfielda. Při vzpomínce na život Jean Rhysové se nám vybaví podobný přístup k životu, neboť Jean si také stěžovala, že se cítí opuštěná a že jí nikdo nerozumí, i když si tuto nepříznivou realitu vytvořila svým nevhodným chováním. Lidé, kteří se jí snažili pomoci, nedokázali donekonečna snášet Jeaniny proměnlivé nálady. Stejně tak se Julia v románu uzavírá do sebe, ačkoli by ráda měla nějakého přítele. Julia se nedokáže vyznat sama v sobě a její chování se občas přibližuje duševně nemocnému člověku. Proto není divu, že ji lidé nemají rádi. Julii i Jean Rhysové nemůžeme přidat nálepku bláznovství, protože takovému typu člověka je jedno, co si o něm myslí okolí. Tyto ženy vnímaly dostatečně realitu, aby si uvědomovaly rezervovanost ostatních. Přesto se nedokázaly vžít do pravidel společnosti.

Julia nám často nabízí pohled na sebe jako na osobu vnitřně nevyrovnanou. Dochází u ní ke konfliktu, kdy si není jista, jestli jedná sama za sebe, či se přetěluje do někoho jiného. První ráno v Londýně si představuje, že potkává ducha svého mladšího já.

“The ghost was thin and eager. It wore a long, very tight check skirt, a short dark-blue chat, and a bunch of violets bought from the old man in Woburn Square. It drifted up to her and passed her in the fog. And she had the feeling that, like the old man, it looked at her coldly, without recognizing her.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 68)

Ukázka nás přesvědčuje o rozpolcenosti, s níž se Julia vyrovnává. Hrdinka se nedokáže orientovat ve svém vnitřním vědomí, stále se ponořuje do jiného světa a stává se z ní někdo jiný. Nemůže vyjít s lidmi, jelikož se nevyzná ani sama v sobě.

Zastává názor, že každý den je úplně nový, oddělený od minulosti. Takové stanovisko jí pomáhá vyhýbat se nepříjemným vzpomínkám na minulost. Každý den se člověk stává novou osobou bez jakýchkoli závazků. Julia také věří, že období, kdy je člověk skutečně svůj, je dětství. Nikdo se nemusí přetvařovat a jedná podle svého uvážení. Proto se Julia ve svých vzpomínkách stále vrací do dětství a v myslí se jí vybavují zážitky z dob minulých. Když člověk přestane být dítětem, jako by ztratil svou duši a své přesvědčení.

“When you are a child you are yourself and you know and see everything prophetically. And then suddenly something happens and you stop being yourself; you become what others force you to be. You lose your wisdom and your soul.”
(*After Leaving Mr Mackenzie*, p. 158)

Julia od ztráty dětství žije život někoho jiného, jako by její vnitřní já přestalo fungovat a ona nemohla za nic, co se jí od té doby stalo.¹⁴ Při oddělení dětství a dospělosti dochází k vytěsnění bývalých zkušeností, a proto se Julia nezajímá o minulost, ale každý den bere jako novou zkušenost, nikde neuloženou. Když se jí vybavují příjemné vzpomínky, spojuje si je v představivosti a nepříjemné vzpomínky pocíťuje pouze jako nějakou imaginaci, něco neskutečného. Julia se snaží vytěsnit tyto

---

¹⁴ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 247.

nehezke zážitky z myslí a nahradit je lepšími. Minulost představuje časový úsek, jenž je vzdálen přítomnosti, a Julii připadá, že se všechno odehrálo pouze ve snu, nic nebylo skutečné. Hrdinka si vytváří hlavní bod v současné době, kdy se stále něco děje a ona musí akceptovat veškeré problémy, přicházející od okolního světa. Zároveň si můžeme položit otázku, zda se je výhodnější oddělit minulost od budoucnosti a zbavit se veškeré bolesti s tím spojené, anebo nést s sebou všechny vzpomínky i za cenu, že ne vždy se jednalo o krásné zážitky. Když se člověk odpoutá od předešlých zkušeností, ať už špatných či dobrých, snadno se dopouští stále stejných chyb. Každý by měl jít do světa s poučením z minulosti a s částečnou představou budoucnosti. Pokud se někdo pohybuje pouze v přítomnosti, nedá se vyloučit, že se mu do cesty postaví nové překážky a on si s nimi nebude umět poradit. Takový člověk strádá také po psychické stránce, neboť současná situace ho nenaplnuje a on neví, kam se má uchýlit. S Julií se občas dostáváme do situace, kdy se snaží někomu sdělit svou minulost, ale nenachází nikoho, kdo by jí věřil a chtěl vyslechnout. Proto přestává věřit i sama sobě. V následující ukázce se dozvídáme, jak negativně reagovala sochařka Ruth na Juliinu zpověď o své minulosti.

“Well, all the time I was talking I had the feeling I was explaining things not only to Ruth – that was her name – but I was explaining them to myself too, and to the woman in the picture. It was as if I were before a judge, and I were explaining that everything I had done had always been the only possible thing to do... and when I had finished I looked at her. She said: ‘You seem to have had a hectic time.’ But I knew when she spoke that she didn’t believe a word.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 52-53)

Ukázka popisuje, jak Ruth nevěřila Juliinu vyprávění o minulosti a Julia to samozřejmě vycítila. Potřebovala najít někoho, kdo ji pochopí, ale setkala se pouze s odmítnutím. Když Julii nevěří ostatní, nedokáže si věřit ani ona a zabývá se otázkami jako kdo vlastně je a jak se do konkrétní situace dostala. Díky nepochopení ze strany jiných upadá čím dál víc do sebe a není jí pomoci. Problémy „řeší“ alkoholem a netečností.

Vrátíme-li se k problematice alkoholu, Julia se snaží nedávat příliš najevo, že je závislá. V určitých momentech se dozvídáme, že si alkoholem vypomůže od svého trápení, ale kniha blíže nevypovídá o tomto druhu závislosti. Čtenář si přesto prostřednictvím jednoduchých náznaků dokáže odvodit, že Julia pije velmi často. Ostatní postavy nám prozrazují Juliino chování a i sama hrdinka nezapírá své problémy. Postupně se v Juliině chování objevují náznaky duševního onemocnění. Mění se její nálada, chvilku se zdá být vyrovnanou ženou, a náhle dochází ke změně a Julia se chová naprosto neracionálně. Nevnímá okolní svět, naráží do lidí a při rozhovoru s lidmi se svými myšlenkami úplně vymyká realitě. Julia žije jako ve snách a vytrácí se u ní smysl pro skutečnost. Po dlouhou dobu čtenáři připadá, že se Julia snaží ukrývat své pocity, a dokonce se jí to chvílemi i daří, ale poté stačí malý podnět, aby řekla vše, co se jí honí hlavou. Když dojde k nějakému výstupu, hrdinka se uzavře ještě více do sebe a není schopna ze sebe vydat ani hlásku, čímž každého přesvědčuje o své nezdravé psychice. Svým chováním často vzbuzuje pozornost u druhých lidí. Stává se z ní hysterická žena nahánějící strach. Jednou ze situací, kdy ji přepadl panický strach ze svého okolí, byl příchod Julie a pana Horsfileda na pokoj.

“She said in a loud voice: ‘Oh God, who touched me?’ He was too much astonished to answer. ‘Who touched me?’ she screamed. ‘Who’s that? Who touched my hand? What’s that?’ ‘Julia!’ he said. But she went on screamingly loudly: ‘Who’s that?’” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 163-164)

Julia zpanikařila a začala na schodišti křičet, čímž vzbudila celý dům. Myslela si, že na ni sáhla mrtvola, zatímco se jí dotýkal pan Horsfield.

Všechny tyto situace vidíme nejen z pohledu samotné Julie, ale též očima dalších postav, což nám umožňuje vytvořit si na hrdinku jistý náhled. O Julii se dozvídáme z úst pana Mackenzieho, od pana Horsfielda, od Norah a dalších. Přesto se všechny postavy shodují v převážně negativním hodnocení. Julia na ně působí dost osaměle, smutně, ale zároveň jí nemohou upřít jistou dávku šarmu. Ani Juliina rodina nezastává vůči ní pozitivní názor, sestra i strýc ji odsuzují, že je po dlouhé době

navštívila jen kvůli penězům. Každý z nich hodnotí Julii podle prvního dojmu a nikoho nezajímají fakta, která utvářejí zbytek pravdy. Proto se pro čtenáře zdá být obtížné přiklonit se na jakoukoli stranu, neboť o Julii toho víme od dalších postav mnoho, ale sama Julia nepodává žádné obsáhlé informace o ostatních. Je pravda, že hrdinka nezavítala domů po dlouhou dobu a že potřebuje peníze, a proto ji lidé vidí jako žebračku, která postrádá svědomí. Přesto se Jean Rhysová snaží svou postavu ospravedlnit, jelikož ke svému nelichotivému životnímu stylu byla donucena společností. Každý ji odsuzuje, ale nikoho nezajímá, co ji k takovému chování vedlo. Jean Rhysová nám občas dává nahlédnout do jejího vědomí, abychom se mohli vcítit do Juliiny role. Pokud má člověk peníze, pokračuje si svou životní cestou, ale pokud dojde k tomu, že nemá nic, stává se z něho někdo jiný, kdo musí zvolit úplně rozdílnou cestu.

Mnoho informací se dozvídáme i z pohledu pana Horsfielda, kterého však neřadíme mezi Juliiny nepřátele. Horsfield nám dopomáhá utvořit si obrázek o hrdince, například když si od něho vezme bez nejmenších protestů peníze nebo když na něho zapomene ihned, jakmile odejde. Věříme mu, že jeho popis je částečně pravdivý a prozrazuje, jak hrdinka momentálně vypadá a jak se chová. Často se setkáváme s atributy jako nevděčná, marnivá, opilá, chladná a nepřátelská. Prostřednictvím takovýchto krátkých vstupů si snadněji dáváme dohromady veškeré informace o hrdince a vidíme ji mnohem komplexnější.

Všimneme-li si podobnosti mezi hlavními postavami života Jean Rhysové a románem *After Leaving Mr Mackenzie*, pan Horsfield má společné rysy s Leslieem a pan Mackenzie se podobá Fordovi. Kvůli těmto podobnostem se Jean Rhysová přiklání na stranu Julie, chápe její nelehký osud, jelikož vidí shodné znaky se svým životem.

Julia představuje snílka, až příliš zranitelného, aby měla úspěch získat nějakou šanci na lepší život. Přesto se snaží dostat se z veškeré bídy, což u její sestry nevidíme. Norah není natolik odvážná a nemá dost sil, aby se snažila změnit svůj styl života. Nicméně Julia též není ve své snaze úspěšná.

Julia si stěžuje, že jí život nepřipadá spravedlivý, protože když člověk nevlastní peníze, není schopen jít stejnou cestou, jakou jde člověk bohatý. Čtenáři se vcítují

do role Norah, jež se tak oddaně o matku stará, litují ji, ale přesto nelze Julii zcela odsoudit, neboť vůči své sestře nepocituje žádnou nenávist a soucítí s ní. Norah nejprve sestru ignoruje, a poté se snaží Julii psychicky ublížit. Cítí vůči ní zášť spojenou s žárlivostí. Samozřejmě nelze měřit podíl zásluhy k druhým lidem, neboť Norah vyhrává bez sebemenšího zaváhání. Přesto Jean Rhysová sympatizuje s Julií pro její upřímné myšlenky. Julia lituje Norah a to pro Jean znamená mnohem více, než když se Norah stará o svou matku a ke své sestře pocituje značnou nenávist. Na konci knihy nám připadá, že se Julia stává laskavější a lepší bytostí.

Pan Horsfield

Povšimneme-li si vztahu Julie k panu Horsfieldovi a k panu Mackenziemu, zjišťujeme, že se pan Mackenzie Julii nesnažil pochopit a viděl pouze její horší vlastnosti. Zato pan Horsfield se s ní shoduje v názorech na společnost. I on je znechucen celým společenským systémem a hledá místo, kde by se mohl ukrýt před světem. Když Julia odejde, cítí úlevu, avšak k té se připojuje bolest ze ztráty. Horsfieldovými očima vidíme Julii nejen se špatnými vlastnostmi, ale i jako hezkou bytost. Julii spojuje s Horsfieldem stejný osud, přesto je zde velký rozdíl. Horsfield vlastní majetek, zatímco Julia se nachází ve stavu chudoby. Jako všechny hrdinky i ona je závislá na ostatních a nadmíru chudá. To ji naplňuje stejně jako její sestru hněvem, nenávistí a násilím. Ale zároveň nevyjadřuje veškerý vztek, jelikož se kvůli své existenci snaží přiblížit k bohatším lidem. Proto v sobě musí potlačovat a skrývat nenávistné touhy, které představují nejnebezpečnější nepřátele uvnitř jí samé. Na počátku děje se Julia představuje v pozici hysterické ženy, ale čím dál více se učí nedávat najevo svou zlobu u lidí, od nichž potřebuje pomoc.

V příběhu se Jean Rhysová zabývá dětstvím hrdinky, které bylo krásné a na které velmi ráda vzpomíná. V ději nezaujímá až tak důležité místo jako v jiných románech, jelikož se většina podstatných událostí odehrává až v dospělosti. Julia popisuje den, kdy se jako dítě poprvé bála.

“When you had caught the butterfly you put it away in an empty tobacco tin, which you had ready. And then you walked along, holding the tin to your ear and listening to the sound of the beating of wings against it. It was a very fascinating sound. You wouldn't have thought a butterfly could make such a row.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 159)

V ukázce Jean Rhysová paradoxně zobrazila dětskou krutost, nedostatek lítosti nad živými stvořeními, což se staví do protikladu k jejímu záměru vystihnout Julii v lepším světle.

Román je tvořen z různých úhlů pohledů několika osob. Pan Mackenzie nám představuje Julii, jak ji sám vidí. Další informace se dozvídáme od pana Horsfielda ještě v Paříži a následně v Londýně, kde začíná mluvit Julia, ale již brzy spatřujeme jeho myšlenky, které se zde objevují čím dál více a provázejí děj knihy po celou dobu. Norah nám též zprostředkovává svůj náhled na sestru a přidává ještě navíc vlastní pocity. Další názory na Julii pocházejí z úst strýčka Griffithse, pana Jamese a slečny Wyattové. Tímto způsobem se dozvídáme vnitřní pocity a životní příběhy zbylých postav. Autorka nám nabízí různé úhly pohledu a neomezuje se na vymezení, kdo je špatný a kdo dobrý, ale dokáže každé postavě přisoudit kladné i záporné vlastnosti. Nikdo není bez chyb, přesto Jean neodsuzuje žádnou z postav a snaží se čtenáři přiblížit hrdinčinu situaci, aby si vytvořil vlastní názor. Dokonce i strýc Griffiths v románu nepředstavuje pouze záporného člověka, ale autorka nám ho líčí i z té lepší stránky. Kdybychom si připomněli pana Horsfielda, i jeho charakter nabízí kladné i záporné vlastnosti. Jean Rhysová vytvořila široké spektrum náhledu na osoby tohoto románu, čímž dala čtenářům možnost vlastní interpretace textu.

Norah

Také Norah prochází mnohými obtížnými situacemi. Stejně jako její sestra se cítí velmi unavena, přemýšlí o sobě jako o otrokovi a je „pohřbena zaživa.“¹⁵ Pláče pro své

---

¹⁵ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 264.

umírající mládí a pro svou nenávratně mizející krásu. Norah nám zprvu připadá jako hodná, nevinná dívka, ale později se její postava více rozvíjí a my se přesvědčujeme, že tato postava v sobě skrývá daleko více negativních rysů. Její osobnost je vnitřně rozpolcená, o čemž vypovídá následující ukázka.

“She had a sweet voice, a voice with a warm and tender quality. This was strange, because her face was cold, as though warmth and tenderness were dead in her.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 71)

V dalších částech příběhu, kde vystupuje Norah, docházíme k závěru, že mnohem více než o ostatní, jí jde o sebe a že se utápí v sebelítosti. Můžeme ji zastihnout ve chvílích, kdy si myslíme, jak je hodná a záleží jí na lidech, ale poté přijde zlom a hrdinka svou vlídnou tvář mění v nenávisť. Sama se stará o matku a ještě ke všemu trpí nedostatkem peněz. Norah si nemůže ani dovolit nechat zahrát své matce na pohřbu.

“‘It’s that I have so little ready money,’ said Norah unhappily. ‘I’m so afraid of running short.’ It was decided at last they should have the organist, but no choir. The choir was a luxury they could not afford. And then they decided that Chopin was preferable to the Dead March In Saul.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 128)

Pomoci se Norah nedočká ani od svého strýce Griffithse, přestože si je velmi dobře vědom, že jeho neteř peníze potřebuje. Strýc raději finančně podpoří Julii, aby se mohla vrátit zpět do Paříže. Nicméně si můžeme všimnout, že ženy dostávají peníze pouze za účelem přežití, ale nezbyvá jim nic na zakoupení si věcí pro sebe. I když si Julia obstará nějaké oblečení, je poté opět vystavena nedostatku finančních prostředků pro své přežití a snaží se nalézt peníze někde jinde.

Mnohokrát se v příběhu stává, že nedokážeme přesně určit, zda se mluví o Julii, nebo o její sestře. Autorka popisuje reakci jedné ze sester a náhle přeskakuje bez uvedení jména k druhé sestře. Čtenář může nevědomky zaměnit tyto dvě postavy, nicméně v ději mezi nimi nenalzáme podstatný rozdíl, který by zapříčinil chybné

pochopení situace. Sestry se shodují v určitých aspektech, přestože každá z nich prožila jiný život. Podobný osud postihl i jejich matku, krásnou, nešťastnou a opuštěnou mužem v cizí zemi. Všechny tři ženy trpí nedostatkem peněz a jsou psychicky i fyzicky nemocné. Přesto mezi nimi panuje nepřátelská atmosféra. Julia svou matku lituje, ale nedokáže v sobě nic pociťovat, a jak se v díle popisuje, její srdce je mrtvé. Místo toho se matka stává možným nástrojem odsouzení své dcery, jelikož vždy dávala přednost Norah. Proto Julia nedokáže prožívat matčinu smrt naplno. Neporozumění matky a dcery čerpala Jean Rhysová ze svých vlastních zážitků. Spisovatelka si většinou chodila pro rady k otci, neboť ji matka držela zkrátka a Jean k ní necítila velkou náklonnost.

TÉMA

Vztah muži - ženy

Jean ve své knize naráží na projevy nadřazenosti. Sama ze zkušenosti věděla, že muže uspokojuje, když jsou silnější než ženy. Muži půjčovali Julii peníze, neboť se cítili šťastní, že nad ní mají převahu a jsou silnější. Na druhé straně ženské hrdinky pociťují nad muži převahu ve své atraktivitě, kdy se cítí spokojené. Každá žena se ráda líbí mužům a Julia se svou hezkou tvář snažila vždy využít k získání moci nad muži. Nejhorší pro ni bylo, když začala pociťovat soucit s ostatními a zároveň je chtěla požádat o peníze. Začala ztrácet půdu pod nohama a obestírala ji nervozita. Pro vyřešení takovéto situace se vždy snažila v sobě navodit nenávist či zlobu vůči druhému člověku, aby se zbavila lítosti. Tuto metodu zvolila i u strýce Griffithse.

“I know you. I bet you’ve never bought lovely things for anybody. I bet you’ve never given anybody a lovely thing in your life. You wouldn’t know a lovely thing if you saw it.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 83)

Díky tomuto vyznání opustila Julii nervozita a dokázala být opět nekompromisní, což potřebovala, aby mohla strýčka požádat o peníze. Julia pokaždé

dokázala u soupeře vytvořit výčitky svědomí, čímž jasně dokazovala svou psychickou převahu.

Pan Mackenzie nám rovněž ukazuje, do jaké míry ho ovlivňuje nervozita a zloba. Nejprve má strach ze setkání s Julií, ale když vidí, že je jeho bývalá žena nervózní, Mackenzie začíná nabývat ztraceného sebevědomí a dostává se v řeči do vedoucí pozice. Role se ovšem ke konci obrací, neboť Julia si stále více uvědomuje svou nenávist vůči němu. Podle I. Frickeyho vytváří tento hrdina prototyp ekonomicky zajištěného muže ze střední vrstvy z Viktoriánské doby.¹⁶

“A cunning expression came into Julia’s face. She picked up her glove and hit his cheek with it, but so lightly that he did not even blink. ‘I despise you,’ she said. ‘Quite,’ said Mr Mackenzie. He sat very straight, staring at her.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 34)

Zaměříme-li se na Juliin vztah s Horsfieldem, i zde se setkáváme s hrdinčinou částečnou převahou. Julia si je velmi dobře vědoma, že svou netečností dává najevo vedoucí postavení nad tímto mužem. Horsfield nedokáže překonat hranice bariéry a být jí bližším přítelem. Vše se odehrává stále stejným způsobem a pro stejný důvod – peníze. Julia si Horsfielda nepřipouští do svého života více, než je nutné, aby od něho získala peněžní obnos. Svou nadvládu se snaží ukázat i ve vztahu k umírající matce. Ve chvíli, kdy si hrdinka myslí, že ji matka poznává a chce něco říci, Julia překonává úzkost nad rozsudkem pouhým smíchem.

“She laughed in a high-pitched, hysterical way. Julia echoed her nervously. But when once she had begun to laugh she found it was impossible to stop herself and she went on laughing, holding on to the foot of the bed and staring at her mother.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 100)

---

¹⁶FRICKEY, P. M., ed. *Critical Perspectives on Jean Rhys*. Washington: Three Continents Press, 1990, p. 150.

Jean Rhysová naznačuje, že muži mají rádi nadvládu nad ženami a pomáhají pouze těm, u kterých shledávají žádoucí vlastnosti. Prostřednictvím mužů se dostává ženám moci, ale nic není zadarmo. Většinou se jedná o krásné ženy, jež o své přednosti vědí a využívají ji ke svému prospěchu. Stejný případ představuje i Julia, díky jejíž hezké tváři vždy dokáže přesvědčit muže, aby ji financovali. Na druhé straně nalézáme ženy bez jakýchkoli zvláštností, které nechávají muže chladnými. Tyto ženy většinou nezískávají potřebnou pomoc a pouze přežívají.

Peníze

V románu nenajdeme muže, který by neoplýval penězi. Pan James byl vždycky bohatý, pan Mackenzie si užíval přepychu díky svému otci a velkému štěstí a pan Horsfield též nepatřil mezi chudé lidi zásluhou dědictví svého otce. Tudíž lze snadno odvodit, že ani jeden z mužů nezískal majetek prací, alespoň ne na počátku. Nesmíme opomenout rovněž Juliina strýce Griffithse, jenž působil jako vlivný muž v rámci celé rodiny. Veškeré vztahy se odehrávají v rámci peněz.

Rhysová v knize uvádí položky, za něž musí Julia platit. Dozvídáme se, kolik peněz od každého muže dostala, kolik jí stál hotel, kolik oblečení a další věci. Juliina sestra rovněž neoplývala penězi, o čemž nasvědčuje následující ukázka.

“Norah herself was labelled for all to see. She was labelled ‘Middle class, no money.’ Hardly enough to keep herself in clean linen.” (After Leavimg Mr Mackenzie, p. 73-74)

Komunikace

Julia se od počátku snaží vyjádřit své pocity, ale nenachází člověka, pro něhož by byla její zpověď důležitá. O tom, co si doopravdy myslí, se dozvídáme prostřednictvím hrdinčiných výbuchů, kdy neovládá své chování a ztrácí nad sebou kontrolu. Její myšlenky lze vyčíst i nepřímo skrze odpovědi a způsoby komunikace s ostatními. Čtenář si není jist, kam by měl Julii zařadit, protože je tato osobnost velmi komplikovaná. Nelze ji jasně vymezit a identifikovat. Ke zmatení ve vztazích nedochází pouze u Julie, ale setkáváme se s ním také například u Norah.

“She now felt that she did not want to let Julia go. She hated her, but she felt more alive when her sister was with her.” (*After Leaving Mr Mackenzie*, p. 106)

Postavy procházejí během děje řadou událostí, díky nimž se dozvídáme, v jakých vztazích se nacházejí k jiným lidem. Nicméně autorka nás nechává nahlížet do života hrdinů po celou dobu děje a přináší stále nové postřehy z jejich chování.

TECHNIKA PSANÍ

Samotný nadpis *After Leaving Mr Mackenzie* dokládá neveselost děje. Román nás informuje o prázdnotě života a o mezilidském odcizení. Muži jsou pojmenováni příjmeními a my neznáme křestní jméno ani jednoho z nich. Kniha je rozložena do tří částí, a každá z nich se dělí na jednotlivé kapitoly. Společně s Julií putujeme jejím životem a seznamujeme se s novými postavami. Uspořádání do kapitol vytváří rámec příběhu, jelikož na počátku poznáváme pana Mackenzieho, k němuž se na konci opět vracíme. Poté následuje setkání pana Horsfielda s Julií v Paříži a následně v Londýně. Celý román se odehrává v kruhu, dochází k navracení se k předešlým postavám a k rozvíjení jejich vztahů.

MOTIVY

V knize můžeme nalézt řadu přirovnání osob ke zvířatům, například Mackenzie a Norah jsou připodobňováni ke koním, Julia k psovi, který se pohybuje jako vlk. Nesmíme zapomenout ani na květiny a stromy.¹⁷ Sem patří například tulipány u pana Jamese a růže, které Julia kupuje své matce. Stromy představují jistou útěchu a přátelství a vnímají každou ztrátu.

Dalšími motivy mohou být odsouzení a předtucha. Vše, k čemu později dochází, má své kořeny v minulosti. Jako příklad nám poslouží hádka Norah a Julie, neboť již

---

¹⁷ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 273.

při prvním setkání je jasné, že musí dojít ke střetnutí, pouze se neví přesná doba. K jiné následnosti dochází v době, kdy jde Julia domů a nechce, aby někoho potkala na schodech.

“If I have any luck, I oughtn’t to meet anybody on the stairs. They all ought to be eating just now.” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 125)

Přesto dochází ke scéně, kdy Julia na schodech křičí, jelikož si myslí, že ji někdo mrtvý podržel za ruku. Julia nedokáže nalézt správnou cestu pro lepší budoucnost, stále se uzavírá v kruhu samoty. Připadá jí, že nedosáhla vůbec ničeho a že slovo „nic“ vytváří její svět. Občas se snaží tuto prázdnotu překonat, ale nedaří se jí to, chvílemi vzplane jako ohýnek, ale hned zase pohasne a skončí na stejné pozici jako předtím. Jediné vysvobození pro hrdinku představuje smrt. Nelze však říci, že by toužila spáchat sebevraždu, ale moc dobře si uvědomuje, že smrt pro ni znamená vysvobození stejně jako potrestání. Při sledování své umírající matky se v ní střídají rozporuplné pocity. Na jedné straně cítí strach, ale přitom se u ní projevuje zvědavost. Julia si je vědoma, že smrtí vše končí, ať už hezké či špatné věci. Přestože se ukončení života bojí, stále přemýšlí o tom, že by se vyřešilo její trápení. Na konci románu je uvedeno, jak se Julia prochází kolem řeky a policista si myslí, že chce spáchat sebevraždu.

“Someone behind her said: ‘There’s something that doesn’t go, madame?’ She turned and saw a policeman just behind her. She answered in a cold voice: ‘I haven’t slightest intention of committing suicide, I assure you.’” (After Leaving Mr Mackenzie, p. 183)

Se smrtí se také spojují stíny, které Julia vidí. I v řece sleduje stíny stromů. Stíny se vynořují i v době, kdy se hrdinka dostává do stavů vnitřního prázdna. K dalším motivům, jež můžeme v románu najít, bychom zařadili pravdu, kouř a utonutí.

Julia patří mezi hluboce neuvědomělé hrdinky. Ať se chová pro či proti své vůli, nic z toho si nepřipouští. Zato však vytváří zmatek u druhých lidí, neboť každý, kdo se

s ní setká, si začne uvědomovat, čeho se mu nedostává. Hrdinka způsobuje, že se lidem v jejím okolí začínají navracet vidiny dávno zapomenutých bolestných pocitů, jako například žárlivost, smutek, zlost a samota. Julia zkrátka představuje ztělesnění všech těchto již zapomenutých pocitů. I sama hrdinka se dostává do situací, kdy ji přemáhá strach nad vlastním podvědomím.

Stejně jako Jean Rhysová se Julia snažila navenek působit jako dáma, ale se skrytou divokostí, kterou nedokázala zkrotit. Tuto svou psychickou rozdvojenost vnímala jako něco zlého, co jí nahánělo strach, zároveň však nebyla schopná změnit svou povahu k lepšímu. Jean Rhysová nás v románu opět přesvědčila, že dokáže vzbudit napětí a dokonale rozumí propleteným mezilidským vztahům.

3.3 *Voyage in the Dark*

3.3.1 *Obsah*

Kniha začíná v době, kdy Anna Morganová popisuje svůj vztah k Anglii. Již od začátku je zřejmé, že tato země pro ni znamená noční můru. Děsí ji svou chladností a cítí se zde jako cizinec. Hrdinka vzpomíná, jak ji Hester, její nevlastní matka, přesvědčovala, že si v Anglii zvykne, ale Anna se cítí nešťastná a pobyt zde se pro ni stává utrpením. Její otec vlastnil farmu v Západní Indii a po jeho smrti ji Hester prodala. Annina nevlastní matka si stěžuje, že už se dále nemůže obětovat a posílat jí peníze, jelikož se sama nachází ve svízelné finanční situaci.

Jednoho dne potkává Waltera Jeffriese, který Anně posílá nějaké peníze, aby si mohla koupit oblečení. Vztah s Jeffriesem se prohlubuje a Anna se na něm stává závislá. Hrdinka si je vědoma, že s ním se nemusí starat, kde najde potřebné finance na zaplacení nutných věcí, ale na druhé straně jí nejde pouze o peníze. Jeffries představí Annu svému příteli Vincentovi, který jí nabídne práci. Anna se přesto do ničeho příliš nehrne. Začíná si pomalu zvykat, že nemusí nic dělat, když má Jeffriese nablízku. Nic ji netrápí a její přítel se o vše stará. Walter jednoho dne Anně oznámí, že s Vincentem odjede na nějakou dobu do New Yorku. Anna se snaží působit vyrovnaně, ale cítí obrovský strach z tak nenadálého odloučení. Svou úzkost řeší pitím alkoholu.

Po nějaké době, kdy byl Walter v Americe, přichází psaní od Vincenta, v němž jí sděluje, že se s ní Walter rozchází, jelikož jejich vztah nemá budoucnost. Vincent dále píše, že si Walter uvědomuje velký věkový rozdíl, který je mezi ním a Annou, a v neposlední řadě procitl ze zamilovanosti a Annu již dále nemiluje.

Krátce po této nelehké situaci můžeme nalézt Annu v novém bytě u Ethel, která se živí manikúrou a masážemi. Ethel pociťuje samotu stejně jako Anna, ale vytváří navíc napjaté prostředí, když chce Anna žít po svém a nechává Ethel občas v bytě samotnou. Jednoho dne potkává Anna svou přítelkyni Laurie v doprovodu dvou mužů, Carla a Joa, a přidává se k nim. Po odchodu Carla se obě dívky s Joem uchylují do hotelu, kde mezi Laurie a Annou dochází k hádce. Hlavní hrdinka si uvědomuje, že Laurie je prostitutka.

Závěr knihy ukazuje Annu jako ženu, která čeká dítě a neví s kým, jelikož žije rozmařilým životem. Setkává se s Vincentem a prosí ho o pomoc. Poté se dozvídáme, že je odhodlaná začít nový život poté, co podstoupí nelegální potrat.

3.3.2 Rozbor

I. Frickey dokládá, že *Voyage in the Dark* vznikl na podkladě deníku v době, kdy Jean Rhysová pracovala ve sboru.¹⁸ Dílo vypráví o osudech Anny Morganové, jedné z dalších hrdinek této autorky.

I přes mnohé nesnáze a úplný dopad na dno poskytuje Jean Rhysová své hrdince novou šanci, aby změnila svůj život k lepšímu. Za zmínku stojí skutečnost, že Anna vypravuje celý příběh z vlastního pohledu. Veškeré informace o zúčastněných postavách se dozvídáme prostřednictvím Anny. Nutno podotknout, že se většina osob v románu neodchyluje od norem přijatelného chování a my se nesetkáváme s natolik opovržením hodnými lidmi, které bychom ihned odsoudili. U každého charakteru vidíme i pozitivní vlastnosti, díky čemuž konflikt dobra a zla není jednostranný.

POSTAVY

Anna

Tato dívka se nachází ve věku, kdy hledá sama sebe a snaží se nenápadně splynout s okolím. Na rozdíl od ostatních hrdinek románů Jean Rhysové Anna ani příliš neprotestuje nad svým životním údělem. Myšlenkami se vrací do dětství a vypráví o své nevlastní matce Hester a o černošské služce Francine. Přestože s Hester nemá vřelý vztah, nedochází mezi nimi k rozepřím. Na druhé straně se kolem Anny vytváří okruh lidí, kteří pro ni představují oporu v těžkých situacích.

Anna vypadá, jako kdyby stále nevyrostla z dítěte, a svou nevinností přitahuje pozornost starších mužů. Autorka se snažila přimět čtenáře, aby pochopili Annin duševní vývoj. Schéma příběhu odkrývá řadu nelehkých situací, do nichž se hrdinka postupně dostává a snaží se je nějakým způsobem řešit.

Jean se v určitých částech díla ztotožňuje s Annou, jelikož při vykreslení Walterovy úlohy se nám vybaví životní příběh samotné spisovatelky, která rovněž ztratila svou první velkou lásku. Lancelot pro Jean představoval milence, ale zároveň i

---

¹⁸FRICKEY, P. M., ed. *Critical Perspectives on Jean Rhys*. Washington: Three Continents Press, 1990, p. 121.

přítele, na něhož se vždy těšila a s nímž prožila krásné období. Svou vzpomínku přenáší Jean do románu *Voyage in the Dark* a prožívá znovu minulost, ale s větší vyrovnaností a nadhledem, než měla v mládí. Veškerá zloba z ní již dávno vyprchala a autorka napsala své dílo bez pocitu křivdy.

Srovnáme-li Annu s jinými románovými hrdinkami, Anna stále zůstává v určitém stádiu pasivity vůči okolí, a proto se nedozvídáme více detailů o jiných lidech. Hrdinka žije ve svém vlastním světě a neustále sní o lepší budoucnosti. Neseťkáváme se u ní s otázkami týkajícími se reality a morálního chování, jak je tomu u jiných románových hrdinek. Anna působí dojmem člověka, jenž žije ze dne na den, nic neplánuje a nezdůvodňuje. Vše přijímá tak, jak se přihodí. Neposkytuje žádná vysvětlení, ale čtenář ani nic takového nepotřebuje. Děj přechází z minulosti do přítomnosti, z reality do imaginace a veškeré hranice jsou smazány. Přesto je nám dovoleno proniknout do hrdinčiných pocitů tak, abychom ji litovali a soucítili s ní. Anna dokáže dovést člověka k poznání reality nenásilným způsobem, aniž by mu nutila svůj názor.

Na počátku knihy je Anglie popisována jako místo studené a nepřátelské. Tímto způsobem vnímá Anna svůj současný domov. Nedokáže si zvyknout na atmosféru Anglie a neustále vzpomíná na rodný domov, kde bylo teplo a útulno.

“I was frightened and the way I was happy. I didn't like England at first. I couldn't get used to the cold. Sometimes I would shut my eyes and pretend that the heat of the fire, or the bed-clothes drawn up round me, was sun-heat; or I would pretend I was standing outside the house at home, looking down Market Street to the Bay.”
(Rhys, Jean, *Voyage in the Dark*, p. 17)

Z této ukázky je nám jasné, že se Anna trápí a nemůže si zvyknout na drsné podmínky Anglie. Všechna města jí připadají stejná, což v ní prohlubuje pocity deprese, která se podílí na Annině špatném zdravotním stavu. Nenávisť vůči této zemi zachycuje Jean Rhysová podle vlastní zkušenosti. Odpor k Anglii však můžeme spatřit i v dalších autorčiných dílech.

Anna si chvílemi myslí, že je Anglie pouze sen, ale poté přichází nepříjemné probuzení a návrat do reality. Postupem času si začíná v cizí zemi zvykat, přesto v sobě nedokáže potlačit nechuť ke stále chladnému počasí. Neumí se vyrovnat s minulostí a v průběhu celého příběhu se v určitých momentech vrací ke svým vzpomínkám na domov, s nímž spojuje otce a Francine, přičemž si připomíná, jak byla dříve šťastná. Naopak s přítomností slučuje zimu, nevraživost a stálé pocity nespokojenosti.

Již na počátku knihy při popisu Annina pokoje je na první pohled zřejmé, že hrdinka projevuje nespokojenost s jeho vnitřním vybavením, a s každým následujícím stěhováním se na jejím negativním postoji nic nemění. Anně připadají její dočasná bydliště nepřátelská a stejná jako ulice a domy v Anglii. Všechny pokoje popisuje jako tmavé a špinavé a na Annu dopadá tíseň, když má být zavřena mezi čtyřmi stěnami.

“There was a moulding round the walls of the sitting-room – grapes, pineapples and acanthus leaves, all very dirty. The light in the middle hung from more acanthus leaves. It was a large, square room, high-ceilinged, with four chairs placed against the walls, a piano, a sofa, one armchair and a table in the middle.” (Voyage in the Dark, p. 38)

Z ukázky je zřejmé, že Anna popisovala svůj pokoj objektivně, přesto nedokázala zakrýt odpor vůči této místnosti. Zároveň však nemohla bydlet v lepších domech a hotelech, neboť jí chyběly potřebné finance. Otázkou zůstává, jak by ovšem hrdinka vnímala luxusnější pokoj, jelikož se může zdát, že v sobě nosí pocit nenávisti vůči celé Anglii. Sama se pohybuje v cizím světě, a proto jí okolí připadá tmavé a nepřátelské. Jako příklad bychom mohli uvést situaci, kdy se hrdinka nachází sama v pokoji, v němž ji přepadá úzkost, ale po příchodu Waltera vypadá místnost „odlišně,“ jako by už na ni nepůsobila tak hrozivě. Tyto momenty ukazují jiný způsob vnímání reality, který je založen na momentálním psychickém rozpoložení člověka. Následující ukázka rovněž vypovídá o neútlivosti místnosti, tentokrát v jiném domě.

“There was a fire but the room was cold. I walked up to the looking-glass and put the lights on over it and stared at myself. It was as if I were looking at somebody else. I stared at myself for a long time, listening for the door to open. But I didn't hear a sound from the next room. There wasn't a sound from anywhere.” ... “In this room too the lights were shaded in red; and it had a secret feeling – quiet, like a place where you crouch down when you are playing hide-and-seek.” (Voyage in the Dark, p. 27)

Na Annu dopadá prázdnota a ona pociťuje nesmírnou samotu. Shrneme-li, proč tomu tak je, nejzákladnější příčinou se zdá být nemožnost Anny sžít se s touto zemí.

Anna žije v neustálém strachu, že se stane něco zlého. Bojí se skutečnosti, a proto se raději poddává snění. Po rozchodu s milovaným mužem Walterem je Anně jasné, že ztratila to, co ji na světě těšilo a že její život skončil. Přesto se snaží ještě naposledy získat Walterovo srdce zpátky, ale bohužel s neúspěchem. Anna se vrací opět na počátek, kdy se ocitá sama v cizí zemi a kdy se o sebe musí postarat. Nacházíme ji opět ve stavu melancholie a sklíčenosti.

Anna se jako hlavní hrdinka v mnohém shoduje s jinými hrdinkami románů Jean Rhysové. Žije opuštěná bez rodiny, která o ni neprojevuje sebemenší zájem, a cítí, že se odlišuje od jiných lidí. Její vzhled připomíná osobu duševně labilní, nemající zájem o své okolí. Anna se neustále pohybuje ve snění a většinu dne proleží v posteli, neboť se cítí unavená a smutná. Přesto se dokáže změnit v přitažlivou ženu a umí své charisma zužitkovat. Bohužel však není schopna zaujmout v životě perspektivní místo, jelikož se po celou dobu pohybuje na hranici snu a reality. Nejraději by se řídila svými touhami, ačkoli ví, že to není možné. Mezi hrdinkou a ostatními lidmi v okolí leží nepřekonatelná bariéra, kterou Anna prohlubuje svým zvláštním vnímáním skutečnosti. Ocitá se ve víru situací, které není schopna zastavit a vydat se jiným směrem. Přestože se najdou chvíle, kdy se hrdinka snaží rozhodnout pro dobrou věc, vzápětí vykoná přesný opak, i když si je toho vědoma. Chybí jí odhodlání a síla změnit svůj život. S touto problematikou se pojí i název knihy *Voyage in the Dark*, kdy je hrdinka vědomě nesena nesprávným směrem, přesto nemůže vystoupit z „lodi.“

Jejím největším problémem, s kterým se neustále potýká, je strach. Anna se bojí naprosto všeho a všude, ale nechce si to za žádnou cenu připustit. Bojí se být šťastná, bojí se smrti i Boha, zkrátka žije v neustálém napětí, což negativně působí na její chování. Stále se však přesvědčuje, že strach nemá. Po rozchodu s Walterem poprvé přiznává svůj strach.

“And I saw that all my life I had known that this was going to happen, and that I'd been afraid for a long time, I'd been afraid for a long time, I'd been afraid for a long time. There's far, of course, with everybody. But now it had grown, it had grown gigantic; it filled me and it filled the whole world.” (Voayge in the Dark, p. 74)

Anna si uvědomuje, že celý život k sobě nebyla upřímná. Rozchod s Walterem jí dopomohl k vyjádření opravdových pocitů, které v sobě nosila. Z mnoha hledisek nám připadá, že Anna nedosáhla úplné psychické zralosti, a proto není v jejích silách vést plnohodnotný život. V románu ji na počátku vidíme jako osmnáctiletou dívku, která později slaví své devatenácté narozeniny, ale dále se s ní již nedostáváme. Tudiž ji čtenář chápe stále ještě jako dítě s neradostným dětstvím a současnou nepřízní osudu. Čtenáři ji omlouvají pro její mladost a nezkušenost, a není divu, že stojí na Annině straně. V tomto názoru je navíc utvrzuje neustálé vzpomínání Anny na dětství, její odmítání být soběstačnou osobou a touha schovat se za někoho blízkého, kdo by se o ni postaral. I přes tuto skutečnost se z Anny stává dospělá žena, ač krok směrem k dospělosti nese velmi těžce, jako by jí zemřela duše. Proměna v dospělou ženu s sebou přináší negativní rysy, jako například střídání partnerů, alkohol či snahu pomstít se.

Walter

Zaměříme-li se na postavu Waltera, opět se k nám dostává typický vzorec románů Jean Rhysové, kdy hrdinka přijde o svou lásku, což ji ovlivní i v dalším životě, a vydává se po nesprávné cestě. Walter představuje Angličana, který je odměřený a

chladný.¹⁹ Od počátku si čtenář klade otázku, jakým způsobem se Walter zachová, jelikož působí nadmíru sebevědomě. Po rozchodu s Annou se ale nechá zastoupit Vincentem, aby vše dořešil. Ukazuje nám tím svou druhou tvář a my máme na vybranou ze dvou možností – buď se Walter bojí ukončit vztah, anebo se ani neobtěžuje Annu informovat o svém rozhodnutí.

Na druhé straně se Walter projevuje jako taktní muž, jenž neuráží ostatní a vždy dovede druhého člověka vyslechnout. Na rozdíl od jiných mužů, vyskytujících se v dalších dílech, vnímáme Waltera jako muže s prvky lidskosti, což mu přidává na oblibě.

“He spoke very quickly, but with each word separated from the other. He didn’t look at my breasts or my legs, as they usually do. Not that I saw. He looked straight at me and listened to everything I said with a polite and attentive expression, and then he looked away and smiled as if he had sized me up.” (Voyage in the Dark, p. 21)

V ukázce se dozvídáme, že Annu Walterovo chování překvapilo, neboť celý život považovala muže za své nepřátele. Tento člověk ji neponižoval a dokázal vyslechnout, co měla Anna na srdci. Walter byl nejen zdvořilý, ale též působil jako atraktivní muž. Proto Anně netrvalo dlouho, aby se do něho zamilovala. Potřebovala cítit bezpečí v nepřátelském světě, v němž se protloukala osamocená. Anna se cítila s Walterem skutečně šťastná, přesto stále měla nevysvětlitelný strach.

Vincent

Do děje vstupuje Walterův bratranec, o kterém si čtenář není schopen vytvořit ucelenou představu. Na první pohled se zdá, že Vincent ustupuje do pozadí, ale po určité chvíli se v příběhu opět objevuje. Anna ho nemá ráda a se svým postojem vůči němu se svěřuje Walterovi. Ten však stojí při něm. Anna se ve Vincentově přítomnosti necítí dobře, připadá jí, že jí chce za každou cenu před ostatními a i před ní samotnou

---

¹⁹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 318.

zesměšnit. Vincent předstírá, jak to se všemi myslí dobře, avšak svými nehezkými narážkami často působí rozruch. Dokonce vyžaduje od Anny dopisy od Waltera, aby nemohla mít u sebe žádné důkazy, že se spolu někdy vůbec stýkali. V dopise, který Vincent píše Anně, používá srdceryvné výlevy a snaží se ospravedlnit Waltera, přesto se čtenář nemůže ubránit domněnce, že žádná z jeho vět není myšlena skutečně vážně. Vincent se snaží zapůsobit na city, ale jeho věty působí jen jako otrepané fráze.

“My dear Infant. I am writing this in the country, and I can assure you that when you get into a garden and smell the flowers and all that all this rather beastly sort of love simply doesn't matter. However, you will think I'm preaching at you, so I will shut up. These muddles do happen. They have happened to me, as a matter of fact, worse luck.” (Voyage in the Dark, p. 72)

Tato ukázka je vybrána z Vincentova dopisu a poukazuje na faleš, s níž Vincent píše Anně. Snaží se, aby před Annou vypadal jako muž, kterého mrzí rozchod, ale svou skutečnou povahu v sobě ukrývá.

Další postavy

Při pohledu na ženské postavy v románu se zastavíme nejprve u méně oblíbených, mezi něž patří Hester a Ethel. První z nich, nevlastní matka Anny, se v určitých rysech shoduje s tetou Clarice, což byla ve skutečnosti teta Jean Rhysové. Obě dvě přišly do Západní Indie jako cizinky. Ke shodě dochází i v případě, kdy Hester mluví o Cambridge a o svém chytrém strýci Wattsovi a Clarice též hovořila o Cambridge a o svém strýci Pottsovi. Ztvárněním Hester se Jean snažila opět poukázat na nadřazené jednání vůči černochům, zejména k Francine. Po celou dobu, kdy Hester mluví s Annou, se jí snaží přesvědčit o své dobré povaze. I když Anně poskytovala peníze a sama jich tolik neměla, nedokážeme si k této ženě vytvořit kladný postoj. Hester kritizuje strýce Boa, že nechce finančně přispět své neteři. Sděluje Anně, že už jí nadále nemůže pomáhat. Je pravda, že se Hester po celou dobu o Annu starala, nešlo

však o žádnou mateřskou lásku, ale o čistou povinnost, jelikož po smrti Annina otce prodala dům, údajně zaplatila dluhy a zbytek peněz si nechala.

Při srovnání Hester s Ethel, Anninou spolubydlící, vidíme společné vlastnosti obou žen. Obě jsou lakomé a chovají se důležitě. Hester i Ethel se snaží získat peníze za každou cenu a jejich nejhorší vlastností se zdá být pokrytectví. Přestože Ethel nabízí masáže a manikúru, často získává peníze od svých zákazníků jinou cestou – především poskytováním sexuálních služeb. Zároveň neskrývá opovržení nad všemi muži a cizinci. U této postavy můžeme spatřit částečnou podobnost s Annou, zejména kvůli samotě a oddávání se alkoholu.

O něco lépe než Ethel a Hester se projevuje Maudie, třebaže i jí jde hlavně o peníze. Stejně jako Anna se cítí zoufalá a nedokáže změnit svůj život. Ovšem v porovnání s Annou můžeme říci, že Maudie působí mnohem odhodlanějším dojmem. Když porovnáme Maudie s další Anninou přítelkyní jménem Laurie, přesvědčujeme se o jistém paradoxu. Ačkoli Maudie stále mluví o mužích a o způsobu, jak od nich získávat peníze, Laurie se neomezuje na pouhá slova, ale skutečně tak i činí. I přes tuto okolnost se nakonec ukazuje, že pomoci Anně je schopna pouze Laurie, aniž by za to něco žádala. Laurie má dobré srdce, jež skrývá hluboko v sobě, aby vůbec přežila. Na konci románu je to Laurie, kdo se postará o Annu během jejího potratu.

Mezi další postavy, které se objevují ve *Voyage in the Dark* můžeme zařadit Carla Redmana a Joa Adlera. Oba dva patřili k Laurie, neboť byli její zákazníci ve využívání sexuálních služeb. Carl pochází z Ameriky. Při seznámení s Annou se jí snaží pomoci. Za nic ji neodsuzuje a bere ji takovou, jaká je. I Joe se k Anně chová hezkým způsobem a snaží se jí pomoci. I když v knize nevystupují moc do popředí, v ději dochází k částečnému uvolnění napětí, jelikož oba muži kolem sebe vytvářejí poklidnou atmosféru. Následující ukázka vystihuje první setkání mužů s Annou.

“They were Americans. The big one was Carl – Carl Redman – and the other one’s name was Adler. Joe, she called him. He was the younger, and very Jewish-looking. You would have known he was a Jew wherever you saw him, but I wasn’t sure about Carl.” (Voyage in the Dark, p. 84)

Joe si nejprve myslel, že si Anna vydělává peníze stejným způsobem jako Laurie, ale když zjistil, že to není pravda, začal mít Annu rád.

TÉMA

Barva pleti

Když se zaměříme na otázku barvy pleti, nalézáme zde touhu hrdinky být tmavá. Anna vždy toužila patřit k černošskému obyvatelstvu a jako malá dívka trávila hodně času se služkou Francine, přestože věděla, že ji služka nemá ráda.

“But I knew that of course she disliked me too because I was white; and that I would never be able to explain to her that I hated being white. Being white and petting like Hester, and all the things you get – old and sad and everything.” (Voyage in the Dark, p. 58)

Jean Rhysová ukazuje nejen rozdíl v barvě pleti, ale též ve snaze řešit problémy. Zatímco běloši mezi sebou neustále potřebují probírat své úspěchy i neúspěchy, černoši používají méně slov, a místo toho se snaží „mluvit“ chováním.²⁰ Pro ně slova nic neznamenaají, jsou to pouze prázdné skořápky. Černošské obyvatelstvo se zdá být také mnohem veselejší, což Annu přitahuje. Hester, nevlastní Annina matka, dává zřejmým způsobem najevo své znechucení a pohrdání nad Francine. Kritizuje černochoy kvůli jejich podřadnosti a snaží se držet Annu v dostatečné vzdálenosti, aby náhodou nepochytila jejich způsob jednání.

“I tried to teach you to talk like a lady and behave like a lady and not like a nigger and of course I couldn't do it. Impossible to get you away from the servants. That awful sing-song voice you had! Exactly like a nigger you talked – and still do. Exactly like that dreadful girl Francine.” (Voyage in the Dark, p. 54)

---

²⁰ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 311.

Anna vždy nalézala útočiště u černošské služky, cítila zde pocit bezpečí, který jí stále chyběl, a cítila se šťastná. Francine žila jednoduchý život, v němž nechyběl smích a zpěv. Pro Annu tyto lidé představovali poklidné prostředí, kde drží všichni pospolu. Proto byla tolik přitahována černochoy, ačkoli věděla, že Hester je proti tomu. Myslela si, že lidé tmavé pleti vyjadřují daleko více citů, zatímco běloši se více přetvařují. Proto i Jean Rhysová projevovala větší náklonnost k černošům, přestože s tím její matka nesouhlasila. Anna ví, že černoši ji rádi nemají, ale lidé jejího typu pleti se k ní také hezky nechovají, proto je Anna nešťastná a stojí na pomezí, kdy neví, ke komu patří.

Lidské vlastnosti

Jean Rhysová ve svém díle poukazuje na negativní lidské vlastnosti, které způsobují nevraživost a nenávisť mezi lidmi navzájem. Nositeli těchto rysů jsou převážně lidé pocházející z Anglie. Tato země je známá pro své chladné počasí a z tohoto pohledu se Angličané chovají též chladně a odměřeně, což Rhysová dokládá i ve *Voyage in the Dark*. Nalézáme zde množství postav snažících se o zlepšení své finanční situace, nehledíce na ostatní kolem sebe. Samozřejmě v tomto románu stejně jako v jiných dílech nám autorka poskytuje pohled nejenom na záporné vlastnosti hrdinky, ale též se soustřeďuje na pozitivní rysy osobnosti. Společně s Annou prožíváme určité období v jejím životě, kdy prochází velice obtížnou situací a je zachycena osamocená v cizí zemi.

Všimneme-li si otázky peněz, i ve *Voyage in the Dark* převažuje rozdělení financí z hlediska toho, kdo je vlastní. Muži nemají nedostatek peněz, ženy se oproti tomu pohybují na hranici únosnosti a jsou závislé na mužích. Je pravda, že v tomto díle se na rozdělení bohatý a chudá nelze spoléhat úplně, ale ve většině případů toto rozdělení funguje. Na jedné straně Anna touží po penězích, krásných šatech a přepychovém bydlení, přitom se však přiklání k přirozenosti, kterou v sobě mají černoši. Později si Anna uvědomuje, že bohatství není zase až tak důležité, neboť hrdost a respekt se jeví být mnohem podstatnější. Když ji muž zahrnuje penězi, Anna si uvědomuje, že mu zčásti patří a on na ni hledí jako na svůj majetek.

Lidské vztahy

K předešlému tématu se váže i jiné téma, které představuje problematika vztahů mezi lidmi. Vše spolu úzce souvisí a my jsme schopni sledovat určité charakteristiky, s nimiž autorka pracuje. Za nejviditelnější neřest bychom pravděpodobně označili nenávist a krutost. Anna se v průběhu svého vnímání světa setkává s řadou osob, s nimiž nechce mít nic společného, jelikož poznala na vlastní kůži, jak jsou zlí a jak každému závidí. Každému jde především o sebe, což Annu přivádí k zoufalství. Lidé se starají o svůj blahobyt a nějaký soucit s ostatními je jim naprosto cizí. Jean Rhysová čerpala pro toto téma mnoho poznatků ze svého života, kdy se také setkala se zlými, sobeckými lidmi.

Sen a realita

Téma, s nímž jsme se již setkali, ale jenž je velice důležité, představuje pocit oddělení minulosti od přítomnosti. Anna popisuje nejprve Anglii, poté se zaměřuje na dětství, ale čtenáři stále nedokážou odhadnout, co je realita a co sen. Anna nás poté vždy seznámí s tím, jak je to ve skutečnosti, ale postupem času se ani ona už nedokáže vyznat ve svých vzpomínkách. Přeje si, aby celá Anglie zůstala pouze jejím snem a někdy se tak skutečně chová. Hrdinka postupem doby nedokáže odlišit sen od reality.

V románu *Voyage in the Dark* se Jean Rhysová snaží vytvořit z Anny bezbrannou oběť, zničenou svým okolím. Poukazuje na ničivé následky konzervativní společnosti a vzpomíná na své dětství. Nejdůležitější však je, že v románu využívá ve velké míře techniku pozorování, snu, symbolů a fantazijních obrazů.

MOTIVY

V příběhu nalézáme mnoho odkazů na zvířata a na rostliny. Anna je připodobňuje k lidem, někdy v kladném slova smyslu, jindy je vidí negativně. Několikrát se zde objevuje strom, jenž nějakým způsobem vytváří nepřátelskou atmosféru. Například vypadá jako muž s pahýly místo paží a nohou, anebo strom

představuje překážku, která brání slunci, a vše se kvůli tomu zdá být tmavé a studené. Autorka uvádí též květiny jako výzdobu pokojů.

“One ruined room for roses, one for orchids, one for tree-ferns. And the honeysuckle all along the steep flight of steps that led down to the room where the overseer kept his books.” (Voyage in the Dark, p. 4)

V této ukázce Anna vzpomíná na matčin statek jako na nádherné místo. Při vybavování si minulosti a s ní spojeného domova se dále setkáváme s popisem prostředí, mezi nimiž Anna zmiňuje strom mango, záhony růží a také muškátový oříšek, který ji učil poznávat její otec. Nejen v Annině minulosti nalézáme odkazy na přírodu, ale popisy stromů a květin doprovází i vyprávění z hrdinčiny přítomnosti, kdy trávila čas s Walterem. Když ji chtěl Walter svést, posílal jí červené karafiáty, a když se jí snažil chránit, dostávala od něho Anna fialky.

V ukázce si Walter s Annou vyjeli společně do lesa a rozprávěli o kráse přírody.

“The leaves of the beech trees were bright as glass in the sun. In the clearings there were quantities of little flowers in the grass, red, yellow, blue and white, so many that it looked all colours.” (Voayge in the Dark, p. 62)

Po odchodu Waltera si Anna představuje vodopád, který končí v jezírku, kde se jako malá koupala. Kolem rostly nádherné lekníny s velmi silnou vůní. Anna též vzpomíná na kraby u řeky. Na ně však házela kameny. Negativní ztvárnění vidíme i u stínů stromů, které připomínají kostry, pavouky a chobotnice. Můžeme si tedy všimnout, že Jean Rhysová užívá květin a stromů k vyjádření hrdinčiných pocitů významnosti situace. Při každém popisu nějakého rostlinného zástupce se dozvídáme, jak Anna skutečnost vnímá a jak na ni působí okolní prostředí.

V románu autorka též představuje barvy jako další motivy, aby jimi lépe vystihla panující náladu. Z barev, jež se v textu hojně vyskytují, můžeme jmenovat červenou, černomodrou, zelenou a fialovou. Tyto barvy charakterizují nejen květiny, ale i

zabarvení oken, bytových doplňků a odstíny pocitů, které doprovázejí Annu při jejím pobytu v Anglii. Rodné místo označuje samými hřejivými barvami, zmiňuje-li se však o současném bydlišti, nešetří chladnými odstíny. Autorka dokázala do svého díla přidat tyto motivy tak, aby lehce naznačovaly atmosféru, v níž se hrdinové nacházejí.

Voyage in the Dark přebírá mnohé z *After Leaving Mr Mackenzie* a z románu *Quartet* a nadále s tím pracuje. V uvedených dílech se setkáváme s představou utonutí. Walter odmítá Annu, a když se jí Ethel ptá, proč si o tom společně nepromluví, Anna odpovídá, že neumí dobře plavat, což je jedním z důvodů jejich rozchodu. V textu se spojuje motiv smrti s motivem stínů. V době, kdy ji Walter opouští, se na zdi pohybují stíny listů velmi rychle. Když jde k Ethel, stále vidí stíny uvnitř i venku. I při umírání (přestože nezemře) vzpomíná na stíny spojené se svým domovem.

“...and then that turning where the shadow is always the same shape – shadows are ghosts you look at them and you don't see them – you look at everything and you don't see it only sometimes you see it like now I see – a cold moon looking down on a place where nobody is a place full of stones where nobody is.“ (*Voyage in the Dark*, p. 128)

Podíváme-li se na další motiv, nesmíme opomenout zeď, kterou Jean přirovnává k nejrůznějším skutečnostem. Anna trpí úzkostí z pocitu obklopení tmavými zdmi. Zeď se stává metaforou pro lidské hlasy a pohled ve Vincentových očích. Svým přirovnáním chce vyjádřit nemožnost komunikace, kdy dochází k nepřekonatelné blokádě, s níž se Anna setkává. Při představě, že bude muset žít bez Waltera, opět používá zobrazení zdi. Na druhé straně, zeď není pouze bariérou, ale Anna ji chvílemi spojuje i s nadějí a s romantickými očekáváními. Zeď pro ni též představuje ochranu před okolním světem. Přesto ale v textu převažuje spíše negativní význam tohoto motivu.

Anna sama přiznává, že slova nemají žádný význam. Se stejným přístupem se setkáváme ve *Wide Sargasso Sea* v době, kdy Antoinette poznává, že Rochesterova slova zpět nezíská a nedokáže mu vysvětlit veškeré své pocity. I Anna si je vědoma, že mnohem důležitější jsou prožitky a vnímání skutečnosti. Z tohoto důvodu se Jean

Rhysová snaží používat ve svém románu více obrazů než slov, neboť člověk nedokáže vyjádřit vše pouze slovně. Jean nám ukazuje, jak je v obrazech skryt význam. Již ve stylu popisu jednotlivých skutečností si lze snadno vytvořit vlastní představu o dané realitě, aniž by byla daná problematika vyřčena přímo. Anna sděluje své způsoby vnímání věcí, přičemž dovoluje, abychom si prostřednictvím jejích pocitů vytvořili určitý náhled na ni samotnou. Jinými slovy bychom mohli říci, že co připadá autorce důležité, se snaží zakrýt, aby na to čtenář přišel sám.

TECHNIKA PSANÍ

Jak už bylo řečeno, Anna nám čtenářům nevysvětluje situace dějící se kolem ní, všechno je představeno formou odhalování vzpomínek z minulosti a prožíváním současnosti. Hrdinka se vyhýbá přemýšlení, neboť nechce čelit následkům a realitě. Již od počátku se zdá být samozřejmé, že není možné změnit svůj osud. Kniha připomíná další z románů Jean Rhysové, v nichž jsou hlavní hrdinové bezmocní a každý musí svým způsobem přežívat v nepřátelském světě. Čtenář se mnoho informací dozvídá postupem času, jelikož autorka nepoužívá přímá vyjádření, ale pouze nám vždy poodhalí kousek pravdy, k níž se dopracováváme později. V probíhající ději se vyskytují místa, kde se jakoby vytrácejí informace, a my je máme za úkol dát nějakým způsobem dohromady. Sesbírané symboly vedou k uchopení celého problému a vyjasnění věci. Mnoho záležitostí nechává autorka stranou, a tím dochází v určitých místech k náhlé změně v ději. Tak je to kupříkladu i v době, když se Anna náhle dozví, že má Walter odjet. Poté už začíná být zřejmé, že skončilo Annino štěstí a láska. Jean Rhysová nechává děj zvolna plynout. Náhle však vyplývá na povrch nová skutečnost, která představuje zlom v dosavadním vyprávění. Hrdinka nemusí vše popisovat do detailů, a přesto je nám jasné, co se stalo či stane. Jean stejně tak stručně popisuje Anninu samotu, naděje a pád. Dokonce i v době hrdinčina těhotenství autorka nerozvádí do větších rozměrů tuto situaci pomocí slov, ale jednoduchými náznaky se dozvídáme, jak vše dopadlo.

Obzvláště problematický způsob vyjádření zvolila Jean Rhysová, když se snažila, a to úspěšně, propojit minulost s přítomností, aniž bychom ztratili návaznost v ději. Tato možnost psaní je založena na slučování stejných motivů v nejrůznějších situacích. Když například Anna snídá v Bird Street, vzpomínky ji přivádějí k bývalé služce Francine. Právě tímto způsobem vytváří Jean plynulý přechod, třebaže by ztěžovala interpretaci textu. Myšlenky, které přenášely Annu do minulosti, k ní často přicházely v podobě písní. Anna nadále pak jejich obsah rozvíjí ve své mysli a my se dozvídáme, co všechno se jí vybavuje. Autorka v tomto románu pracuje s asociací, kdy zmiňuje určitou skutečnost a ihned k ní přidává další se stejnou podstatou věci. V knize se též objevují symboly, které mají za úkol zastupovat něco jiného.²¹ Celé dílo je psáno ve stylu snu a vzpomínek. Zejména poslední kapitola se zakládá na symbolech a snění, což připomíná závěr *Wide Sargasso Sea*. Vše se odehrává nepřímo a mnoho věcí se vysvětlí ve spojení s něčím jiným. Například při tikotu hodin se Anně vybavují vzpomínky na pravděpodobné oplodnění, kdy se milovala s neznámým mužem. Následně se vzpomínkou na bílého muže se do souvislosti dostávají bílé masky maškarního plesu, ale Hester si přeje, aby byl ples ukončen. Tyto vzpomínky se dále promítají do přítomnosti. Jednotlivé úseky textu asociují dávné vzpomínky, pomocí nichž se v jisté míře dozvídáme Anninu minulost.

Při pohledu na jazykovou stránku románu se nám naskytuje pohled na mluvu jednotlivých osob. Z tohoto hlediska stojí za povšimnutí jejich bohatý jazyk, kterým hrdinové disponují. Obzvláště Maudie používá ve své řeči prvky nářečí a vynechává určitá písmena, čímž činí řeč rychlejší, avšak složitější na pochopení. V díle též nacházíme nevyřčené věty, které jsou popsány opisem. Když chce někdo například o něco požádat, neřekne si o to přímo, ale zřejmou oklikou se snaží vyjádřit své myšlenky. Dokonce zde nalézáme i řadu vtipných promluv, přesto ale žádná z nich nepochází z úst Anny. Jedinými vtipy, které se jí dotýkají, jsou kruté vtipy osudu, s nimiž se Anna musí vypořádat. V knize se popisuje situace, při níž došlo k nehodě v době, kdy Ethel masírovala jednoho ze zákazníků. V této jediné chvíli zachycuje

---

²¹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 302.

autorka Annu, jak se nemůže udržet smíchy. Přestože se jedná o komickou scénu, Ethel se vůbec nesměje a ještě se na Annu navíc zlobí, jak se tomu ona může smát. Zdá se zvláštní, že ačkoli se jedná o jedinou situaci, kdy se Anna od srdce směje, není její radost vůbec vyslyšena a pohlíží se na ni jako na něco nepřijatelného.

Dílo Rhysové připomíná svým způsobem poezii, neboť je psáno s intenzitou, která se snoubí s krásou lyriky. Část, v níž se nejvíce projevuje lyrizace, popisuje Annino dětství. Zde se setkáváme s vystižením všech smyslů, zejména s čichem, a v neposlední řadě se nám nabízí výčet různých druhů barev, které mají za úkol připodobnit atmosféru. Autorka nešetří výčtem lahodných slov, jež vzbuzují u čtenáře pozitivní naladění. V následující ukázce se uvádí jako příklad vzpomínka na dětství, kdy Anna využívá mnohá přirovnání a smyslů.

“That’s how the road to Constance is – green, and the smell of green, and then the smell of water and dark earth and rotting leaves and damp. There’s a bird called a Mountain Whistler, that calls out on one note, very high-up and sweet and piercing.”
(*Voyage in the Dark*, p. 107)

Přirovnání v rámci lyrického jazyka však můžeme nalézt i v jiných částech románu, než představuje samotné dětství. Anna hovoří tímto způsobem i v přítomnosti. Nejprve uvede větu k zamyšlení, a poté ji ještě více rozvine. Autorka využívá všestranné pozorování lidí, jejich mluvu a myšlení. Ve svém díle pracuje se skrytými významy, které má čtenář za úkol odhadovat, objevují se zde cílené narážky a v románu se setkáváme i s popíráním skutečnosti. Jean Rhysová si hraje se slovy a velmi často využívá ironii. V závěru díla se nacházíme v situaci, kdy si myslíme, že Anna zemřela. Ona ale začíná nový život. Autorka mistrovsky tají do poslední chvíle správnou odpověď a čtenář tak přemýšlí o úplně odlišné realitě. Později se vše dozvídáme, tudíž nedochází k nepochopení děje ze strany čtenáře.

3.4 *Good Morning, Midnight (Dobré ráno, půlnoci)*

3.4.1 *Obsah*

Hlavní postavou této knihy je žena středních let, která se jmenuje Sasha Jansenová, od níž se dozvídáme o jejím životě.

S hrdinkou se dostáváme do ulic Londýna, kde každý den navštěvuje restauraci a svou večeři zakončuje skleničkou alkoholu. Na doporučení přítelkyně Sidonie odjíždí na nějaký čas do Paříže. S novým městem přichází i nová práce, ale Sasha v obchodu dlouho nevydrží, jelikož ji vedoucí považuje za neschopnou. Následně se hrdinka snaží nalézt jiné zaměstnání, ale všude se potýká s neúspěchem.

V průběhu děje se hrdinka ve svých vzpomínkách navrácí do minulosti, kdy byla vdaná za Enna a čekala s ním dítě, které ale brzy po porodu zemřelo. Sasha je tímto zážitkem ovlivněná na celý život a nedokáže se se ztrátou syna i manžela vyrovnat. I když s Ennem vstoupila do manželství pod vidinou získání finančního zázemí, a poté zjistila, že její muž žádné peníze nemá, vytvořila si na něm citovou závislost, a proto pro ni rozvod představoval velkou psychickou zátěž.

Následně potkává dva muže ruské národnosti. Jedním z nich je Nicholas. Ti ji přivádějí do odlišné společnosti, než je zvyklá. Poté se seznamuje s Reném, o kterém se dozvídáme, že je francouzsko-kanadského původu. Tento muž trvá na tom, že pouze Sasha mu je schopná pomoci ze svízelné situace. Hrdince připadá absurdní, aby pomáhala někomu, koho vůbec nezná, ale vzápětí se sblíží a ona si na něho začíná pomalu zvykat. René ji stále přemlouvá, aby ho zavedla k sobě na pokoj, ale Sasha o tomto nápadu nechce ani slyšet. Z jedné strany se mu vyhýbá, ale na druhé straně touží po jeho blízkosti. Přesto nedokáže překonat odpor k jiným lidem.

V závěru příběhu nás autorka informuje o příchodu Reného do Sashina pokoje. René se s ní chce milovat, ale ona se od něho odvrací a snaží se ho poslat pryč. Ve svém zoufalství mu nabízí peníze, aby ji nechal být. René nakonec odchází a Sasha si náhle přeje, aby se vrátil zpět. Namísto Reného přichází the „commis voyageur“²² a

---

²²**Commis** – z franc. příruční; zřízenec; commis voyageur obchodní cestující (SMOLÁK, VLADIMÍR. *Francouzsko-český a česko-francouzský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1965, p. 80.)

Sasha si uvědomuje, že kvůli svému jednání ztratila lásku a životní příležitost být opět šťastná.

3.4.2 Rozbor

Kniha *Good Morning, Midnight* je úzce spjata s ostatními romány Jean Rhysové, neboť se opět setkáváme se stejnými motivy jako v dalších dílech. Hlavní hrdinkou je žena Sasha Jansenová, která prožívá nelehké chvíle svého života, přestože už nepatří mezi mladé dívky jako hrdinky ve zbývajících románech. Jean Rhysová vystavuje Sashu velkému strachu, jelikož je přesvědčena, že se za vším skrývá pokaždé něco děsivého, ač to na první pohled tak nevypadá. S tímto jevem se setkáváme i u Maryi v románu *Quartet*, která nedokáže plně důvěřovat Heidlerovým, u Julie v *After Leaving Mr Mackenzie*, u Anny ve *Voyage in the Dark*, a v neposlední řadě i v románu *Wide Sargasso Sea*.

POSTAVY

Sasha

Jean Rhysová ve svých románech nazírala na hrdinky jako na nevinné ženy, s nimiž si osud nemilosrdně pohrál a které potřebují pomoc od jiných, aby přežily. I zde se autorka snažila o zobrazení Sashy ve smyslu chudé dívky bez peněz a bez pomoci. S hrdinkou procházíme řadou nelehkých situací, kdy jí nezbývá nic jiného, než se snažit překonat svou hlubokou bolest. Každou chvíli spatřujeme Sashu při pláči, který se náhle mění v neutuchající veselí. Přesto záleží na samotném čtenáři, jaké zaujme postavení vůči Sashe, jestli ji bude litovat, anebo na něho hrdinka zapůsobí úsměvným dojmem.

Sasha si je dobře vědoma, že přitahuje pozornost ostatních, aniž by o to stála. Za každé situace se snaží chovat nenápadně, jelikož nemá ráda, když ji všichni sledují. Nejraději chodí tam, kde si jí nikdo nevšimá a nehodnotí. Případá jí, že při pohledu na ni ji lidé litují, jsou pobaveni, či v jejich očích spatřuje nenávistné pohledy. Pozorování pro ni znamená souzení, čemuž se Sasha snaží vyhýbat, jak jen to jde. Když ji někdo sleduje, nedokáže se hrdinka zbavit nepříjemných pocitů a žije představou, že ji dotyčný hodnotí veskrze negativně. Před okolním světem pro ni tudíž pokoj v hotelu znamená útočiště, kde nikomu není na očích.

“Saved, rescued and with my place to hide in – what more did I want? I crept in and hid. The lid of the coffin shut down with a bang. Now I no longer wish to be loved, beautiful, happy or successful. I want one thing only – to be left alone.” (Rhys, Jean, *Good Morning, Midnight*, p. 383)

V bezpečí se cítí pouze sama a dokládá to ještě větou, kterou převzala z knihy *The Autobiography of a Mare*, kde je napsáno, že: *“We English are so animal-conscious. We know so instinctively what the creatures feel and why they feel it.”*²³ Z ukázky je naprosto zřejmý vztah Sashy k jiným lidem a my si tak snadno dokážeme odvodit hrdinčin záporný postoj ke světu. Sasha nikomu nevěří, pouze touží žít jednoduchým životem s trochou peněz, bez zbytečného trápení a veškerých starostí. V situacích, kdy Sasha cítí, že je šťastná, s radostí pozoruje ostatní a sama nad nimi vynáší soud. Pouze Serge, ruský malíř, a René, její ruský přítel, se řadí mezi výjimky, neboť u těchto dvou mužů hrdinka nevyjadřuje žádné špatné hodnocení. Serge se ani trochu nezajímá, jak se Sasha chová a jak vypadá, naprosto ji v tomto ohledu ignoruje. Pro Reného představuje Sasha dítě, kterému bylo ublíženo. Na konci románu spatřujeme paradoxně hrdinku ve stavu, kdy si dokonce přeje, aby na ni René hleděl, ale na to už je příliš pozdě. Vidí ji pouze „commis voyageur.”

Hrdinčina obava z lidských pohledů pramení z minulosti, neboť již prožila mnoho nepříjemných zážitků spojených s pozorováním jejích chyb ze strany ostatních. I přes snahu vypadat jako normální člověk se Sasha dostává vlastní vinou do nezáviděníhodného postavení. Na veřejnosti často ztrácí nad sebou kontrolu a dává najevo svou hlubokou nenávist vůči ostatním. Občas se stává, že pláče na veřejných místech, jako například v restauraci, a proto není divu, když ji číšníci sledují nepřátelským pohledem a čekají, zda opět něco neprovede.

Sasha ztělesňuje ženu, která nemá život jednoduchý a nenachází nikoho, kdo by ji měl skutečně rád. Přesto u čtenářů nedosahuje takové sympatie jako hrdinky dalších románů. Sasha již není mladá a ani hezká. Neustále ji obklopují lidé hrající si na její

---

²³RHYS, JEAN. *The Early Novels: Good Morning, Midnight*. London: Andre Deutsch Limited, 1984, p. 383.

přátele. Přesto nemůžeme popřít, že by byla úplně odmítaná jako jiné postavy. Autorka ji v určitých momentech staví do pozice pomstychtivé ženy, čímž jistě nepřispívá k vytvoření pozitivního vztahu čtenáře k Sashe. Hrdinka si představuje krutou pomstu, přestože většinou nemá důvod, aby takto přemýšlela. Chce se pomstít všem mužům a nerozlišuje, kdo si to skutečně zaslouží.

Závislost na alkoholu samozřejmě též nepřispívá ke zlepšení jejího chování, neboť u ní dochází k přehnanému vyjadřování emocí. Sasha dává najevo hněv, zlobu a jedná sebedestruktivně a my ji vidíme jako vědomě zlou ženu, která žije s pocitem křivdy.²⁴ Svou převahu se snaží ukázat ve vztahu s Reném, ale stále v mnoha věcech chybuje. Sasha působí jako psychicky rozpolcená osobnost, což ji vede k nenávisti k okolnímu světu a k postupnému odcizování od lidí. Tento problém vytváří velkou škálu situací, kdy se ukazuje hrdinčina nepřizpůsobivost vůči okolí. Na jedné straně chce být Sasha jako jiní lidé, ale na druhé straně je nenávidí a opovrhuje jimi. I když by mohla být šťastná, druhá polovina jáství jí to nedovoluje. Sasha nedokáže překonat svou citově nevyrovnanou povahu, což ji brání ve vývoji k lepší budoucnosti. Vždy, když se o něco snaží, vykoná přesný opak. Nechce plakat, ale pláče, chce se zničit, ale nedokáže to, nechce se vrátit do Londýna, ale vrací se. Stejně tak se neplánuje vdávat, a najednou je vdaná. Nalézáme ji v kavárnách i při snaze vyhnout se jim. V těchto příkladech spatřujeme hrdinčinu nemožnost jednat podle svého záměru. Nenávist k lidem je popisována v mnoha částech textu, jako například v následující ukázce, která je zaměřena na vyjádření hrdinčiných vnitřních pocitů.

“And when I say afraid – that’s just a word I use. What I really mean is that I hate them. I hate their voices, I hate their eyes, I hate the way they laugh.... I hate the whole bloody business. It’s cruel, it’s idiotic, it’s unspeakably horrible. I never had the guts to kill myself or I’d have got out of it long ago. So much the worse for me. Let’s leave it at that.” (Goog Morning, Midnight, p. 464)

---

²⁴ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 394.

Jak roste hrdinčina nedůvěra k ostatním lidem, zvyšuje se i nenávist k sobě samé. Hrdinka je často zachycena v momentech, kdy každou osobu ve svém okolí podezřívá.

Autorka nám poskytuje nejen pohled na Sashu, ale v její blízkosti se nachází mnoho jiných charakterů, s nimiž hrdinka společně sdílí smutný osud. Kdykoli se z příběhu dozvídáme, co ji trápí, na řadu se vzápětí dostávají postavy se stejným problémem.

V díle vystupují charaktery, s nimiž se setkáváme pouze v určité době. Poté mizí a místo nich do děje vstupují jiní lidé. O některých postavách jsme informováni z hrdinčina vyprávění, aniž bychom je poznali z jiného úhlu pohledu. Další osoby k nám přicházejí ve formě jakéhosi přízraku, který se vkrádá do Sashiných představ. Například proslulý the „commis voyageur“ není skutečný, ale je výplodem Sashiny fantazie.

René

René představuje postavu, o které rovněž mnoho nevíme, třebaže se Sashou tvoří hlavní hrdiny románu. Sasha k němu cítí veskrze smíšené pocity, od lásky až po nenávist. Jednu chvíli ho odmítá a nechce na něm být závislá, ale poté přiznává, že ho miluje a potřebuje. S jeho postavou se setkáváme v místech příběhu, kde ho Sasha nechce mít a naopak, když si přeje, aby ho potkala, tak se s ním nesetkává. René zpodobňuje člověka, který se ocitá ve velkých nesnázích, nicméně Sasha postupně odhaluje jeho lži, třebaže žádný z jejích předpokladů není skutečně prokázán. Na konci se dozvídáme, že René chtěl skutečně Sashu, i když ona žila v přesvědčení, že mu jde pouze o její peníze. Svým jednáním se hrdinka připravila o možnost nové lásky.

René se velice podobal Sashe, jelikož také žil dosti skromně kvůli nedostatku peněz a hledal někoho, kdo mu porozumí. K lidem projevoval stejný přístup, vyznačoval se citlivostí a vnímavostí, ale lišil se tím, že uplatňoval mnohem optimističtější pohled na svět. Sasha se na konci knihy smíruje se svým osudem a je si vědoma, že kvůli svému podezření přišla o možnost zlepšit si svůj dosavadní život. V závěru se oprošťuje od veškeré nenávisti vůči okolnímu světu.

TÉMA

Výstava

S problematikou pozorování hrdinky jinými lidmi souvisí téma výstavy, s nímž se v textu setkáváme. Sasha prožívá noční můru, kdy se snaží dostat ven z metra, ale všude naráží pouze na směr k výstavě.

“I am in the passage of a tube station in London. Many people are in front of me; many people are behind me. Everywhere there are placards printed in red letters: This Way to the Exhibition, This Way to the Exhibition. But I don't want the way to the Exhibition – I want the way out. There are passages to the right and passages to the left, but no exit sign.” (Goog Morning, Midnight, p. 363)

I ve vyprávění o své bývalé práci jako průvodkyně se zmiňuje o výstavě v době, kdy jedna stará paní chtěla vidět výstavu, a ačkoli Sasha o této exhibici nic nevěděla, musela o ní najít potřebné informace. Nadále se výstava objevuje na konci knihy. Píše se rok 1937 a koná se Světová výstava, kterou chce Sasha navštívit a René, ačkoli se zprvu zdráhá, jde s ní.²⁵

Sasha je neustále vystavována mnoha párům očí, které ji na veřejnosti pronásledují a nenechají ji v klidu. Ke změně u ní dochází, když je rozhodnuta jednu výstavu navštívit. Z tohoto hlediska jsme svědky Sashiny pozvolné proměny, kdy souhlasí s tím, že na ni smí René hledět. Hrdinka zde prodělává vývoj od něčeho, co nahání strach a čemu se vyhýbá, přes něco, co se snaží za každou cenu najít, až po kladný vztah k této skutečnosti. Přestože výstava, jíž se účastní, zachycuje studené a prázdné prostředí, pro Sashu zároveň ztělesňuje krásnou věc, neboť po dlouhé době překonala sebe samu.

V příběhu se neustále objevuje myšlenka skryté hrozby, od níž se hrdinka snaží uniknout, ale v závěru se stejně ničemu nevyhne. Na druhé straně lze říci, že po prožití

---

²⁵ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 396.

té nejhorší situace se u Sashy dostavuje obrovská úleva a následuje přechod v klidnou lhostejnost. Tato vlastnost představuje pro Sashu nejvyšší vrchol blaženosti, kterého se snaží dosáhnout. Svůj smysl života vidí v jednoduchosti žití, v nestaráni se o nikoho a o nic, a v pocitu, kdy je člověku naprosto jedno, zda žije, či je mrtvý.

Paradoxní situace

Autorka ve své knize často využívá dvojznačnosti, ať již užíváním zájmena „he,“ nebo vyjádřením pocitů hrdinky. V závěru jsme například svědky příchodu muže, o němž si myslíme, že se jedná o Reného, ale vzápětí se ujistujeme, že je to „commis.“ Dokonce i postavu Reného můžeme vidět dvojznačně, jelikož tento muž nejprve zobrazuje štěstí, radost a lásku, ale po krátké době se mění na lakomého, lstivého člověka.

Sasha, mnohdy obklopena krutými myšlenkami, zakrývá pocit tíživé samoty. Čtenář se během vyprávění doslýchá též o paradoxech, jež postihly hrdinku. René představoval poslední hrdinčinu šanci, jak získat lásku, ale ona ji zničila. Přitom jí „commis“ poskytuje poslední šanci nenávidět, a ona tuto šanci stejně tak promarní. Z hlediska vlastního přesvědčení si také nehraje na nic, co není. Raději z ní bude stará bláznivá dáma, než aby se přetvařovala před veřejností a poslouchala příkazy nadřízených. Jako mladá potřebovala lásku, které se nedočkala, a nyní už potřebuje pouze nenávisť. Podobný osud zažila Antoinette v románu *Wide Sargasso Sea*, kdy za svého mládí toužila po lásce, které se jí nedostalo a ve stáří jí zbyla nenávisť a zatrpkllost. U každé hrdinky v dílech Jean Rhysové spatřujeme nepříjemnou realitu, která má nejprve podobu odmítání lásky, a poté její přijetí, ačkoli už je pozdě. V době, kdy se hrdinka pomalu mění na pomstychtivou ženu, stává se z ní blázen, kterému není již nadále pomoci. Nicméně Antoinette ve *Wide Sargasso sea* nachází skutečné osvobození od mučivé skutečnosti a končí svůj život. Oproti tomu jiné hrdinky o ukončení života pouze mluví, ale neodhodlají se k němu, i když jsou už jejich duše dávno mrtvé. Také Sasha se stává jednou z nich, jelikož nedostatek odvahy jí brání uchovat si svou hrdost. Uvítání the „commis voyageur“ znamená přijetí smrti a nicotnosti a hrdinka se tak dostává mezi lidi, s nimiž si osud zle pohrál a oni nedokázali

překonat propast mezi životem a smrtí. Sasha rovněž patří k poraženým a politováníhodným bytostem, neboť prohrála v nelitostném boji se životem. Pro Jean však konec jejího románu neznamenal pouze prohru. Smutným zakončením vyjádřila pravdu, třebaže nebyla příjemná. Následující ukázka vystihuje poslední úsek příběhu.

“I don’t need to look. I know. I think: ‘Is it the blue dressing-gown, or the white one? That’s very important. I must find that out – it’s very important.’ I take my arm away from my eyes. It is the white dressing-gown. He stands there, looking down at me. Not sure of himself, his mean eyes flickering. He doesn’t say anything. Thank God, he doesn’t say anything. I look straight into his eyes and despise another poor devil of a human being for the last time. For the last time... Then I put my arms round him and pull him down on to the bed, saying: ‘Yes – yes – yes....’” (Good Morning, Midnight, p. 475 – 476)

Opakování

Vše v příběhu se odehrává v neustálém koloběhu, zejména ve čtvrté části je na tento postup ve vyprávění kladen největší důraz. Na počátku vstupuje René do pokoje místo „commis,“ na konci si oba zaměňují role a místo Reného do pokoje vstupuje „commis.“ I Sasha je součástí zvláštního způsobu opakování, když se od duševní smrti navrácí zpět k životu, a později zase od života k smrti. V rámci koloběhu také spatřujeme Sashin denní program, začínající potravou a končící závěrečným drinkem. Každý den je pro ni stejný a ona svůj systém nechce měnit. Ve třetí části příběhu se k jejímu obvyklému rituálu přidávají procházky.

Sasha si je velmi dobře vědoma, že z nejhlubšího dna, kdy přišla o dítě a o manžela, se dostávala velice těžko, a proto už nechce zažít další zklamání a rány osudu. Přesto se na konci knihy opět vrací na počátek a propadá do propasti více než předtím. V tomto případě se situace opakuje, ale rozhodně má horší následky. V románu se též mluví o the „little life,“²⁶ přičemž se k němu autorka ve svém vyprávění neustále vrací.

---

²⁶krátký život

Obrazy

V románu nacházíme řadu písní a básní, zachycujících atmosféru prostředí. Sergeova hudba z Martiniku vyvolává krásné tropické obrazy a Sasha je dává do kontrastu s Londýnem. Představuje si, že leží někde u moře.

“I am lying in a hammock looking up into the branches of a tree. The sound of the sea advances and retreats as if a door were being opened and shut. All day there has been a fierce wind blowing, but at sunset it drops. The hills look like clouds and the clouds like fantastic hills.” (Good Morning, Midnight, p. 415)

*Pain of love,
Pain of youth,
Walk away from me,
Keep, away from me,
Don't want to see you
No more, no more....²⁷*

Skladba vyjadřuje Sashiny pocity, jako by se vše, o čem pojednává, vztahovalo právě na ni. Sasha rovněž ztratila mládí a lásku, ale nechce již nic vracet zpět. V textu však najdeme i další úryvky z písní, jako například ve vzpomínce na Enna, bývalého manžela, kdy zpíval píseň spolu se svým přítelem Dicksonem o těžkých časech. Píseň byla prodchnuta smutkem, ale skrývala v sobě jisté smíření s těžkostmi doby.

Když se přesvědčujeme o skutečnosti, že Sasha měla syna, nejprve se pomocí krátkých obrazů dozvídáme, jak pravděpodobně zemřel, a poté se Sasha vrací k vyprávění o něm a sděluje nám většinu příběhu. V tomto bodě Jean Rhysová zachytila svůj vlastní příběh, kdy její syn umíral v nemocnici, zatímco ona v té době pila šampaňské. Sasha obviňuje Boha ze ztráty svého dítěte. My přitom cítíme, jak se

---

²⁷RHYS, JEAN. *The Early Novels: Good Morning, Midnight*. London: Andre Deutsch Limited, 1984, p. 415.

za tváří hrdinky skrývá Jean Rhysová se svými výčitkami a snaží se ospravedlnit před celým světem.

“I sat on the bed and looked down at the carpet. Except that I was tired I felt all right. But I kept thinking of the dress he had on – so pretty. It’ll get all spoiled, I thought. Everything all spoiled. ‘God is very cruel,’ I said, ‘very cruel. A devil, of course. That accounts for everything – the only possible explanation.’” (Good Morning, Midnight, p. 444)

Přesto si nelze nevšimnout, jak Sasha i Jean pocítila zvláštní úlevu. Z ukázky jsou patrné výčitky vůči Bohu, ale hrdinka ve skrytu duše neprožívá bolest naplno.

Čas

Čas představuje téma, s nímž autorka často pracuje a svou hrdinku staví do situace, kdy by nejraději čas vymazala. Vlastní minulost ji děsí a nerada na ni vzpomíná, přítomnost s sebou přináší samotu a kromě pár hezkých chvil zde není nic zajímavého a budoucnost představuje nejistotu, na kterou je lepší raději nemyslet. V románu se občas objevuje symbol hodin, představující neúprosnost času. Pouze za pomoci alkoholu se Sashe daří potlačit myšlenky na čas, jelikož v tu chvíli nerozlišuje, co se stalo a co se teprve stane. Hrdinka nevěří, že se věci mění, spíše se neustále dokola opakují (*“It seems to me that things repeat themselves over and over again.”*²⁸). Pro Sashu představuje minulost, přítomnost i budoucnost obrovskou propast, do které spadla a nemůže za žádnou cenu vylézt nahoru. Ocítá se v temnotě, odkud není návratu. Cítí, že je po celou dobu obklopena zdmi, které ji svírají.

“You are walking along a road peacefully. You trip. You fall into blackness. That’s the past – or perhaps the future. And you know that there is no past, no future,

---

²⁸RHYS, JEAN. *The Early Novels: Good Morning, Midnight*. London: Andre Deutsch Limited, 1984, p. 399.

there is only this blackness, changing faintly, slowly, but always the same.“ (*Good Morning, Midnight*, p. 464)

Jediným východem ze spárů zdí jsou dveře, ale ty bývají často zavřené, a třebaže jsou někdy otevřené, vedou do jiné, podobné pasti. V době, kdy Enno získal nějaké peníze, se pro Sashu dveře otevřely, neboť poprvé pocítila skutečné štěstí. Podruhé se setkáváme se šťastnou hrdinkou v Sergeově studiu, kde čeká na otevření dveří. Nutno však podotknout, že po otevření dveří hrdinka prožívá zklamání. Snila o naprosto odlišné realitě, než jaké se dočkala. S odemčením zámku se nedostavuje štěstí, láska a mládí, ale otevírá se cesta k závěrečné zkáze.

Humor

Good Morning, Midnight je založen převážně na černém humoru. Jak již bylo řečeno, kniha obsahuje plno absurdních situací, k nimž dochází v průběhu děje. Lidé si dělají ze Sashy legraci. Čím více se ocitá v nesnázích, tím více ji zesměšňují. Na druhé straně se ale setkáváme se situacemi, kdy se Sasha vysmívá druhým. Absurdním chováním se vyznačuje celá řada postav románu a jako příklad bychom mohli uvést Lise, která pláče nad stářím, přestože je jí dvacet dva let, Reného s jeho zvláštními názory na Anglii, ale i samotnou Sashu, jejíž manželství bylo od počátku jedna velká komedie.²⁹ Dokonce se zdá nepochopitelné, když Sashe na autobusové zastávce spadne spodní prádlo. Zvláštním dojmem působí i setkání dvou Rusů a Reného. Rovněž nesmíme opomenout Sashin přivýdělek v době, kdy byla vdaná. Doučovala jednoho muže angličtinu, přestože ji už dávno dokonale ovládal. Podivuhodné se zdá být také setkání Sergea, který chce, aby si koupila jeden z jeho obrazů, a když zjistí, že nemá peníze, chce Serge věnovat Sashe obraz zdarma. V románu neustále narážíme na řadu zvláštních příhod, které se svým způsobem vymykají normálnímu jednání.

---

²⁹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 392.

Hlavním tématem knihy jako v předchozích románech zůstává popis krutosti lidí. Slabí jedinci, zastupováni zejména Sashou a Reném, jsou utlačováni a není jim umožněno žít plnohodnotný život. I přes tyto okolnosti jsme svědky hrdinčiny vlastní záhuby kvůli své podezřívavosti a krutosti vůči ostatním. Sasha zesměšňuje bohaté lidi, neboť jí připadají k smíchu. Špatné věci se dějí, protože je lidé očekávají, vytvářejí a zasluhují si je. Jedinou postavu bohatého člověka, znázorňující krutost, představuje pan Blank. Nejpřímým způsobem se Sashe vysmívá a jedná s ní jako s podřadnou osobou.

Ačkoli se Jean Rhysová snažila vyjádřit lítost nad všemi trpícími lidmi, převážně nám ukazuje problémy hrdinky, která k druhým lidem s podobným osudem zaujímá odmítavý postoj. Naprosto se nezajímá o jiné osoby a o jejich problémy. I když jsme svědky toho, jak Sasha ke každému uchovává nenávist a v mysli jí probíhají nejrůznější myšlenky, nikdy nedokáže říci protivníkovi přímo do očí, co si o něm myslí. Pouze v závěru knihy je schopna slovně zaútočit na Reného.

MOTIVY

Knihy obsahuje velké množství fantazijních obrazů a Sasha často ve svých snech vidí nadpozemské věci. Mnohokrát se sen střetává s realitou a my si neuvědomujeme, zda se jedná o skutečnost. Autorka ale nezůstává pouze u takovýchto jevů. Celá řada žen v příběhu představuje zpodobnění Sashiny budoucnosti. Hrdinka je potkává, přemýšlí o nich a vzápětí se stává přesnou kopií dotyčných postav. Jednotlivé osoby se nacházejí před zrcadlem a jejich obrazem je Sasha. Většina z nich však přichází jako varování, co zlého Sashu čeká a nemine. Jako příklad bychom mohli uvést situaci, kdy dvě bláznivé staré ženy chtějí na sebe nalézt něco slušivého, aby zakryly svůj věk a ošklivost. V této souvislosti si Sasha představuje sebe též jako bláznivou starou ženu, pouze s tím rozdílem, že je závislá na alkoholu.

Dokreslení významu vypomáhá používání barev a oblečení. Často dochází ke spojování těchto symbolů s náladami a pocity a jednotlivé barvy zachycují i vážnost situace. Modrá značí naději a červená zastupuje utrpení. V textu rovněž nacházíme černou, oranžovou, žlutou a bílou.

“Now the lights are red, dusky red, haggard red, cruel red. Strings plucked softly by a man with a long, thin nose and sharp, blue eyes. Our luck has changed and the lights are red.” (Good Morning, Midnight, p. 445)

Oblečení bývá spojováno s hrdinčinou minulostí, neboť Sasha neustále zmiňuje svůj klobouk a kabát, s nimiž je nerozlučně spjata. Hrdinka doufá, že nový klobouk a lepší účes z ní opět vytvoří krásnou ženu, jako bývala v mládí. Přesto si je v skrytu duše vědoma, že už nebude vypadat jako dřív. Sasha si přeje docílit změny barvy vlasů a přemýšlí, jaká barva by jí slušela. V mysli se jí promítá červená a černá, které však ihned zamítá, a popelavě blondátá. Nakonec vyhrává světlá barva, i když pro hrdinku obarvení vlasů nepředstavuje žádnou razantní změnu a mladistvého vzhledu nedosahuje.

Knihy obsahuje motivy stromů a květin, ačkoli v mnohem menší míře než ve zbylých románech. Jejich úkolem je pouze jemné dokreslování atmosféry. Najdeme tu například růže, tulipány a lilie. Na rozdíl od rostlinné říše se v románu klade větší důraz na živočichy, kteří mají za úkol popsat postavy, jimž se podobají. Mezi zvířaty nacházíme vlka, psa, prase, kotě, lvici, hyenu, orla a kobyly. Sasha připodobňuje lidi k hyenám, zatímco se sama podobá vlku, kotěti (*“In the glass just now my eyes were like that kitten’s eyes.”³⁰*) a jiným zvířatům.

Když čteme další romány Jean Rhysové, všechny jsou si velice podobné, neboť se v nich převážně objevuje hrdinka stejného věku ve stejné životní situaci, kdy prožívá špatné období a utápí se ve smutku. Střetáváme se zde se snem i realitou a se záměrem a činem. Každé dílo vypovídá o lásce a jejím zániku, ale též se dozvídáme o zrození nenávisti uvnitř samotné hrdinky. Přesto autorka posunuje své románové hrdinky směrem od zaslepenosti k vlastnímu poznání, což souvisí i s posunem odmítání viny k jejímu přijetí.

Good Morning, Midnight se zabývá především sebepoznáním postavy a naplno se v něm objevuje krutost. Sasha nic nepředstírá, čímž se dozvídáme o jejích zlých

---

³⁰RHYS, JEAN. *The Early Novels: Good Morning, Midnight*. London: Andre Deutsch Limited, 1984, p. 392.

záměrech. Přesto ji čtenáři mají raději než jinou hrdinku, která se bojí vyjádřit své pocity otevřeně, přestože myslí na ty samé hrůzné věci. Sasha přijímá svou vinu a smiřuje se s ní, což například u Marye v románu *Quartet* nenacházíme.

Muž, který se v ději nevyskytuje, představuje ztvárnění anglického milence. V dalších dílech vždy někoho takového potkáváme, nicméně se zde setkáváme s méně důležitými charaktery. Tudíž je Sashe odepřena jakákoliv finanční jistota. Vysvětlením by mohla být skutečnost, že Jean Rhysová v době psaní *Good Morning, Midnight* neměla žádné zprávy o Lancelotovi a Leslie pro ni nepředstavoval pevné zázemí. Nadále se však vynořuje otázka, kde se v Sashe vzala tak silná vlna nenávisti. U jiných žen došlo k odmítnutí ze strany jejich milenců, tudíž se z nich staly nenávistné osoby. Sasha však nebyla zrazena nikým až na svého bývalého manžela, k němuž přesto necítí žádnou nenávist. Proto se nám zdá nepochopitelné, co stojí za jejím chováním.

TECHNIKA PSANÍ

Good Morning, Midnight popisuje řadu situací, kdy dochází k mylné domněnce. Tímto způsobem vznikají náhlé zvraty v ději, způsobující příkoří ať už Sashe, nebo jiným postavám v románu. Kniha je založena právě na odkrývání tajemství a postupném poznávání pravdy.³¹ Jako příklad bychom mohli uvést situaci, kdy si Enno i Sasha myslí, že ten druhý má hodně peněz, ale při poznání skutečnosti zjišťují, že jsou oba stejně chudí. Sasha se tudíž za Enna vdává pod vidinou lepšího života, přičemž k žádnému zlepšení nedochází, ba dokonce si ještě pohoršuje. Stejná situace nastává u Reného, jelikož mu na první pohled připadá, že je Sasha po finanční stránce zajištěná, a proto se s ní seznamuje. My však již dávno víme, že Sasha žádné peníze nevlastní. I v jiných situacích sledujeme právě opaky toho, co je popisováno. Když majitelka vychvaluje pokoj, Enno a Sasha si ho předplatí dopředu, ale brzy zjišťují, že je naprosto nedostatečný, jelikož tu vidí šváby a štěnice. Pokaždé se setkáváme s pravým opakem, než někdo očekává.

---

³¹ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 387.

Jean Rhysová seznamuje čtenáře se zvláštním typem absurdního zesměšňování. Jedna taková situace nastává v době Sashina nového zaměstnání v obchodě, kdy je poslána panem Blankem pro „kise“, přestože ani neví, co to znamená. Nakonec nachází toalety. V tomto okamžiku se nám naskytuje pohled na zvláštní situaci, v níž se současně spojují prvky hororové s komickými.

“‘Will you please take this to the kise?’ Take this to the kise.... I look at Salvatini. He smiles encouragingly. Mr Blank rattles out: ‘Be as quick as you can, Mrs – er – please. Thank you very much.’ I turn and walk blindly through a door. It is a lavatory. They look sarkastic as they watch me going out by the right door. I walk a little way along the passage, then stand with my back against the wall.” (Good Morning, Midnight, p. 371)

V této ukázce Sasha vypráví, jak hrozně se cítila, když nemohla najít správnou cestu ven. I při dalším pokusu nalézt „kise“ skončila na toaletách. Tato nepříjemnost je jako špatný sen, z kterého Sasha procitá, až když stojí opět před panem Blankem, jenž jí oznamuje, že jejím úkolem bylo jít za pokladníkem.

V celém díle spatřujeme nesčetné převraty v ději a autorka přeskakuje z minulosti do současnosti a ze snu do reality. Dovoluje nám nahlédnout do hrdinčina vědomí, čímž se dozvídáme pocity a myšlenky, které se jí honí hlavou. Zároveň je Sasha schopna vytvářet náhled ostatních postav na ni samotnou, a my jsme svědky toho, jak o ní každý smýšlí. V knize též nacházíme určité pasáže, kde se hrdinka ve svých představách stává krutým mstitelem a sní o pomstě. I přes tuto skutečnost však nelze Sashe upřít duševní zralost, se kterou se dívá na jiné lidi. Velmi často se zaměřuje na jejich hodnocení dle vnitřních kvalit a snaží se vytvořit si o každém z nich objektivní mínění.

Jean Rhysová představuje svou hrdinku jako ženu, která může být jemná a citlivá, ale na druhé straně velice tvrdá a nepřístupná. Někdy ji vidíme jako hezkou ženu, ale z větší části bývá její vzhled popisován spíše záporně. Dozvídáme se, že je Sasha závislá na alkoholu a pomocí něho se mnohokrát snaží přiblížit smrti. Autorka

nám ji představuje ze všech hledisek, a umožňuje tak naprosté sžití s postavou a porozumění jejímu jednání. Zmiňuje se o hrdinčiných slabostech, hříšcích a situacích komických i tragických. Se Sashou prožíváme různé absurdní momenty, které se v nás snaží navodit pohled na ni jako na polovičního blázna. Vše, co vykonává, svědčí o hrdince jako o člověku, který má problémy ve společnosti. Jean Rhysová však nechce popisovat hrdinku tímto dojmem, ale snaží se navodit atmosféru neuvěřitelných zvrátů, přičemž Sasha se vždy zachová tak zvláště, že pochybujeme o jejím zdravém rozumu. Celý příběh, kromě určitých tragických částí, představuje naprostou frašku s cílem dosáhnout úplné absurdity lidského života.

Good Morning, Midnight se svým způsobem přibližuje psaní autorčinu románu *Voyage in the Dark*, kde se setkáváme s intenzivním popisem pocitů a dochází zde k plynulému přechodu mezi snem a realitou a minulostí s přítomností. Jean Rhysová tak přisuzuje dílu zdánlivou lehkost a toto psaní připomíná poezii. Od Sashy se dozvídáme, jak vypadají jednotlivé hotely, ulice a jiná místa, s nimiž hrdinka přichází do kontaktu. Z jejího popisu je vždy patrné, jaký má vztah k dotyčnému místu. Neustále se opakuje, jak Sasha hodnotí úroveň hotelu, jako kdyby byl nejdůležitější částí příběhu. Společně zjišťujeme veškeré vybavení pokoje, zda se Sasha cítí uvnitř dobře, nebo jestli se jí místnost obzvláště nelíbí. S popisem pokoje přichází též opakování, neboť Sasha opět prožívá stejné okamžiky jako v minulosti. Při výběru vhodné místnosti trvá na tom, že musí mít hodně světla. Svým zatvrdělým požadavkem vyvolává přesvědčení o zvláštnosti své osobnosti. Recepční v hotelu nabízí Sashe krásný pokoj s veškerým vybavením a výhledem na dvorek, ale hrdinka trvá na svém a požaduje světlý pokoj.

“‘But I don’t want a room looking on the courtyard. I want a light room.’ ‘This is a very light room,’ the girl says, turning on the lamp by the bed. ‘No,’ I say, ‘I mean a light room. A light one. Not a dark one.’ She stares at me. I suppose I sound a bit crazy.” (Good Morning, Midnight, p. 380)

Přestože Sasha tuší, že kvůli svému požadavku vypadá jako blázen, nehodlá změnit chování. Jednáním připomíná malé dítě, které si také trvá neústupně na svém.

Vyprávění se dělí na řadu drobných příhod, jež jsou doplněny vzpomínkami a zachycením hrdinky během požívání alkoholu. V románu objevujeme nesčetné sny, fantazie a obrazy, na něž narážíme v průběhu děje. Vzpomínky na minulost se Sashe vynořují z paměti, ač se jim snaží ze všech sil odolat. Sled postřehů z minulosti postupuje velice rychle a vyznačuje se stručností, avšak v tomto románu nalzáme ještě jednu zvláštnost oproti ostatním dílům Jean Rhysové, a ta je zprostředkována krátkými slovy bez slovesa, jako třeba „*Eat. Drink. Walk. March.*“ Jedno slovo následuje druhé, jako by vše bylo jasné a Sasha pouze krátce rekapitulovala situaci. Nepotřebujeme, aby se autorka široce rozepisovala o hrdinčiných pocitech, jelikož dokážeme lehce rozpoznat, jak se Sasha cítí osamocená. Jean Rhysová dokázala jazykem vykreslit i největší detaily, čímž usnadnila hrdince komunikaci mezi ostatními lidmi. V románu platí pravidlo, že málo slov znamená mnohem více než dlouhé promluvy. Autorka většinou vykreslovala děj pomocí pocitů, které pocházely z vnitřního myšlení hrdinky. Setkáváme se zde i s nesčtým počtem nenápadných narážek, pomocí nichž si dokážeme zkonstruovat celý příběh.

3.5 *Wide Sargasso Sea (Širé Sargasové moře)*

3.5.1 *Obsah*

Román se skládá ze tří částí, první je vyprávěna samotnou Antoinette, druhou vypráví Rochester a poslední část je rozdělena mezi Grace Poolovou a Antoinette. Jak tvrdí McDowell, na *Wide Sargasso Sea* bychom mohli nahlížet jako na psychobiografii,³² prezentovanou v podobě rekonstrukce minulosti dvěma hlavními charaktery. Nenacházíme zde žádný vůdčí hlas, který by mezi ně zasahoval. V první části se seznamujeme s Antoinette Cosway Mason Rochesterovou, dcerou jamajského otrokáře. Antoinette nám retrospektivně sděluje svůj příběh.

Annette Coswayová je kreolského původu a společně se svými dětmi žije na Jamajce. Její zesnulý manžel obchodoval s otroky a ona nyní vychovává desetiletou Antoinette a mladšího syna Pierra, který je handicapovaný. Společně bydlí na statku Coulibri, kde se uzavírají před nepřátelským světem. Nemají peníze a lidé kolem nich je nenávidí. Černoši nemohou Coswayovým odpustit, že se k nim před Emancipačním aktem³³ chovali tak pokořujícím způsobem. Na statku s nimi ještě bydlí Godfrey, který by stejně neměl kam jít, a Christophine, stará černoška, kterou Anette dostala darem od svého bývalého manžela a jež proslula tím, že vyznává obeah³⁴.

Černoši dávají stále najevo svou nenávist, dokonce otráví koně, na němž Anette jezdí. Zlom nastává, když se v domě objeví pan Mason, nový Anettin manžel. Ten přichází s nápadem, že přiveze novou pracovní sílu, což však slyší i Myra, jejich služebná.

---

³²McDOWELL, R. E., ed.. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978, p. 350.

³³**Emancipační akt** – zrušení otroctví bylo uzákoněno v roce 1834, ale pouze otroci do 6 let byli osvobozeni úplně. Ostatní měli větší svobodu a určený počet hodin za týden. Osvobození všech britských otroků proběhlo o 4 roky později. (*The Emancipation Act [online]*. c2009, last revision 4th of February 2009 [cit. 2009-04-02]. <<http://blackhistorypages.net/pages/emancipation.php>>)

³⁴**Obeah** (někdy psáno „Obi“) je termín užívaný v Západní Indii a vztahující se k lidovému léčení, čarodějnictví a náboženství. Jeho kořeny sahají do Afriky a kolem něho se rozprostírá tajemství. Jemu podobné je Palo, Voodoo, Santeria a hoodoo. Praktikuje se na Surinamu, Jamajce, Haiti a dalších zemích v Karibiku. Jean Rhysová se o čarodějnictví poprvé zmiňuje v krátkých povídkách *The Left Bank*. (NARCISSE, Guylande. *Pagan [online]*. c2005, last revision September of 2005 [cit. 2009-04-02]. <<http://condor.admin.cuny.cuny.edu/~lm5786/index.html>>)

Jednou večer vzbudí matka Antoinette a společně běží ven, neboť dům se ocitá v plamenech. Pierre umírá a Antoinette je zraněna kamenem, který na ni hodila Tia, její bývalá černošská přítelkyně. Když je po všem, matka se přestěhuje na venkov. Antoinette začíná navštěvovat školu a poté se na doporučení svého nevlastního bratra Richarda Masona vdává. Na konci první části se jí zdá o pekle a umírá jí matka.

Druhá část je tvořena událostmi z pohledu Rochestera, manžela Antoinette. Rochester získává za tento sňatek peníze. Svou ženu nemiluje, pouze je k ní sexuálně přitahován. Společně s nimi žije Christophine, v jejíž společnosti se Rochester necítí dobře. Jednoho dne přichází Rochesterovi dopis, kde se dozvídá, že ho Antoinette oklamala, neboť mu neřekla pravdu o své rodině. Dopis posílá Daniel Cosway, Antoinettin příbuzný, jenž se jí chce pomstít. Hrdinčin stav se začíná zhoršovat a ona se chová čím dál podivněji. Manželova netečnost a nemluvnost ji ještě více zraňují a hrdinka žije s hrůzou, že se vzájemně odcizují. Rochester oslovuje svou ženu „Bertha,“ stejně jako se jmenovala bláznivá žena Rochestera v díle *Jana Eyrová*. Antoinette stále konzumuje alkohol a nevychází ze svého pokoje. Rochestera sužuje strach a nepříjemný pocit ze všeho, co se děje kolem něho, dokonce má sexuální styk se svou služkou Amélií, třebaže je tmavé pleti, ale jemu to v té chvíli nevádí. Nicméně z jeho ženy se den ze dne stává lidská troska, která vypadá, že je duchem nepřítomna.

Jednou Antoinette svou služku žádá, aby jí obstarala nějaký lektvar, po jakém by ji Rochester znovu miloval. On si však po probuzení myslí, že ho Christophine chtěla otrávit. Rochester navrhuje, že by se s Antoinette vrátil na Jamajku, kde by vzal svou ženu k lékaři a poradil by se s Richardem Coswayem, ale stará služka si myslí, že chce z Antoinette udělat blázna, aby získal její peníze. Dostávají se spolu do sporu, kdy Rochester přesvědčuje Christophine, aby sama odešla, neboť ví hodně o její minulosti a mohl by ji usvědčit. Tímto okamžikem se Christophine ztrácí z románu.

Ve třetí části se dozvídáme, že se Rochester stěhuje s Antoinette do Anglie, kde ji vězní v Thornfield Hall. O Antoinete se z pověření Rochestera stará Grace Poolová. Antoinette popisuje svou místnost, neustále se ptá sama sebe, kde se nachází a kdo vlastně je. Nemůže uvěřit tomu, že je v Anglii, jelikož si tuto zemi představovala úplně

jinak, veseleji. Román končí ve chvíli, kdy má Antoinette sen o zničení Thornfieldu a probouzí se s vědomím, že již ví, co má udělat.

3.5.2 Rozbor

Přestože Jean Rhysové trvalo dlouhou dobu, než tento román dokončila, lze ho zařadit na samý vrchol její spisovatelské kariéry. Howells³⁵ uvádí, že se název této knihy zrodil v autorčině snu. V rozhovoru s Peggy Kirkaldy Rhysová sama uvedla: *“I woke up thinking the words ‘Sargasso Sea,’”*³⁶ ačkoli později tvrdila, že název byl převzat z kreolské písně. *Wide Sargasso Sea* ji proslavilo po celém světě a dodnes zůstává nejoblíbenější knihou od této spisovatelky. V díle se odráží autorčin talent stejně jako její osobní zoufalství a beznaděj. Na rozdíl od předchozích románů se zde dozvídáme celoživotní příběh hrdinky a soucítíme s jejím osudem.

Román ukazuje destrukci hlavní postavy, ale také se zabývá osobami s ní spojenými, a dokonce naráží na úpadek celé společnosti. Od začátku do konce sledujeme dětství a dospělost hlavní hrdinky Antoinette. *Wide Sargasso Sea* poskytuje ucelený pohled na všechny romány, které předcházely tomuto mistrovskému dílu. Jean Rhysová zvláštním způsobem navazuje na knihu *Jana Eyrová* od slavné spisovatelky Charlotty Brontëové, oba romány se navzájem doplňují a Jean vysvětluje příčiny bláznovství Berthy Rochesterové, přičemž si každý čtenář všimne, že Bertha a Antoinette jsou jedna a táž osoba.

SOUVISLOST S JANOU EYROVOU

Většina čtenářů je seznámena s tím, že *Wide Sargasso Sea* představuje „předpříběh“ románu Charlotty Brontëové a vysvětluje svým způsobem šílenství Berthy Rochesterové v díle *Jana Eyrová*. Maurelová poukázala na skutečnost, že oproti tomuto dílu dochází u Jean Rhysové k významovému posunu, kdy autorka nahrazuje zájmeno „it,“ s nímž Charlotta Brontëová často poukazuje na Berthu,

---

³⁵HOWELLS, C. A. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1991, p. 106.

³⁶**Sargasové moře** - podle chaluh rodu *Sargassum*, moře v subtropických šířkách Atlantského oceánu mezi 30°-70° západní délky, 6-7 miliónů km², maximální hloubka 7110 m. Teplota vody při hladině až 28 °C (v létě), průhlednost do hloubky 60 m, salinita do 37 ‰. Na výskyt vegetativně se množících chaluh *Sargassum* se váže početná a rozmanitá fauna (úhoři, krabi) a řasy. První zpráva o Sargasově moři je od K. Kolumba. (*Sargasové moře, moře v Atlantském oceánu - CoJeCo - Vaše encyklopedie [online]*. c2000, last revision 25th of October 2005 [cit. 2009-04-02]. <http://www.cojeco.cz/index.php?s_term=&s_lang=2&detail=1&id_desc=84605>)

lidštějším zájmenem „she.“³⁷ Dozvídáme se, jak se vše stalo, proč Bertha zapálila dům a co těmto nešťastným událostem předcházelo.

Přesto se zdá, jako by se tato díla přece jen trochu odlišovala a nenavazovala na sebe s úplnou přesností. Podíváme-li se na Berthu Rochesterovou, je nám představována jako šílená žena, která ohrožovala sebe i své okolí. Spisovatelka ji popisuje jako nelidskou a zvláštní bytost s vražednými sklony. Autorka se snažila prostřednictvím Antoinette ukázat, že i takové podivné chování má své opodstatněné příčiny a že se dá vše logicky zdůvodnit. Svým dílem nám připomněla, že každý čin má jak svou zápornou, tak i kladnou stránku. Proto bychom neměli hned někoho odsuzovat za nevhodné chování, ale je třeba zjistit, proč se dotyčný chová zrovna tímto způsobem. Jean Rhysová se snažila ospravedlnit a vysvětlit podivínské chování Berthy, jelikož průběh a příčiny se zdají být mnohem zajímavější než celkový výsledek.

Podle Roberta E. McDowella se v románu *Jana Eyrová* Rochester jeví jako oběť své šílené ženy, ale Jean Rhysová ho staví do pozice oběti své vlastní pýchy a nenávisti.³⁸ Na konci knihy *Wide Sargasso Sea* si čtenář může domýšlet, zda se Antoinette všechno pouze zdá, nebo zda se jedná o realitu. Pokračování děje v díle *Jana Eyrová* nám však jasně naznačuje, že to nebyl pouhý sen a že Antoinette opravdu Thornfield Hall zapálila. Hrdinka překračuje hranici mezi snem a realitou. C. A. Howells v knize *Jean Rhys* nabízí možnost, že se autorka nechala inspirovat u jiného západoindického románu s názvem *The Orchid House* (Phyllis Shand Allfrey's, 1953). Tato autorka také pocházela z Dominiky a patřila ke kreolskému obyvatelstvu. V jejím vyprávění spatřujeme plantážní dům nazvaný L'Aromatique, který vyvolává atmosféru Dominiky se svými zvláštními kombinacemi tropické krásy a jistým způsobem znepokojení.³⁹

V díle *Jana Eyrová* i v díle *Wide Sargasso Sea* si samy hrdinky neříkají o lítost otevřeně, ale čtenáře přesto nutí k tomu, aby je litoval. Antoinette a stejně tak i Bertha jsou už předem odsouzeny k sebestrukci, přestože se u Antoinette pouze naznačuje

---

³⁷MAUREL, S. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1998, p. 144.

³⁸McDOWELL, R. E., ed.. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978, p. 343.

³⁹HOWELLS, C. A. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1991, p. 105.

její konec a čtenář si není jistý, co je skutečná realita a co pouze pomíjivý sen. Zato u Berthy nemáme pochyb, jak vše proběhlo a skončilo.

V knize nacházíme místa podbarvená tajemstvím. Čtenář si může domýšlet, že se Antoinette stále oddává pouze určitému snu, ale nedokáže se úplně vzchopit a ukončit svůj život. Téma sebevraždy je součástí příběhu Berthy pouze v románu *Jana Eyrová*.

POSTAVY

Pokud bychom v díle hledali sebelítost hrdinky nad svým osudem, těžko nalezneme pasáž, kde by se něco takového popisovalo. Antoinette nám bezprostředně líčí svůj život, jak prožívala dětství, doprovázené chudobou. Na nic si ale přímo nestěžuje, pouze oznamuje. Na druhé straně se později seznamujeme s jejím příbuzným, který je zaslepen nenávistí a dává všem jasně najevo, že na něm byla spáchána křivda. Čtenáři jednoznačně Daniela odsuzují a litují Antoinette. Daniel nepatří mezi hlavní postavy, setkáváme se s ním pouze okrajově, a tudíž soucítíme s Antoinette kvůli tomu, jak se jí snaží ještě více ublížit a pokořit. Nemáme s ním žádné slitování, jelikož sám dává najevo, že když on není šťastný, tak Antoinette také nebude. Přestože se zpočátku může zdát, že si Daniel zasluhuje naši lítost, po vysvětlení nastalé situace se začínáme odvracet od tohoto člověka, který vidí ostatní jako příčinu svého zničeného života. Podle Sylvie Maurelové v knize *Women Writers* se Rochester jeví být velmi náchylný k ovlivňování jinými, a proto se z jeho odcizení vůči Antoinette stává nenávist.⁴⁰ Daniel se obrací na Rochester s tím, že má ještě bratra, jenž patří stejně jako on k černošskému obyvatelstvu, avšak netrpí chudobou a utlačováním ze strany bílých, což mu zabraňuje ve vyslovení pravdy, jak se všechno stalo. Můžeme si všimnout narážky na tehdejší vnímání obyvatel světlé a tmavé pleti a na podřazenost jedné rasy vůči druhé.

---

⁴⁰MAUREL, S. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1998, p. 132.

“Then there is my half brother Alexander, coloured like me but not unlucky like me, he will want to tell you all sorts of lies. He was the old man’s favourite and he prosper right from the start. Yes, Alexander is a rich man now but he keep quiet about it. Because he prosper he is two-faced, he won’t speak against white people.” (Rhys, Jean, *Wide Sargasso Sea*, p. 79)

K nejhlubšímu smutku a největší beznaději paradoxně nedochází v situacích popisovaných Antoinette, ale jedná se o pasáže, v nichž Rochester popisuje svou ženu jako trosku, která se myšlenkami vzdaluje od reality a stává se z ní stvoření, které každý čtenář lituje a soucítí s ním. V situaci, kdy Rochester podvede svou manželku se služkou Amélií, se rovněž dozvídáme od něho samotného, jak Antoinette reagovala a jak jí to ublížilo. Jean Rhysová takto bravurně předvedla velmi promyšlený způsob vylíčení pocitů, čímž její román dosahuje maximální působivosti.

Další osobou, jež mluví za Antoinette a vyjadřuje svými slovy hrdinčinu lítost a smutek, je Christophine. Pomocí jejího popisu si čtenář snadno vytvoří obrázek o Antoinettině špatném zdravotním stavu. Autorka se snažila nechat sebelítost mimo své dílo, pouze zachycovala fakta a různé náhledy hrdinů na danou situaci, čímž zabránila, aby se *Wide Sargasso Sea* proměnilo v sentimentální tragédii bez vysvětlení a příčin.

Antoinette

Příběh Antoinette poukazuje na to, že se zde nejedná pouze o zlý osud, který byl hrdince určen, ale že záleží zejména na schopnosti a touze žít si život po svém bez ohledu na minulost, protože vzpomínky často vytvářejí zmatek. Antoinette se nedokáže vymanit ze sevření temných stínů minulosti a není schopna žít plnohodnotný život. Velice snadno vidíme podobnost Antoinette se samotnou spisovatelkou, která rovněž řešila problémy alkoholem a nebyla schopna dostat se ze svého velkého smutku a depresivních stavů. Antoinette se připodobňuje k Jean v době, kdy tato autorka ztratila svou velkou lásku Lancelota a neviděla už žádný možný způsob života, jakým by pokračovala. Uzavřela se do sebe a trestala se. Stejně tak Antoinette se nedokázala

vypořádat s momentem, kdy se k ní Rochester začal chovat jako k cizímu člověku. Antoinette se odevzdala svému osudu, ani se nesnažila bojovat, cítila se slabá a nekomunikovala se světem. Podíváme-li se však i na tuto problematiku z jiného úhlu pohledu, Antoinette, a zároveň i Jean Rhysová prožívají okamžiky, kdy by byly schopny změnit své jednání, ale nakonec vždy zvítězí zlý démon, který ovládne jejich duši, a ony se mu vydávají napospas. Prostředí románu je rovněž připodobněno k prostředí, kde Jean Rhysová vyrůstala. Její velkou láskou byl the „Mountain house,“ který se shoduje s domem v Granbois, v němž Antoinette se svým manželem trávili líbánky.

Antoinette žije po celou dobu ve strachu, který již pronásledoval její matku a na nějž neexistuje lék. Život se řídí jakousi zvláštní předurčeností, s jakou se Antoinette musí vyrovnat. Sama si je velice dobře vědoma, co ji čeká a nemine, a přestože se u ní objevují občasné záblesky revolty vůči osudu, nedokáže se osvobodit od svízelných pout, které ji už od dětství svazují. Černé myšlenky se Antoinette honí hlavou i během školní docházky. Všechny věci i osoby jí připadají tmavé a nepřátelské. Často mluví o pekle a dává ho do protikladu s nebesy.

“Everything was brightness, or dark. The walls, the blazing colours of the flowers in the garden, the nuns’ habits were bright, but their veils, the Crucifix hanging from their waists, the shadow of the trees, were black. That was how it was, light and dark, sun and shadow, Heaven and Hell, for one of the nuns knew all about Hell and who does not?” (Wide Sargasso Sea, p. 32)

Již od dětství je Antoinette odmítána i přesto, že dítě potřebuje cítit důvěru a lásku. Setkává se pouze s nenávisť a zákazy. Následně vidíme hrdinku v situaci, kdy na přicházející odmítání reaguje zlobou. Antoinette nedokáže sebrat dostatek síly proti rostoucímu odporu ze strany svých nepřátel.

Rochester

Podíváme-li se blíže na postavu Rochesterera, spatříme v ní řadu rozporů. Z velké části tu má podíl metoda Jean Rhysové, když nás seznamuje s tímto mužem nejen z pohledu Antoinette, ale i tehdy, když jsme svědky jeho vnitřního prožívání a myšlenkových pochodů. O Angličanech panuje teorie, že se vůči svému okolí chovají odměřeně, jsou konzervativní a neradi dávají najevo své city. I Rochester se zpočátku zdá být pánem svého vlastního jednání, má nad situací přehled a ví, že vstupuje do manželství kvůli majetku, což ho ani moc nemrzí. Ať se již od dětství učí skrývat své pocity, nelze říci, že by byl vždy stoprocentně úspěšný.⁴¹ Láká ho vidina tajemství, které obestírá Antoinette. Navenek všechny přesvědčuje o tom, že svou ženu nemiluje, přesto v skrytu duše tuto možnost připouští. Jeho chování je vedeno touhou po nadřazenosti, ale brzy si začíná uvědomovat své chyby a dokonce se u něho objevují výčitky. Rochesterovo svědomí se začíná ozývat při pohledu na ubohou Antoinette, strach mu však nedovoluje milovat. Bojí se, že ztratí kontrolu nad svými city, neboť začíná ke své ženě pociťovat náznaky důvěry. Takovýmito projevy se však Rochester brání. Nechce dovolit své ženě, aby mu dokázala, že si zaslouží jeho důvěru, jelikož se bojí, že pociťí hořké zklamání.

Ke konci druhé části příběhu se intenzivněji projevuje Rochesterova zoufalost, s níž si nedokáže poradit. Sřetává se v něm beznaděj, výčitky, a dokonce žárlivost. Jeho cílem je snaha ukrýt svou ženu před světem, i když k ní pociťuje odpor.

“I tell you she loves no one, anyone. I could not touch her. Excepting as the hurricane will touch that tree – and break it. ....Vain, silly feature. Made for loving? Yes, but she’ll have no lover, for I don’t want her and she’ll see no other.” (Wide Sargasso Sea, p. 107)

Rochester se v ukázce projevuje jako jedinec posedlý pomstou bez naprostého smyslu pro realitu. Jeho myšlenky nám připomínají vnitřní pocity Antoinette a v této

---

⁴¹ ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 551.

situaci dochází k částečnému ztotožnění s jeho ženou. Rochester propadá beznaději a jedná naprosto iracionálně.

“She’s mad but mine, mine. What will I care for gods or devils or for Fate itself. If she smiles or weeps or both. For me. Antoinetta – I can be gentle too. Hide your face. Hide yourself but in my arms. You’ll soon see how gentle. My lunatic. My mad girl. Here’s a cloudy day to help you. No brazen sun. No sun... No sun. The weather’s changed.” (Wide Sargasso Sea, p. 107)

Nicméně by nebylo správné, kdybychom Rochesterera jako jediného označili za viníka nepodařeného vztahu. Antoinette rovněž nese částečnou vinu na rozpadlém manželství a na tom, že jí Rochester nevěří. Kdyby k němu již od počátku byla upřímná, snad by existoval způsob, jak veškeré neshody urovnat. Rochester se v mnoha ohledech podobá své ženě. Oba dva měli láskou nenaplněné dětství a patřili mezi společensky méně oblíbené jedince. Oba rovněž sužuje strach, kterého se nemohou zbavit.

I Daniel Cosway byl postaven do pozice odmítaného dítěte, což se projevilo ve vztahu k jeho bratrovi Alexandrovi. Přestože se Daniel s Rochesterem v tomto směru podobali Antoinette, své trauma z dětství dokázali překonat. Zato hrdinka se nedokázala ubránit a podlehla vlastní slabosti.

Ačkoli se Antoinette shoduje v jistých směrech se svým manželem, Rochester se odlišuje právě svým chladem, konvenčností v myšlení a vysokými ambicemi. Oproti tomu Antoinette vypadá jako křehká bytost, která nedokáže překonat svůj nemilosrdný osud. I Jean Rhysová neustále bojovala s pocity úzkosti, které se snažila potlačit pomocí alkoholu. Přesně tímto způsobem se Antoinette snažila zapomenout na své trápení.

TÉMA

Protiklady

V průběhu rozboru díla se do popředí dostávají výrazné protiklady, například láska a nenávisť, přestože autorka staví lásku po většinu příběhu do pozadí. Zdá se, že Rochester skutečně svou ženu nikdy nemiloval, byl k ní pouze sexuálně přitahován. U Antoinette si můžeme všimnout, že pro ni láska a smrt představuje totéž. Oba tyto jevy staví autorka na stejnou úroveň, a dokonce se překrývají. Antoinette chce mít život naplněný láskou, zároveň však tvrdí, že kdo miluje, ten také na lásku umírá, jelikož bývá zrazen. Hrdinka se obává situace, kdy už ji Rochester nebude chtít mít po svém boku. Nahání jí strach skutečnost, že je nucena se lásky vzdát. Svému manželovi popisuje, že existují dvě smrti: psychická a fyzická, která bolí méně než ta první. Člověk může být fyzicky naživu, ale po duševní stránce nežije. Antoinette se proto snažila přimět svého manžela, aby ji miloval. Přesto se její snaha nesetkala s úspěchem. Hrdinka neměla ve své blízkosti kromě Christophine nikoho, kdo by se o ni zajímal.⁴² Další protiklady představuje izolace a zrada versus společnost a důvěra.

Rasová problematika

Povšimneme-li si mezilidských vztahů v románu, ihned se nám vybaví dva hlavní problémy, které jsou způsobeny rozdílností barvy pleti a odlišností majetkových poměrů. Podle Bennetta a Roylea se s otázkou rasy setkáváme již u Berthy Rochesterové, neboť pocházela ze Západní Indie a měla kreolský původ. Většina kritiků zastávala názor, že *Wide Sargasso Sea* řeší zejména postavení ženy ve společnosti. V poslední době se však kritici zajímají o otázku rasové a etnické rozdílnosti. Charlotta Brontëová vykreslila Berthu a Janu jako dvě zcela rozdílné ženy, aby zdůraznila odlišnost v rase. Problém rasové odlišnosti objevujeme i u hrdinů jiných děl, jako je například mouřenín v knize *Othello* (Shakespeare), Žid v *Kupci Benátském*, Pátek v *Robinsonu Crusoevi*,

---

⁴²Members of an International Literature class. *Rhys [online]*. [cit. 2009-04-04]. <<http://www.eng.fju.edu.tw/worldlit/caribbean/rhys.htm>>

Heathcliff ve *Wuthering Heights* a postavy v koloniálních příbězích Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada a E. M. Forstera.⁴³

Přestože se Antoinette nevyhýbá styku s černochoy, tito lidé ji nemají rádi, neboť hrdinka patří do otrokářské rodiny. Jean Rhysová tímto příběhem popisuje vlastní život, kdy se stejně jako Antoinette musela potýkat s výsměchem ze strany obyvatel tmavé pleti. Jean spolu se svou matkou patřily k obyvatelům kreolské příslušnosti.⁴⁴ McDowell ve své knize zmiňuje, že bílá Kreolka představuje dvojitého outsidera, je odsouzena k bezdomovectví, nevyhnutelné odlišnosti a deformaci dvěma společnostmi.⁴⁵ Na počátku knihy, kdy černoši zapalují dům a kdy chce jít Mason na policii, se mu nepřátelé vysmívají, že by policisté stejně „bílým černochoům“ neuvěřili.

“What you think police believe, eh? You, or the white nigger?” Mr Mason stared at him. He seemed astounded to speak. Mannie took up the carriage whip but one of the blacker men wrenched it out of his hand, snapped it over his knee and threw it away.“
(*Wide Sargasso Sea*, p. 23)

Stejně tak si můžeme připomenout scénu, v níž se Antoinette setkává s Tiou. Na počátku příběhu si tato malá černošská dívka zpívá *“Go away white cockroach, go away, go away.*“ Christophine se snaží překonat rozdílnost mezi děvčaty, a dokonce se jí podaří je na chvíli spřátelit. Přesto jejich přátelství dlouho nevydrží a dívky se kvůli penězům a rozdílům v oblečení rozcházejí. Tia přezdívá Antoinette the „white nigger“ a dochází k vzájemné konfrontaci, při které mezi nimi dojde k výměně názorů. Antoinette přesto svou kamarádku nezavrhuje, a když dojde k zapálení jejich domu, chce nalézt útočiště právě u Tii. Nakonec se vše odehrává úplně odlišným způsobem,

---

⁴³BENNETT, A.; ROYLE, N. *Introduction to Literature, Criticism, and Theory*. London, New York: Prentice Hall, 1999, p. 200.

⁴⁴Slovo **kreolský** je užíváno v Západní Indii lidí evropského a afrického původu, kteří jsou narození a vyrostli v Karibiku. Potomci otroků byli Kreolové. Kreolština se vyvinula, když se jazyk pidgin stal mateřským jazykem komunity otroků. (RHYS, J. *Wide Sargasso Sea*. New York: W. W. Norton & Comp., 1982, p. 134.)

⁴⁵McDOWELL, R. E., ed.. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978, p. 328.

než si Antoinette myslela, neboť Tia udeří svou kamarádku kamenem. Příčiny jejího špatného jednání spatřujeme ve skutečnosti, že na ni Tia hledí pohledem dospělých a jejich nenávistí. Z přátelství se stává zrada, přesto se na ni Antoinette nehněvá a na konci románu se o ní znovu zmiňuje.

“Tia was there. She beckoned to me and when I hesitated, she laughed. I heard her say, You frightened? And I heard the man’s voice, Bertha! Bertha! All this I saw and heard in a fiction of a second.” (Wide Sargasso Sea, p. 123)

Tia však není jediná, kdo Antoinette odmítá. V románu se objevují ještě další postavy tmavé pleti, které hrají důležitou roli v ovlivňování chování hrdinky. Antoinette je jimi často zavrhována a není schopna se vypořádat se zradou a nenávistí. K těmto osobám můžeme přiřadit černošskou služku Amélii, při jejímž zpěvu písně „White cockroach“ se Antoinette začíná opět vybavovat noc v Coulibri, když došlo k požáru. Samozřejmě nelze opomenout situaci, kdy Amélie strávila noc s Rochesterem. Všechny zážitky s černochoy Antoinette hluboce zasahují a ovlivňují její život. Odmítání ze strany bílých i černých obyvatel nese hrdinka velice těžko, jelikož si připadá méněcenná, protože nepatří ani do jedné ze společenských skupin. Pokaždé, když se jí něco zlého přihodilo, zdál se jí zlý sen. Poprvé se tak stalo po ztrátě své přítelkyně Tii.

“All that evening my mother didn’t speak to me or look at me and I thought, ‘She is ashamed of me, what Tia said is true.’ I went to bed early and slept at once. I dreamed that I was walking in the forest. Not alone. Someone who hated me was with me, out of sight. I could hear heavy footsteps coming closer and though I struggled and screamed I could not move. I woke crying.” (Wide Sargasso Sea, p. 11)

Další pokračování snu nepřichází po zapálení jejich domu, ale v situaci, kdy pan Mason domlouvá Antoinette, že se nemůže věčně skrývat, a proto pozve na návštěvu své anglické přátele. Zejména se zajímá o jednoho z nich, který se později stal

Antoinettiným manželem. Po rozhovoru Antoinette s nevlastním otcem její sen pokračuje:

“Again I have left the house at Coulibri. It is still night and I am walking towards the forest. I am wearing a long dress and thin slippers, so I walk with difficulty, following the man who is with me and holding up the skirt of my dress. It is white and beautiful and I don’t wish to get it soiled. I follow him, sick with fear but I make no effort to save myself; .....He turns and looks at me, his face black with hatred, and when I see this I begin to cry.” (Wide Sargasso Sea, p. 34)

Pocity Antoinette

Antoinette očekává, že se přihodí něco, co změní její život. Najednou je nucena vstoupit opět do společnosti, ve které se neukázala od doby, kdy došlo k požáru. Velice dobře si uvědomuje nebezpečí a nástrahy, které se jí mohou připlést do cesty, a cítí obrovskou nejistotu. Celý její život je prodchnut strachem z budoucnosti a z nenaplněné lásky. Všimneme-li si obsahu jejích snů, ve všech se objevuje smrt a každý takový sen se pro ni stává noční můrou. Rochester transformuje Antoinettinu hru se smrtí do své podoby. Antoinette je nešťastná, jelikož má tušení, že svému manželovi slouží pouze pro sexuální uspokojení a že on žádnou lásku, kterou ona sama tolik potřebuje, necítí. Ačkoli si je vědoma této bolestné skutečnosti, snaží se Antoinette vyhovět Rochesterovi, aby se ještě pokusila jeho lásku získat. Přesto se jí nepodaří vrátit nazpět jeho náklonnost a situace se ještě zhoršuje. Antoinette se dostává na pokraj svých sil, utápí se v zoufalství a nemůže změnit situaci ke svému prospěchu. Christophine se snaží nalézt racionální vysvětlení.

“‘If the man don’t love you, I can’t make him love you.’ – ‘Yes, you can, I know you can. That is what I wish and that is why I came here. You can make people love or hate. Or...or die,’ I said.” (Wide Sargasso Sea, p. 71)

Třebaže se Antoinette snaží využít pomoci Christophine, aby ji Rochester miloval, její pokus je marný. Hrdinka se dostává do deprese a svou vizáží každému připomíná ducha či zombie. Vypadá jako bezvládné tělo s přežívající duší, které se není schopno o sebe postarat, ale potřebuje pomoc jiných. Se slovem „zombie“ se v románu též setkáváme ve významu bláznovství, kdy Antoinette potkává na cestě do školy dvě malé černošské děti.

“Look the crazy girl, you crazy like your mother...she have eyes like zombie and you have eyes like zombi too.” (Wide Sargasso Sea, p. 27)

Christophine si o své svěřenkyni rovněž myslí, že připomíná zombie, neboť její obličej působí krajně nezdravě, ba až neživě. U Rochesterera není divu, že se mu Antoinette v tomto stavu nelíbí a nahání mu strach, a dokonce si v knize vyhledá, že *“A zombie is a dead person who seems to be alive, or a living person who is dead.”* Rochester považuje svou ženu za žijící mrtvolu a navíc ji hodnotí jako blázna. Snaží se manželce vyhýbat a odcizuje se jí stále víc. Antoinette, i přestože se necítí dobře a její vědomí se nachází kdesi daleko, vnímá bariéru, která ji dělí od manžela. Z pohledu hrdinky spatřujeme touhu po troše uznání a pocitu bezpečí, nic z toho však nepřichází.

Když se zamyslíme nad koncem *Wide Sargasso Sea*, nejsme si jisti, jak román dopadl, zda dobře, či špatně. Ani jedno stanovisko však nemůžeme označit za správné. Jistě se patří říci, že i když Antoinette pravděpodobně ukončila svůj život, právě tímto způsobem našla vysvobození od svého utrpení a bolesti. Na druhé straně nelze jednoznačně konstatovat, že když někdo spáchá sebevraždu, je to v pořádku. Shrneme-li otázku týkající se Antoinettiny možné smrti, ze subjektivního hlediska jí samotné se smrt zdála být jediným východiskem a pomstou svému manželovi. Z hlediska čtenáře knihy ale nemůžeme být spokojeni s jejím ukončením života, neboť čtenář předpokládá kladný konec. Přesto už jsme si od počátku jisti, k čemu děj dospěje, jelikož známe hrdinčin osud z románu *Jana Eyrová* od spisovatelky Charlotty Brontëové.

TECHNIKA PSANÍ A MOTIVY

Autorka v tomto díle dosahuje vrcholu spisovatelské kariéry, jelikož se jí podařilo zefektivnit spojení různých úhlů pohledu na jednu skutečnost. Vyprávění přitahuje čtenáře, kteří prožívají s hrdiny chvíle napětí a strachu. S Antoinette se společně zaobíráme jejím dětstvím, kdy si postupně začíná vytvářet náhled na společnost, v níž se nachází. Sledujeme, jak se z deprimovaného děvčátka stává duševně chorá žena. Přesto záleží na čtenáři, jaký zaujme vůči ní postoj, zda ji později odsoudí, nebo ji bude litovat. Spisovatelka vypravuje realistickým stylem, Antoinette i Rochester se zpovídají ze svých trápění a popisují situaci, která nastala.

Podobnost s gotickým románem

Někteří čtenáři si mohou myslet, že tento román patří do série gotických románů,⁴⁶ avšak dílo Jean Rhysové se diametrálně odlišuje od románů ze strašidelného prostředí. Příběh se odehrává za skutečných okolností a neobjevují se zde žádné přízraky a duchové, pouze se spisovatelka zabývá postavami z psychologického hlediska, jak se mohou měnit v důsledku nepříznivých životních událostí. Autorka ve svém díle využívá popisu tajemných míst, která souvisejí s bezprostředním vnímáním postav. Žádné nadpřirozené jevy přesto v textu nenajdeme, i když odkaz na ruiny může vyvolávat ve čtenáři souvislost s gotickým románem. Podle Sylvie Maurelové lze román zařadit k archetypu romance či romance extrému.⁴⁷

---

⁴⁶ **Gotický román** je anglický literární žánr vzniklý v druhé polovině 18. století a rozvíjející se v období romantismu. Jedná se o předchůdce moderního hororu. Prvním gotickým románem vůbec byl *The Castle of Otranto* (česky *Otrantský zámek*) anglického spisovatele Horace Walpolea, vydaný v roce 1764, který se stal hned po svém vydání nesmírně populární a jehož sláva přetrvala až do začátku 19. století. Stejně jako *Otrantský zámek* se řada gotických románů inspirovala středověkými legendami a pověstmi a často kombinovala rokokovou lehkovážnost a osvícenskou představu o středověku se snahou vyvolat ve čtenáři strach. Typickými atributy gotického románu jsou děs, tajemno, nadpřirozené jevy (duchové, strašidla, kouzla), kletby, šílenství, láska nevinné dívky a udatného rytíře, zřícené kláštery atd. (*Gotický román - Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. last revision 18th of October 2008 [cit. 2009-04-05]. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gotick%C3%BD_rom%C3%A1n>*)

⁴⁷ MAUREL, S. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1998, p. 150.

Pravda versus lež

Spisovatelka používá vzájemné rozhovory hrdinů a jejich myšlenky k tomu, aby se jí lépe podařilo vystihnout dobovou atmosféru. Pravda je skryta pod povrchem a my se k ní postupně dostáváme a odhalujeme skutečnosti, které jsou významné pro následný vývoj děje. Antoinette je po celou dobu neustále obklopena všemožnými hlasy a zvuky, které ji doprovázejí až po její smrt v Thornfield Hall.

“I heard the parrot call as he did when he saw a stranger, Qui est là? Qui est là? and the man who hated me was calling too, Bertha! Bertha!... But when I looked over the edge I saw the pool at Coulibri. Tia was there. She beckoned to me and when I hesitated, she laughed. I heard her say, You frightened? And I heard the man’s voice, Bertha, Bertha! All this I saw and heard in a fraction of a second.” (Wide Sargasso Sea, p. 123)

Hrdinka nepotřebuje rozlišovat hlasy, zda jsou pravdivé, nebo jí lžou. Naproti tomu Rochester si neví rady s informacemi od Daniela Coswaye a cítí zmatek nejen kolem sebe, ale i zevnitř. Hrdina se nedokáže rozhodnout, zda více věří své ženě, či Danielovi, a my jsme svědky jeho citového oddalování se od Antoinette. Zároveň bychom si měli položit otázku, co je ve skutečnosti pravda a kdo je jejím nositelem. Grace Poolová například tvrdí, že Rochester byl bohatý už předtím, než zdědil majetek, přestože sám zdůvodňuje sňatek s Antoinette finanční krizí. Dokonce můžeme pochybovat i o věrohodnosti slov Christophine a Antoinette.

Prostřednictvím metody skrývání skutečnosti, kterou autorka v textu hojně využívá, jsme po celou dobu příběhu necháni ve stejné nejistotě, v jaké se nacházejí hlavní hrdinové. Dopomoci nám může tematika snu, který neustále Antoinette doprovází. Realita navazuje na její sen a spojuje tak jednotlivá fakta v ucelenější příběh. Děj se přesouvá z reality do světa fantazie téměř nepostřehnutelným způsobem a důležitou roli u hrdinky hrají emoce. V závěru se dozvídáme, že co představoval sen, se skutečně přihodilo, ač si čtenář mohl myslet, že se jedná pouze o vedlejší doplnění děje.

Tímto způsobem chce Jean Rhysová poukázat na možnost pravdivosti snů, které se mohou na první pohled jevit jako nevýznamné prvky života.

Opakování

V neposlední řadě klade autorka důraz na opakování minulosti. V mnoha částech textu Antoinette připomíná podobnost se svou matkou. V době, kdy zemře Pierre a matka je ponechána s černochem, který ji zneužívá, si Antoinette pamatuje scénu, kdy matka sedí skloněná a není jí vidět do obličeje. S touto situací se v budoucnu setkáváme během rozmluvy Rochestera a Antoinette o tom, proč Antoinette odmítá sňatek.

“She was sitting in a rocking-chair with her head bent, Her hair was in two long plaits over her shoulders.” (Wide Sargasso Sea, p. 48)

Stejně tak dochází k podobnosti v úryvku, kde se Antoinette mračí jako její matka, jelikož si je jistá ztrátou Rochestera.

“...the frown between her thick eyebrows, deep as if it had been cut with a knife.” (Wide Sargasso Sea, p. 88)

Princip opakování se též projevuje v podobě tří odmítaných dětí – Antoinette, Rochestera a Daniela - a tří snů. McDowell si myslí, že Jean Rhysová byla dokonce přesvědčená o danosti osudu ještě dříve, než se člověk narodí.⁴⁸ Zároveň zde nacházíme připodobnění osudu Antoinette k černošským otrokům pod nadvládou Angličanů. Antoinette je koupena pro zisk a je považována Rochesterem, jejím kupcem, za exotickou, i když hysterickou.

Zaměříme-li se na jména, docházíme k zajímavému zjištění. Mnoho postav je obdařeno dvěma jmény. Na druhé straně, jméno Rochester není nikdy zmíněno.

---

⁴⁸McDOWELL, R. E.,ed.. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978, p. 338.

Podobnost nastává u jmen rodičů a jejich dětí, což můžeme do jisté míry chápat jako motiv opakování. Antoinette získává od svého manžela jméno Bertha a její dvě příjmení jsou Cosway a Mason. Současně se její křestní jméno nápadně shoduje s matčíným jménem Annette. Christophine se říká Josephine a Daniel se také nazývá Esau a disponuje stejně jako Antoinette dvěma příjmeními, a to Cosway a Boyd.

Motivy rostlin a živočichů

Jean Rhysová využívá ve svém díle detailního popisu přírody, který propojuje s pocity hrdinů. Při požáru domu v první části příběhu se objevuje motiv papouška, který je propojen s duší a na něhož je vázáno mnoho mýtů. Stejně tak Rochester se setkává s the „solitaire“ nebo jinak řečeno s „mountain bird,“ kterého slyší na počátku a na konci. Opět se tu objevuje ztotožnění ptáka s Antoinette.

“It was petting cooler. A bird whistled, a long sad note. ‘What bird is that?’ She was too far ahead and did not hear me. The bird whistled again. A mountain bird. Shriill and sweet. A very lonely sound.” (Wide Sargasso Sea, p. 42)

Setkáváme se zde i s jinými druhy zvířat, spojenými s náznakem určitého motivu. Například kohouta můžeme spatřit v románu celkem třikrát a je pokaždé předvojem zrady, ať už jde o zradu ze strany Antoinette či Rochesterera. Dalšího živočicha představuje krab, jenž ztvárňuje krutost skrytou pod povrchem věcí. Následující ukázka popisuje Antoinette s krabem.

“However, she was certain about the monster crab one afternoon when I was watching her, hardly able to believe she was the pale silent feature I had married, watching her in her blue chemise, blue with white spots, hitched up far above her knees, she stopped laughing, called a warning and threw a large pebble.” (Wide Sargasso Sea, p. 54)

Zachyceny jsou i můry, které jednou v noci přilétly do pokoje, kde novomanželé právě večeřeli při světle svíčky. Můry vlétly do plamene a mnoho z nich spadlo k zemi mrtvých. Ještě později se setkáváme s mrtvými můrami, kdy je Antoinette srovnává se sebou a s Rochesterem.

V románu se hojně objevují i motivy květin a stromů. V části vyprávěné Rochesterem dochází k připodobnění Antoinette k orchidejím.

“Then I passed an orchid with long sprays of golden-brown flowers. One of them touched my cheek and I remembered picking some for her one day. ‘They are like you,’ I told her. Now I stopped, broke a spray off and trampled it into the mud.”
(*Wide Sargasso Sea*, p. 62)

V příběhu nacházíme i řadu dalších přirovnání rostlin k Antoinette, jako například ke stromu, který svou barvou připomíná oheň a západ slunce, což vytváří aluzi na hrdinčin smutný konec. Stejně tak je Rochester připodobňován k větru a později k hurikánu, jenž má za následek zničení stromu. Zároveň se podobá chladnému kameni, který Tia hodila na Antoinette. Motiv kamene prolíná celý děj, neboť ho ještě spatřujeme v lese, kam se po přečtení Danielova dopisu Rochester náhodně dostává. V lese nachází Rochester silnici a dům kněze, vše postavené z kamene. Tento les vychází z Antoinettina snu, kde je přeměněn v obraz zahrady obehnané kamennou zdí. V závěru se dozvídáme, že Rochesterova kamenná silnice vede do Thornfield Hall. Antoinette umírá jako květiny a stromy, přežívá pouze kámen v podobě Rochesterera.

Barvy

V příběhu se rovněž uplatňují barvy. Antoinette obklopují samé jasné odstíny, převážně se čteně vyskytuje červená barva, se kterou se Antoinette nejčastěji ztotožňuje. Hrdince podobné květiny mají odstíny červené. Dále jsou tu i růžové růže, zlatohnědé orchideje a strom s červenými květy. Důležitý je i motiv Antoinettiných červených šatů. Vždy, když je spatří, připomínají jí domov a vzpomíná si, kdo je a co musí udělat. Rochester se k šatům staví odmítavě a upřednostňuje manželčiny bílé šaty, čímž nám

opět dokazuje anglickou chladnost. Záře červené barvy vrcholí v plamenech v Thornfield Hall.

Mezi jinými barvami má své zastoupení modrá, předznamenávající vzduch v Granbois, a také modrý hrnek a modrá pohovka, na které ležela Annete. Nesmíme opomenout i žlutou, značící nebezpečí a nepřátelství, se kterou jsme se mohli setkat u očí kozy, u Daniela, ale též u Antoinettina šálu, který má hrdinka na sobě v noci, kdy podá Rochesterovi lektvar. Zelená barva naproti tomu označuje přírodu a svět, v němž se Rochester cítí spoutaný. Všechno se mu zdá přehnané, všeho je nadmíru.⁴⁹

“Everything is too much, I felt as I rode wearily after her. Too much blue, too much purple, too much green. The flowers too red, the mountains too high, the hills too near. And the woman is a stranger.” (Wide Sargasso Sea, p. 42)

Rochester cítí svírající samotu, neboť mu nikdo v tomto neznámém prostředí není blízký, i jeho žena mu připadá naprosto cizí. Oproti tomu Antoinette náleží k jasným barvám a žije jimi. Pro ni představují celý svět, ale Rochesterovi se zdají nereálné, jelikož je zvyklý na město. Antoinette městem opovrhuje, raději žije uprostřed přírody, přetékající barvami. Ve skutečnosti je to však Rochester, kdo nám přibližuje nejmučivější oslavu divoké, a zároveň krásné karibské krajiny ve svém vnitřním monologu, což podle Howellse umožňuje čtenáři, aby si ve své mysli vytvořil obraz prostředí.⁵⁰

Wide Sargasso Sea se řadí ve světových dílech ke skutečným špičkám, neboť jednoduchým způsobem prolíná životy jednotlivých postav a dokáže je sloučit dohromady tak, aby vytvářely propojený celek. V Antoinettině případě zobrazuje Jean Rhysová lidskou slabost, která se do určité míry dostává na stejnou úroveň jako Rochesterova vnitřní síla. Přestože je každý z nich jinak odolný a vede odlišný způsob života, nakonec se ukáže, že se velice podobají jeden druhému. Za Rochesterovou odměřeností se ukrývá stejná slabost jako u Antoinette. Podle Howellse je román

---

⁴⁹ ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990, p. 565.

⁵⁰ HOWELLS, C. A. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1991, p. 105.

ovládán mnohačetnými vzorci určenosti. Příběh se odehrává na počátku devatenáctého století a je zasazen do historie karibské společnosti a anglických koloniálních dějin.⁵¹

V románu můžeme najít jisté znaky podobnosti s životem Jean Rhysové, jelikož zde zachycovala své skutečné pocity. Stejně jako Antoinette mnohdy zažívala pocit, jako by byla uvězněná. Na rozdíl od Antoinettiných sebedestruktivních stavů však Jean nalézala útočiště v psaní. Svou lásku Lancelota promítla Jean do postavy Rochesterera, s nímž sdílí podobné rysy. Jean milovala Lancelota celým srdcem a neuvěřitelně ji zasáhlo, když se s ní rozešel. Přesto na něho nikdy nezapomněla a dá se říci, že byl spisovatelčinou největší láskou. Stejnou závislost projevuje Antoinette na Rochesterovi. Další společný znak Lancelota s Rochesterem představuje jejich vnější síla, kterou zakrývají vnitřní nestálost a zmatek.

Wide Sargasso Sea je nepropracovanějším a nejčtenějším románem od Jean Rhysové.

---

⁵¹HOWELLS, C. A. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1991, p. 110.

4 Závěr

I když Jean Rhysová napsala pět románů, jedná se o variace na jedno téma. V každém z nich nalézáme hrdinku, která nemá dostatek vůle a odhodlání přizpůsobit situaci sobě. Naopak se stává obětí situace, jelikož jí chybí síla přetvářet realitu podle svých potřeb. Každá hrdinka je lehce zranitelná a potřebuje mít u sebe někoho, kdo by se o ni postaral.

Její trápení začíná již v dětství, kdy zažila citové strádání. Buď její rodiče zemřeli, když byla hrdinka ještě malá, anebo se o ni nezajímali (Marya již rodiče neměla, Juliina matka umírala, Anna byla nevlastní matkou poslána do Anglie a Antoinette si s matkou nerozuměla). Nevydařené dětství mělo za následek hrdinčino nízké sebevědomí a v dospělosti se pak neustále navracela ke vzpomínkám na minulost.

S problematikou nevydařeného dětství souvisí i motiv rasové odlišnosti. V díle *Wide Sargasso Sea a Voyage in the Dark* se setkáváme s černošskou služkou, která do jisté míry nahrazuje hrdince matku. Anna i Antoinette, ač jsou bílé pleti, touží patřit do společnosti černošských obyvatel, ale nesetkávají se zde s kladným přijetím. Jejich depresi prohlubuje i skutečnost, že nejsou akceptovány ani bělochy.

Mezi další příčiny hrdinčiny krize bychom mohli zařadit materiální podmínky. V každém románu sledujeme hlavní postavu, jak se snaží získat nějaké peníze, aby přežila. Tento problém vzniká často následkem nepříjemných okolností a v díle *Wide Sargasso Sea* je vystupňován. Zde se dozvídáme, že rodina přišla o veškeré úspory po zrušení obchodu s otroky, a navíc došlo k zapálení domu Coswayových. V hrdinčině životě nastává tímto momentem důležitý zlom, s nímž se nedokáže sžít. Tato situace je pro ni velmi stresující a její zranitelnost se ještě zvyšuje.

Hrdinky spojuje i to, že jsou mladé a snaží se ve společnosti zaujmout určitou roli. Pocit ztráty dětství zároveň žádné z nich neumožnil dospět. Ve všech románech Jean Rhysové sledujeme hrdinku, jak projevuje zmatenost a nedokáže se o sebe postarat. Pasivně žije ze dne na den bez naděje zapojit se do normálního života. Vztahy s muži pro každou z nich znamenají tragický následek všech problémů. Hrdinka se u nich snaží nalézt ztraceného otce, který by ji podpořil, utěšil a vytvořil by jí stabilní zázemí. Je všestranně závislá na muži – materiálně, citově i v milostném vztahu (Marya

na Heidlerovi, Julia na Horsfieldovi a na bývalém manželovi, Anna na Walterovi, Sasha na Ennovi a Reném a Antoinette na Rochesterovi). Vztah mezi mužem a hrdinkou se však nemůže normálně rozvíjet a po čase muž zjišťuje, že ji k životu nepotřebuje. Zde vidíme vliv Charlotty Brontëové na Jean Rhysovou, jelikož Jana Eyrová v momentu, kdy ztratila Rochestera, byla nucena pocit zoufalství překonat. Na rozdíl od ní, hrdinky románů Jean Rhysové tento problém vyřešit nedokáží a dostávají se do ještě větší krize, kterou „řeší“ alkoholem.

V románech spatřujeme stále se opakující motivy, například pocit utonutí (Marya, Anna, Sasha a Antoinette). V díle *Quartet* se odráží pesimismus a nihilismus, který vrcholí v románu *After Leaving Mr Mackenzie*. Tyto pocity naplňují příběh hrdinky i v *Good Morning, Midnight*, kde jsou dále rozvíjeny. Podle Frickeyho se Jean Rhysová velmi podobá Katherine Mansfieldové, jelikož obě ženy pocházely z kolonií a nikdy nezapomněly na ostrov, kde se narodily. Rozdíl však nacházíme v jejich způsobu psaní, kdy Katherine se drží tradice a nevybočuje z dobové normy, ačkoli někdy přechází k sentimentalismu. Jean Rhysová se oproti tomu přiklání k existencialismu a myslí si, že člověk není schopen změnit svůj osud.⁵²

Mezi další důležité motivy románů Jean Rhysové bychom mohli zařadit strach. Každá hrdinka má pocit, že se za vším skrývá něco hrozného. Tento pocit zažívá Marya s Heidlerovými, Julia se bojí matčina pohřbu, Anna má strach z Vincentova dopisu a ve *Wide Sargasso Sea* se pocit skryté hrozby objevuje téměř neustále, což připomíná i atmosféru *Good Morning, Midnight*.

Román *Voyage in the Dark* přebírá mnohé z *After Leaving Mr Mackenzie* a z díla *Quartet* a dále s těmito prvky pracuje. Naproti tomu *Wide Sargasso Sea* přináší množství odlišností (způsob sdělení a odkrývání pravdy, užití hororových prvků, návaznost na Charlottu Brontëovou). Oproti ostatním románům, v tomto příběhu sympatizují čtenáři jak s hrdinkou, tak s jinými postavami.

---

⁵²FRICKEY, P. M., ed. *Critical Perspectives on Jean Rhys*. Washington: Three Continents Press, 1990, p. 114.

Závěrem lze říci, že Jean Rhysové se podařilo velmi sugestivně vylíčit pocity ženy, které se přes veškerou snahu a touhu nedaří nalézt své místo ve společnosti a životě vůbec, což souvisí i s autorčinou vlastní životní zkušeností.

5 Summary

This diploma thesis has introduced a famous Carribean writer, whose novels belong to popular written works in the world. The first novel is called *Quartet* (1928) and Marya is the main character. She falls in love with Heidler who is married, although her husband Stephan is sentenced to one year in prison. *After Leaving Mr Mackenzie* (1930) is Rhys's second novel, where she introduces us Julia. This heroine cannot get over the relationship with Mr Mackenzie, which influences her following life. The next novel with its name *Voyage in the Dark* (1934) presents us Anna as a main heroine. She is also unhappy, because she lost her lover, and she feels alone. Another novel *Good Morning, Midnight* (1939) introduces Sasha and her life. The last *Wide Sargasso Sea* (1967) is focused on Antoinette, whose roots come from the book *Jane Eyre* by Charlotte Brontë.

The work is divided into chapters. The text starts with life of Jean Rhys, where we can learn about her life, her family and her lovers. The next chapter informs us about Carribean literature, which is divided into three periods. The following chapters describe all the novels. Each of them consists of the content and the analysis, where we can find the characters, the main themes, motifs and the technique of writing.

All the novels contain a similar theme and the heroines describe their lives. They are unhappy, but they do not make any effort to change their situation. They are dependent on men who give them some money and take care of them. The heroines are not able to earn money to improve their life. They are victims of their unpleasant fate. Their unhappy childhood influenced them in their development to get a good position in the society. The main characters suffer from a feeling of alienation and loneliness and they try to find out their lost identity: Marya, Julia, Anna, Sasha and Antoinette abuse alcohol to help them to forget their suffering.

Another problem developed from the bad living conditions. The heroines do not want to be poor, so they look for someone who will help them. An older man is the best choice for them, because he reminds them of their dead fathers. After that, the women feel safety from the surroundings.

This thesis tried to show the themes in the novels. One of them, mainly in *Wide Sargasso Sea* and *After Leaving Mr Mackenzie*, is the problem of race. Julia and Antoinette would like to belong to people with the black skin, but these people do not accept them. The heroines feel lonely, because the white people do not like them either.

We can notice the connection between the novels and the life of Jean Rhys. The author wanted to describe her life through the heroines. She remembers the memories from her past. She also escaped her problems by drinking alcohol and she suffered from severe depression after losing her lovers. Jean Rhys had to fight against many difficulties which caused her inability to adapt to society.

Wide Sargasso Sea seems to be the best work of Jean Rhys because of its way of writing. The author used there different points of view on the characters, so we can learn about the heroine through more objective information. The main protagonists (Antoinette and Rochester) form the beginning of *Jane Eyre*. Jean Rhys also uses some horror aspects in this work to create strange atmosphere of the story.

The aim of my diploma thesis was to show certain similarities among all these novels. I tried to describe the heroines and their lives and point to the repetition of the themes. Jean Rhys criticizes society where poor people have no chance to survive without any help. She describes men who take advantage of the unhappiness of women. All the heroines are victims of their surroundings and the possibility to live a normal life is quite out of the question. The readers like the novels because of passion, tension and the ambiguity of the characters.

6 Bibliografie

Primární literatura

RHYS, JEAN. *After Leaving Mr Mackenzie*. London: Andre Deutsch Limited, 1969.

RHYS, JEAN. *Smile please: An Unfinished Autobiography*. New York: Harper and Row, 1979.

RHYS, JEAN. *The Early Novels (Quartet, After Leaving Mr Mackenzie, Voyage in the Dark, Good Morning, Midnight)*. London: Andre Deutsch Limited, 1984.

RHYS, JEAN. *Wide Sargasso Sea*. New York: W. W. Norton & Comp., 1982.

Sekundární literatura

ANGIER, CAROLE. *Jean Rhys. Life and Work*. Boston, London: Little, Brown and Company, 1990.

BENNETT, ANDREW; ROYLE, NICHOLAS. *An Introduction to Literature, Criticism, and Theory*. London, New York: Prentice Hall, 1999.

McDOWELL, R. E., ed. *World Literature Written in English*. Arlington, Texas: The University of Texas at Arlington, 1978.

FRICKEY, P. M., ed. *Critical Perspectives on Jean Rhys*. Washington: Three Continents Press, 1990.

HOWELLS, C. A. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1991.

HARRISON, N. R. *Jean Rhys and the Novel as Women's Text*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1988.

KRAUS, JIŘÍ a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2007.

MAUREL, SYLVIE. *Jean Rhys*. New York: St. Martin's Press, 1998.

MELLY, DIANA; WYNDHAM, FRANCIS. *Jean Rhys: Letters, 1931 – 1966*. London: Andre Deutsch, 1984.

PROCHÁZKA, MARTIN; STRÍBRNÝ, ZDENĚK a kol. *Slovník spisovatelů (anglická – waleská literatura)*. Praha: Libri, 1996.

SMOLÁK, VLADIMÍR. *Francouzsko-český a česko-francouzský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1965.

Internet

Gotický román - Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. last revision 18th of October 2008 [cit. 2009-04-05].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Gotick%C3%BD_rom%C3%A1n>

Jean Rhys: An Overview [online]. last revision 6th of November 2003 [cit. 2009-04-04].

<<http://www.postcolonialweb.org/caribbean/dominica/rhys/index.html>>

NARCISSE, Guylande. *Pagan [online]*. c2005, last revision September of 2005 [cit. 2009-04-02].

<<http://condor.admin.cuny.cuny.edu/~lm5786/index.html>>

Members of an International Literature class. Rhys [online]. [cit. 2009-04-04].

<<http://www.eng.fju.edu.tw/worldlit/caribbean/rhys.htm>>

Sargasové moře, moře v Atlantském oceánu - CoJeCo - Vaše encyklopedie [online].

c2000, last revision 25th of October 2005 [cit. 2009-04-02].

<http://www.cojeco.cz/index.php?s_term=&s_lang=2&detail=1&id_desc=84605>

The Emancipation Act [online]. c2009, last revision 4th of February 2009 [cit. 2009-04-02]. < <http://blackhistorypages.net/pages/emancipation.php>>

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 – *Roseau, Dominica, at the turn of the century. (Roseau, Dominika, na přelomu století).*

Příloha č. 2 – *Minna Rees Williams, Jean's mother. (Minna Rees Williams, Jeanina matka).*

Příloha č. 3 – *Lancelot Grey Hugh Smith, the love of Jean's life, in 1912 or '13. (Lancelot Grey Hugh Smith, láska Jeanina života, v roce 1912 nebo 1913).*

Příloha č. 4 – *Maryvonne at sixteen: Jean's favourite photograph of her. (Maryvonne v 16 letech: Jeanina oblíbená fotografie).*

Příloha č. 5 – *Leslie Tilden Smith in 1921, aged thirty-six. (Leslie Tilden Smith v roce 1921, 36 let).*

Příloha č. 6 – *Jean in old age. (Jean ve stáří).*

Příloha č. 7 – *Ukázka z dopisu Jean Rhysové, který napsala Dianě Athillové*

Příloha č. 1

Roseau, Dominica, at the turn of the century.

Příloha č. 2

Minna Rees Williams, Jean's mother.

Příloha č. 3

Lancelot Grey Hugh Smith, the love of Jean's life,
in 1912 or '13.

Příloha č. 4

Maryvonne at sixteen

Příloha č. 5

Leslie Tilden Smith in 1921,
aged thirty-six.

Příloha č. 6

Jean in old age.

Příloha č. 7

Ukázka z dopisu Jean Rhysové, který napsala Dianě Athillové.

To Diana Athill

April 28th

(1964)

It's not "Stormy Weather" I'm thinking
Of now. It's "You'll take the high road
But I'll be in Scotland before you."

Why? Don't know.

Dear Diana,

I wrote you two long letters which I won't send for they are the same old song once again and what's the use?

I do not quite understand why, when I have told you that this book is finished (in my scrawl and a kind of shorthand I've invented) but finished (but for part III – short) you reply *No they* say it's unfinished. What *They?* and *Why?* However there are so many puzzling matters. So let's pass on. I think that in all the muddle two things stick out five miles.

The first one is that for several years I could not really work at this romantic novel (my first Romance) because my husband fell seriously ill not long after I started. Max is not a bundle of old rags to me – he is Max. (Nice too. Was. A stoic) But though torn in two I still worked and bluffed as well. At night. On pep pills. So at last the *Skeleton* was there. Then I got it typed with some difficulty you bet! *Got in one exit shot tho* at Madame Brown. Also Monsieur B, and so on –

When Max (who is a very important factor in all this), though he is, let's say, a hidden factor, disregarded, went into hospital I spent some bad weeks of loneliness and near despair. This is a lonely place.

Then I said "*Come On*" and "*Steady does it*" as my long dead PA said and started on Part II. Part I (a third of the book) was (I thought) finished – or nearly – additions corrections et al and in safe hands. But now I sometimes wonder – what *has* become of Part I and *needed* additions? *Don't* say it's lost stolen or strayed? "Or I shall weep. Then sleep Five fathoms deep. Nor ever rise" (quotation from Book).

(MELLY, DIANA; WYNDHAM, FRANCIS. *Jean Rhys: Letters, 1931 – 1966.*

London: Andre Deutsch, 1984.)